

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתֶךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

גיליון חג
מורחב

השנה החדשה, תשפ"ה – תהא שנת השגחה פרטית. השגחה פרטית היא החידוש העיקרי באמונה של תורת הבעל שם טוב. בהבנת ההשגחה הפרטית חידש הבעל שם טוב שהאדם גם ישמע מה שה' מדבר אליו דרך אירועי החיים ושכל פרט ופרט במציאות מכוון לתכלית הבריאה כולה – לעשות לה' דירה בעולם התחתון. האמונה בהשגחה פרטית היא שהכל טוב – הכל מושגח בהשגחה פרטית מלאה על ידי ה', שהוא "עצם הטוב" ו"טבע הטוב להיטיב", וממילא הכל טוב בתכלית.

[מתוך השיעור 'שנת השגחה פרטית']

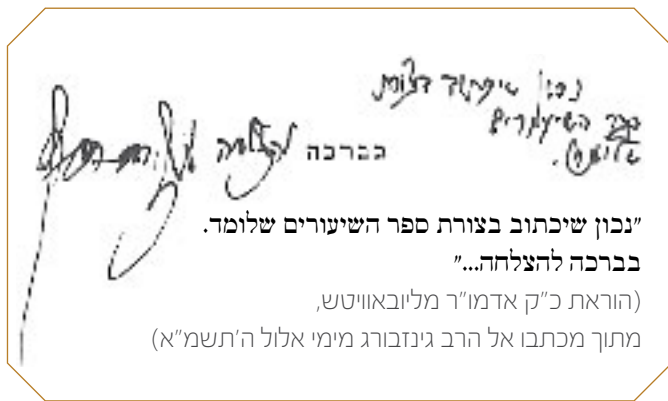
סוכות – שמחת תורה – בראשית תשפ"ה

סוכות-שמחת-תורה-בראשית ה'תשפ"ה

<p>ירושה ומתנה אהבת שלום החנוך הנכון נותן בסיס יציב</p> <p>51</p> <p>הסיפור החסידי 1 אשרי העם שככה לו רבי יעקב יוסף מפולנאה</p> <p>53</p> <p>הסיפור החסידי 2 הסתכלת היום אל השמים? רבי נחמן מברסלב</p> <p>55</p> <p>מענות ותשובות תשובות הרב לשואלים ארבעה סוגי יועצים</p> <p>57</p> <p>פאָזאַר ד'לעג'ס סוכות אַרבעָה מיני נסיונות רְזִי יִסְפֵּר לָנוּ עַל הַפֶּחַ הַפְּיָחֵד שֶׁל אַרְבַּעַת הַפְּיָיִים – הַפֶּחַ לַעֲמֵד בְּנִסְיוֹנוֹת</p> <p>58</p> <p>פאָזאַר ד'לעג'ס שמחת תורה שְׁמַחְתָּה שֶׁל הַתּוֹרָה רְזִי יִגְלֶה לָנוּ לָמָּה אֲנַחְנוּ שְׂמֵחִים וְרוֹקְדִים בְּשַׂמְחַת תּוֹרָה</p> <p>61</p>	<p>שמחת הנצחון בשמחת תורה שמחת תורה תשפ"ה איך אפשר לשמוח השנה?</p> <p>04</p> <p>שנת השגחה פרטית התוועדות ראש השנה התבוננויות בהשגחה פרטית בעולם, באדם ובאומות</p> <p>07</p> <p>הכוכבים של סוכות שמחת בית השואבה (ח"א) סוד הכוכבים הנראים מתוך הסך</p> <p>21</p> <p>שמחה תמה שמחת בית השואבה (ח"ב) שמחה שלימה בסוכות עם כל היהודים</p> <p>28</p> <p>"לאור גוים" מפגש פעילי המהפכה הרביעית רבי-שיח עם פעילים בהפצת תורה לאומות העולם</p> <p>30</p> <p>"צופה לטובה" קול שמחה בראשית התיקון השלם שמשיח את החטא מעיקרו</p> <p>42</p>
--	---

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים. לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל
עיצוב: דעה צ'א אביחיל
מערכת: הרב יוסף פלאי,
בעד יעקבי ואיתיאל גלעדי
עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם-זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רוה

"נכון שיכתוב בצורת ספר השיעורים שלומד. בברכה להצלחה..."
(הוראת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש,
מתוך מכתבו אל הרב גינזבורג מימי אלול ה'תשמ"א)

הקדמת המערכת

"זמן שמחתנו" שמח ומאיר לכל בית ישראל ובתוכם לקוראי עלון **נפלאות** היקרים. לפניכם **גליון מורחב** מאוד – **כפול בכמות ובאיכות** – לחג **הסוכות, שמחת תורה ושבת בראשית** הבעל"ט.

מה בגליון החג?

בחלק הראשון **ששה (!!)** שיעורים שתוכנם יפורט **לקמן**. במדורי **הסיפור החסידי והילדים** – "פעמיים כי טוב" – עם **מדור כפול** בכל אחד. וגם **'סיום' למדור אהבת שלום** השנתי נמצא כאן בגליון.

הגליון פותח **במאמר אקטואלי** – **שמחת הנצחון בשמח"ת** – הנוגע במה שוודאי **מעסיק כל אחד ואחת** מהקוראים – **היחס הנכון** במלאת שנה למלחמת שמחת תורה, עם דגש על **האופי שצריך לקבל החג השנה**.

השיעור הבא אחריו – **שנת השגחה פרטית** – הוא **שיעור מופלא מראש השנה**, הפותח בעוד **רמז יסודי** של שנת תשפ"ה – **תהא שנת השגחה פרטית**. **ההשגחה הפרטית** היא **יסוד היסודות של דרך החסידות**, והיא מקבלת פה כמה גוונים מרתקים – **השגחה פרטית על יהודים** ועל **אינם יהודים**, מאמר מוסגר ארוך על **שרש המצוות החמורות** והתבוננות על **השגחה פרטית בסוד כלל ופרט** וכלל. מאמר ארוך, אבל **לא מסובך להבנה**, שבהחלט **כדאי להקדיש** בו **תשומת לב** לכל פרק בפני עצמו.

אחר כך עוברים **לשני מאמרי סוכות**, **משמחת בית השואבה** אשתקד (בה, כזכור, **הרב 'ניבא' באופן מצמרר את מחדל מלחמת שמחת תורה**). הראשון – **הכוכבים של סוכות** – נוגע בסוד **הכוכבים הנראים מהסוכה**, מעיין בפסוק מיוחד בקהלת וקושר אותו לחי האדם, לחג הסוכות ולמצב של כלל ישראל. השני – **שמחה תמה** – שיעור קצרצר, לומד מארבעת המינים על **אופי השמחה התמה של סוכות**.

את שיעורי החג אנו חותמים ב'**מוסף חג' מיוחד** – **"לאור גוים"** – מפגש מרתק עם **יהודים שעוסקים בהפצה לאומות העולם**, המחדד ומעמיק יסודות רבים בנוגע ל'**מהפכה הרביעית**' – **לכבוד חג הסוכות, הפונה לאומות**, ולכבוד **הספר החדש** שיצא לפני ראש השנה ויושק בסוכות (**פרטים בגב**). ארוך אך מרתק וקל לקריאה – **שיחה מהשטח**.

חלק השיעורים מסיים ב**שיעור ארוך לכבוד פרשת בראשית** – **"צופה לטובה"** – שיעור מעמיק בתורת **פשיסחא** (החושף בה את **היסודות המיוחדים שהתפתחו בבית איד'ביצא**), העוסק **בחטא אדם הראשון** ובתיקונו.

שמו לב למודעה בגב הגליון על שיעור בשידור חי בחוה"מ סוכות.

חג שמח ושבת שלום, המערכת

שמחת הנצחון בשמחת תורה

הרנינו גוים עמו

"המעשה הוא העיקר!". כשם שבשמחת תורה שעבר באה התגובה הטבעית (ספונטנית) הנכונה להתעורר ולהגיב פיזית כמה שיותר מהר, להחליץ חושים להצלת ישראל ולהכות באויב, ולא לבכות בלבד על האבדות הקשות – כך היום צריך להמשיך ו'לגמור חשבון' עם האויב עד להשמדתו בפועל, ועד לסיפוח כל שטחי ארץ ישראל הנכבשים לפנינו בע"ה (ביהודה ובשומרון, בחבל עזה ובלבנון).

בשמחת תורה נרקוד ונשמח עם ספר התורה בו כתוב "הֲרַנִּינוּ גוֹיִם עִמּוֹ כִּי דָם עֲבָדְיוֹ יִקּוּם וְנָקָם יֵשִׁיב לְצַרְיוֹ וְכִפֹּר אֲדָמְתוֹ עִמּוֹ"¹ (פסוק שראוי לשיר בהקפות), כאשר ה' נותן לנו לעשות את הנקמה, "וכפר אדמתו עמו, פירושו שהעם יכפר על האדמה... כי ישראל יעשו נקמה בגוים, והם [ישראל] יכפרו על ארץ ישראל בעבור הדם ששופך בה"². "אל נקמות ה' אל נקמות הופיע"³, "גדולה נקמה במקומה". זוהי תפיסת הבטחון הנכונה: ביסוס וחיזוק מערכת הבטחון בארץ על ידי השמדת האויב, "אֲדַדְּפָה אֵיבִי וְאַשְׁמִידֶם וְלֹא אָשׁוּב עַד פְּלוֹתָם"⁴ (והרתעת

ביום שמיני עצרת ושמחת תורה השנה יש לשמוח ביותר. לשמוח בשמחת החג, "וְהָיִיתָ אֶךְ שְׂמֵחַ"⁵ (שיא שמחת הרגל), בשמחת התורה, "שישו ושמחו בשמחת תורה", ובשמחת הנצחון והנקמה באויב, "דידן נצח"⁶ בעזרת ה'.

האויב רוצה לדכא ולשבור אותנו, בעיקר מבחינה רוחנית, לזרוע בנו יאוש פחד ועצב, ובכך הוא מקווה להחליש אותנו בכלל, חלק ממגמתו הזדונית "אֲמָרוּ לָכֵן וְנִכְחָדִים מְגוֹי וְלֹא יִזְכָּר שֵׁם יִשְׂרָאֵל עוֹד"⁷. בשמחת תורה שעבר, בחרו אויבי ישראל ביום הקדוש לנו כדי לפגוע בנו, לפי הכוונה הפנימית של הסטרא-אחרא להחליש את עם ישראל ולפגוע בחשק ובשמחה שלנו להמשיך בדרך התורה והמצוה (כמו שהיה במלחמת יום הכיפורים ובעוד אירועים בדורות קודמים). אסור לנו לתת לאויב סיפוק ונצחון מדומה! אדרבה, עלינו להתחזק בשמחה אמיתית בה' "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו"⁸. "אֲשַׁרְיָהּ יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹךָ עִם נוֹשֵׁעַ בְּה' מִגּוֹ עֲזָרָהּ וְאֲשֶׁר חָרַב גְּאוֹתָהּ וַיִּכְתְּשׁוּ אֵיבֵיהָ לָךְ וְאַתָּה עַל בְּמוֹתֵימוֹ תִּדְרָךְ"⁹.

1 לפי אבות פ"ג מט"ו.
2 דברים לב, מג. חתימת שירת האיזינו.
3 פירוש ראב"ע.
4 תהלים צד, א.
5 לפי ברכות לג, א.
6 שמואל"ב כב, לח.

נערך מדברי הרב ע"י יוסף פלאי.
א דברים טו, טז.
ב ויקרא רבה כד, ג.
ג תהלים פג, ה.
ד נוסח ברכת התורה.
ה דברים לג, כט (חתימת דברי משה לישראל לפני מותו).

היושב בציון, כאשר "התורה אמרה הבא להרגך השכם להרגו"^כ, מתוך ראיית הנולד, "איזהו חכם הרואה את הנולד"^{כא}.

מצות הנקמה באויבי ישראל (כנגד הבינה, ה עילאה בשם הוי') – "גדולה נקמה", "עד יקם גוי איביו"^{כב}.

מצות ביעור הרע (כנגד המדות, ו בשם הוי') – "תמקה את זכר עמלק"^{כג}, מלחמת חרמה בתלמידי עמלק ההולכים בדרכו וחפצים להשמיד את עם ישראל. אין הטוב יכול לשכון יחד עם הרע, וככל שמתבער הרע מן הארץ כך מתקיים "היטיבה ה' לטובים"^{כד}.

מצות כיבוש ארץ ישראל וירושתה (כנגד המלכות, ה תתאה בשם הוי') – "באו וישו את הארץ"^{כה}, ארץ ישראל שניתנה לנו נחלת עולם על מנת לעשות לו יתברך "דירה בתחתונים"^{כו}. בכל מצוה יש שמחה של מצוה, עד אין סוף ממש, "רחבה מצותך מאד"^{כז}, "השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שצוה בהן עבודה גדולה היא"^{כח} – ובהצטרפות השמחה בחמש מצוות אלו מתקרבת ביאת המשיח (אותיות ישמח) במהרה בימינו.

תשובה ציבורית בשמחה

"שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקיני"^{כט}. "שמאלו תחת לראשי" בראש השנה ויום הכיפורים, הימים הנוראים, בהם עיקר העבודה הוא תשובה מתוך יראה, "עבדו את הוי' ביראה ויגילו בירעה"^ל (בעזיבת החטא, חרטה על

הנותרים מלפגוע בנו).

על שפך דם ישראל רק הנקמה היא הנחמה, "לקרא שנת רצון לה' ויום נקם יאלהינו לנחם כל אבלים"^{לא}, ואין שמחה כשמחת הנצחון והנקמה המוצדקת, "ישמח צדיק כי חזה נקם פעמיו ירחץ בדם הרשע. ויאמר אדם אף פרי לצדיק אף יש אלהים שפטים בארץ"^{לב}. "כי בו ישמח לבנו כי בשם קדשו בטחנו"^{לד} (מדת הבטחון היא פנימיות מדת הנצח, כמו התוקף להלחם באויבי ישראל מתוך בטחון-פעיל בה' יתברך, "כי בה ארץ גדוד ובאלהי אדלג שור"^{לה}).

שמחת חמש מצוות כלליות

שמחת התורה מצטרפת לשמחה של מצוה במלחמת המצוה שאנו נמצאים בעיצומה, כאשר במלחמה זו מקיימים חמש מצוות כלליות^{לו} (המצטרפות למבנה שלם בסוד שם הוי', וכדאי שכל חייל בצאתו לפעילות יכוון לקיים מצוות אלו בשם כל ישראל):

מצות קידוש השם (כנגד הכתר, קוצו של י בשם הוי') – "ונקדשתי בתוך בני ישראל"^{לז}, מסירות נפש המגלה את "היחידה שבנפש", ובמיוחד מסירות הנפש של החיילים וכל העומדים במערכה, ה' ישמרם ויצילם, כאשר כל מי שנהרג על קידוש השם הי"ד (ובעזרת ה' לא יהיו עוד) הרי הוא קרבן ציבור המכפר על כלל ישראל.

מצות הצלת נפשות (כנגד החכמה, י בשם הוי') – "לא תעמד על דם רעך"^{לח}, פיקוח נפש של כל יהודי באשר הוא, מלחמת מצוה ל"עזרת ישראל מיד צר"^{לט} ובמיוחד הצלת נפשות העם

כ ברכות נח, א.

כא תמיד לב, א.

כב יהושע י, יג.

כג דברים כה, יט.

כד תהלים קכה, ד.

כה דברים א, ח. וראה רמב"ן שם ובהשגות לספר המצוות מצוות עשה הנוספות ד.

כו תנחומא נשא טז.

כז תהלים קיט, צו.

כח רמב"ם הלכות לולב פ"ח הט"ו.

כט שיר השירים ב, ו. וראה לקו"ת פרשת ראה לב, א.

ל תהלים ב, יא.

יב ישעיה סא, ב.

יג תהלים נח, יא יב.

יד תהלים לג, כא.

טו תהלים יח, ל.

טז ראה במאמר 'חמש מצוות כלליות' בספר מלכות ישראל ח"ג.

יז ויקרא כב, לב.

יח ויקרא כב, לב.

יט רמב"ם הלכות מלכים פ"ה א.

בכוחות הרוחניים הטמונים בכל יהודי, ובמיוחד בכלל ישראל, לתקן את הכל, ודווקא בתנועה נפשית של שמחה רבה ועצומה ביותר. "אין שמחה כהתרת הספקות"^ל – אין לנו, כציבור, יותר ספקות לגבי האמת: "משה אמת ותורתו אמת"^מ כאשר תורת-תורתנו מבוססת על שלש השלמויות, שלמות העם, שלמות התורה ושלמות הארץ, בוודאות וללא כל צל של ספק.

בברכת שנה טובה ומתוקה לכל ישראל, כל אחד ואחת בכל המצטרך לו, "כי יום נקם בלבבי וישנת גאולי בָּאָה"^נ, שנת הרמת קרן ישראל וקידוש השם על ידי שנאיר לכל העולם את האור כי טוב של תורתנו הקדושה ובזה ננצח יחד, עד לקיום היעוד "יָאֵת רוּחַ הַטְּמָאָה אֲעִבִיד מִן הָאָרֶץ"^ס לגמרי ולנצח, בביאת משיח צדקנו ובגאולה האמיתית והשלמה – גאולה שאין אחריה גלות, בה נשיר לה' "שיר חדש"^ט תוך כדי ריקודי שמחת תורה – במהרה בימינו אמן.

לה לפי שו"ת הרמ"א סי' ה (מאמר החכם).

לו בא בתרא עד, א.

לז ישעיה סג, ד.

לח זכריה יג, ב.

לט תהלים צח, א. שמות רבה כג, יא "לעתיד לבוא אין עוד צרות בו... באותה שעה אומרים שיר לשון זכר שנאמר שירו לה' שיר חדש".

העבר וקבלה לעתיד, מתוך דחיית הרע שבתוכי והשפלתו ב"שמאל דוחה"^{לא}.

"וימינו תחבקני" בחג הסוכות "זמן שמחתנו" (שמחת הסוכה, שמחת הלולב ושמחת בית השואבה) ובשמחת תורה, "עֲבָדוּ אֶת הו' בְּשִׂמְחָה בְּאוֹ לִפְנֵי בְּרִנָּה"^{לב} – וזה הזמן לשיא התשובה, תשובה משמחה רבה ועצומה.

כמובן, כל אחד ואחד כפרט צריך לעשות תשובה, אך כיום יש להדגיש במיוחד את 'התשובה הציבורית' – 'תיקון המדינה' והמציאות הציבורית של עם ישראל בארצנו הקדושה. "אין יסורים בלא עוון"^{לג}, וכאשר באה עלינו הצרה הגדולה הזו (בשמחת תורה שעבר) עלינו לעשות חשבון נפש ולחפש את העוון שעלינו לתקן, "נְחַפְּשֵׁה דְרַכֵּינוּ וְנַחֲקְדָה וְנִשְׁוֶבֶה עַד ה'"^{לד}. לענייננו, העוון הוא עיוות הדרך בתפיסה הכללית של הציבור, הבא לידי ביטוי ב'מוסכמות' של החברה, בתקשורת, במערכת המשפט, בהנהגת המדינה וכו' – ובכל זה צריך להיות התיקון של התשובה הציבורית.

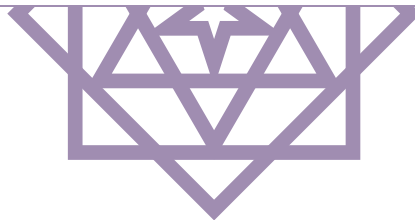
וכל זה, בשמחת התורה, מתוך אמונה ובטחון

לא סוטה מז, א.

לב תהלים ק, ב.

לג שבת נה, א.

לד איכה ג, מ.

שיעור

התוועדות ראש השנה

שנת השגחה פרטית

קיצור מהלך השיעור

בראש השנה, לקראת סיום היום השני, נמסר שיעור מאלף על עוד רמז מיוחד של שנת תשפ"ה – **תהא שנת השגחה פרטית**. השגחה פרטית היא **יסוד היסודות של דרך הבעל שם טוב** והרמז הוא כר פורה להתבוננויות יסודיות ורוויות עבודה פנימית. **פרק א** מסביר את עומק היסוד של השגחה פרטית, הנוגעת למימוש **תכלית בריאת העולם** – לעשות לו יתברך **דירה בתחתונים**, הופעת עצמות ה' בעולמנו שלנו (הפרק חותם ברמזים המתקשרים לסוד הלולב). **פרק ב** עוסק **ביחס אל הגוים** וההזדמנות שלהם **להתעלות** מתוך ההעמקה בהשגחה פרטית, ויש בו מאמר מוסגר עמוק ופלאי על **שרש שלש העבירות החמורות** – ע"ז, ג"ע ושפ"ד. **פרק ג** הוא תורף ה'עבודה' של המאמר – ראית ההשגחה הפרטית כ'**מדברת' אל האדם**, עם התייחסות שונה ויחודית **לצדיקים, בינונים ורשעים**. **פרק ד** מסיים בהתבוננות בארבעה **פתגמי השגחה פרטית** בלוח "היום יום", המלמדים להתבונן בהשגחה פרטית באופן של "**כלל ופרט וכלל**".

א. תהא שנת השגחה פרטית

האמונה בהשגחה פרטית

נאמר רמז לשנה החדשה, **תשפ"ה**, שיעוד לא אמרנו – רמז מתבקש, שמסתמא כבר משהו אמר – **תהא שנת השגחה פרטית**. השגחה פרטית היא החידוש העיקרי באמונה של תורת הבעל שם טוב^א. לפי פשט דברי הרמב"ם^ב, ועמו

נרשם (מהזכרון) ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. בדר"ה ושבת תשובה תשפ"ה – כפ"ח.

א ראה הוספות לכש"ט (קה"ת) אות קעט ואילך, וש"נ. וראה גם רשימה "השגחה פרטית" (לקו"ש ח"ח עמ' 277 ואילך. וש"נ).

ב מו"נ ח"ג פרקים יד"ח (וראה ביאורו ע"פ פנימיות בשערי אמונה פי"ט).

רוב ככל הראשונים^ג, אין השגחה פרטית על כל הנבראים – יש בעולם השגחה כללית, והשגחה פרטית מיוחדת היא רק על הצדיקים וכו'. אפילו אצל תלמידי האריז"ל לא פשוט וברור לכולם שיש השגחה פרטית^ד. זהו חידוש עיקרי אצל הבעל שם טוב, בתפיסה המיוחדת שלו על השגחה פרטית (כדלקמן עוד), ומכיון שתורת

ג מלחמות ה' (לרלב"ג) מאמר ד; ספר העיקרים מאמר ד פ"י. ובכ"מ (נסמן בשערי אמונה הני"ל).

ד ראה קל"ח פתחי חכמה פתח יג; פתחי שערים נתיב עגולים ויושר פתח ד; ספר הדע"ה ח"א דרוש ה סימן ב, ג.

ההתחלה של

מימוש מטרת הבריאה היא רק כשה' לוקח חלק מעצמו, "חלק בורא שנעשה נברא", ומכניס אותו לתוך גוף תחתון

הבעל שם טוב היא תחלת גילוי תורת משיח^ה – זהו חידוש עיקרי בתורת משיח, חלק מהאור החדש שמתגלה כל שנה יותר ויותר!

כידוע, **השגחה פרטית** עולה בגימטריא עשר פעמים **אמונה** (כך שזהו ממוצע כל אות בביטוי, שיש בו עשר אותיות) – זהו עיקר גדול באמונה. אפשר לחשוב שהאמונה בהשגחה פרטית שייכת רק ל"דעת תחתון", בה העולם הוא 'יש' וה' משיגח על כל הנבראים, אבל ב"דעת עליון", בה כל המציאות היא גורנישט מיט נישט, אין עולם, גם לא שייך לדבר על השגחה פרטית. אבל לא נכון להגיד ככה, יסוד אמונה של הבעל שם טוב ודאי לא נוגע רק ל"דעת תחתון". אדרבא, ה' הוא מעל שתי הדעות, הוא "אל דעות"^א – כמו שקראנו בהפטרה ביום הראשון של ראש השנה – שכולל את שתיהן ומעליהן. מעל "דעת תחתון" ו"דעת עליון" יש 'עצמות' – כמו שהרבי הדגיש, כמו שאמרנו כל נשיאי חב"ד, באופן גובר והולך מדור לדור – והאמונה בהשגחה פרטית היא התקשרות לעצמות. ההשגחה הפרטית היא מעצמות ה', כמו שנסביר יותר.

העליונים, השכלים הנבדלים, שהם צורה בלי חומר^ט. צריך ליישב את דבריו עם הפסוק "עשה מלאכיו רוחות משרתיו אש להט", ממנו לומדים^א שגם למלאכים יש גוף, אלא שהוא רק משני היסודות העליונים, הרוחניים יותר, אש ורוח. בכל אופן, העיקר הוא שהתבוננות בצורה בלי חומר היא לא פסגת גדלות ה'. ה' הוא "מפליא לעשות", כמו שאומרים בברכת "אשר יצר", וההסבר הוא – כידוע – שהפלא הוא בחיבור של הרוחני עם הגשמי, הנשמה עם הגוף^ב. הפלא הזה, של "חלק אלוה ממעל ממש"^ג, "חלק בורא שנעשה נברא"^ד, שמתלבש בתוך גוף גשמי – הוא הפלא הכי גדול שצריך להתבונן בו.

יש שאלה ידועה^{טו}, איך אומרים על ראש השנה "זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון"^{טז}, כאשר הבריאה בעצם התחילה בכ"ה אלול? למה לא חוגגים אז את ראש השנה? הרבי מסביר במאמר – שהוא בעצם מאמר ראש השנה הראשון שהרבי אמר אחרי קבלת הנשיאות, בראש השנה תשי"ב^א – שהקב"ה ברא את העולם עם מטרה, "נתאוה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים"^ב. בכל הבריאה בששת ימי בראשית המטרה הזו לא מתחילה להתממש, עד בריאת האדם. ההתחלה של מימוש מטרת הבריאה היא רק כשה' לוקח חלק מעצמו, "חלק בורא שנעשה נברא", ומכניס

"הפליא לעשות"

הרמב"ם אומר שכדי לעורר אהבת ה' ויראת ה' צריך להתבונן בגדלות ה'^א. יש מי שמבין שהכוונה להתבונן במלאכים, כמו שאפשר להבין ברמב"ם שפסגת ההתבוננות היא במלאכים

ה סה"מ תרס"ג הספות עמ' רנא; וראה לקו"ש חט"ו עמ' 282 וש"נ.
ו ראה שיעור שבת כי תבוא (נדפס בגליון נצבים זילך) תשפ"ד.
ז שמואליא ב, ג.
ח ראה רמב"ם הלכות יסודי התורה פ"ב.

ט מורה נבוכים ח"א פמ"ט.

י תהלים קד, ד.

יא וראה גם שמות רבה כה, ב. ובכ"מ.

יב הגהת הרמ"א לשו"ע או"ח ו, א.

יג חניא פ"ב (ומופיע כן בשפע טל, הקדמה בן מאה שנה). ע"פ איוב לא, ב.

יד לקו"ת ראה כז, א ע"פ ע"ח שמ"ב (דרושי אבי"ע) פ"א. ראה גם מלכות ישראל ח"א מאמר "בין ישראל לעמים" (עמ' שיט).

טו לקו"ת נצבים מז, א; המשך תרס"ו עמ' כ. ובריבוי מקומות.

טז מוסף של ר"ה.

יז מאמר ד"ה "כבוד מלכותך" תשי"ב פ"ו.

יח תנחומא נשא טז.

הטוב (בצירוף **טבו** זה יחסית פשוט, באחרים צריך להתבונן יותר).

בקריאת שמע יש מלה חשובה שעולה אותו מספר (102) – **"אלהינו"** – ויש בה שש אותיות, כך שממוצע כל אות הוא **טוב**, כל צירופי ה־**טוב**. שם אלקים הוא השם היחיד שיש בו הטיות – **"אלהינו"**, **"אלהיכם"** וכו' – ובמובן הזה הוא הכי שייך להשגחה פרטית, להתלבשות של ה' **"אלהינו"** בתוכנו. בקריאת שמע אומרים ש"הוי' אלהינו", אבל שם הוי' עצמו מתגלה בנו כ"אלהינו" (וכמו שלמדנו מהצמח־צדק^{כב} בערב ראש השנה^{כג}, יש גם מדרגה בה יש מעלה לשם אלקים, כמו שחותמים את תפלות יום כיפור ב"הוי' הוא האלהים"^{כד} – שם הוי' עולה למדרגה של שם אלקים שמעליו^{כה}).

האמונה בהשגחה פרטית היא שהכל טוב – הכל מושגח בהשגחה פרטית מלאה על ידי ה', שהוא "עצם הטוב"^{כו} ו"טבע הטוב להיטיב"^{כז}, וממילא הכל

טוב בתכלית. אכן, אנחנו רוצים לראות את הטוב – לראות שהכל צירופים שונים של טוב. איך קודאים לטוב הזה? "טוב הנראה והנגלה", ביטוי שהרבי אהב להשתמש בו. את המאמר הראשון של ראש השנה, שכבר הזכרנו, הרבי חותם במלים "שנה טובה בטוב הנראה והנגלה". נעשה כעת גימטריא של ה'התקשרות', נחשב את הביטוי של הרבי – כשהרבי אומר ביטוי הוא ודאי חושב

אותו לתוך גוף תחתון. הגוף של האדם הוא למטה מכל הנבראים – הגוף של הצומח והחי נברא מיד בצומח או חי, ורק בבריאת האדם קודם הגוף היה דומם, "עפר מן האדמה"^ט, ורק לאחר מכן "ויפח באפיו נשמת חיים", המשכה מעצמות ה', "מאן דנפח מתוכיה נפח"^י. אדם הראשון לפני החטא היה במדרגה של יהודי, נשמה אלוקית בתוך גוף. כשאומרים "אתם קרויים 'אדם'"^{יא} הכוונה לאדם הראשון כפי שהיה לפני החטא. התלבשות הנשמה בגוף היא ההתחלה של הדירה

בתחתונים, כוונת ה' הראשונה של הבריאה – ומשם צריך להתפשט הלאה לכל הבריאה. לכן, "זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון" – יום בריאת האדם הוא תחלת המעשה שה' רוצה בבריאה, זכרון ל"מחשבה תחלה" של כל הבריאה.

התלבשות הנשמה בתוך הגוף בכח ה"מפליא לעשות" היא ראשית המימוש של דירה בתחתונים. ההשגחה הפרטית על כל נברא, כאשר הכל מכון למימוש תכלית הבריאה (כמו שנראה בהמשך), היא ביטוי מלא להמשכת עצמות ה' בכל פרט בבריאה. לכן זהו יסוד האמונה וגם ההתבוננות העיקרית שמגלה לנו את גדלות ה' ומעוררת אהבת ה' ויראת ה'.

טוב הנראה והנגלה

כמו שאמרנו, **השגחה פרטית** עולה עשר פעמים **אמונה**. כל **אמונה** עולה שש פעמים **טוב** – ששת צירופי המלה **טוב**. מה הכוונה? האמונה בהשגחה פרטית היא אמונה שהכל טוב – גם הצירוף הפשוט של טוב, בו רואים שהוא טוב, וגם שאר הצירופים, בהם צריך לזהות את

שם אלקים הוא
השם היחיד שיש
בו הטיות ובמובן
הזה הוא הכי שייך
להשגחה פרטית,
להתלבשות
של ה' "אלהינו"
בתוכנו

כב יהל אור לתהלים פו.

כג שיעור אחרי התרת נדרים בער"ה תשפ"ה.
כד דברים ד, לה; שם פסוק לט; מלכים א' ח, ס; שם יח, לט; דהיי"ב לג, יג.

כה ראה גם לקו"ת דרושים לשבת שובה סה, ביג.

כו **שיעורים בסוד ה' ליראיו** ח"ג עמ' שג. וראה סידור עם דא"ח בד"ה "ומעתה יש להבין במ"ש זכר רב טובך" (ג, א).

כז ראה ע"ח שער הכללים רפ"א; עמק המלך שער שעשועי המלך רפ"א; תניא, שער היחוד והאמונה פ"ד.

יט בראשית ב, ז.

כ ראה עמק המלך קכז, ג; הקדמת שפע טל; תניא פ"ב.

כא יבמות סא, א; זהר ח"ב פו, א.

שוה 100, שלמות של י פעמים י^{לב}, סכך, שנוצר מהמאה קולות של השופר ששמענו היום^{לג}.

ב. מקומם של הגוים (ושרש העבירות החמורות)

השגחה פרטית וצער בעלי חיים

הדוגמה המפורסמת של הבעל שם טוב להשגחה פרטית היא העלה שמתגלגל כדי לעשות צל לתולעת שנשרפת בחום השמש^{לד}. אם כן, יש קשר בין השגחה פרטית לצער בעלי חיים. השגחה פרטית היא בעצם גילוי הרחמים של ה' על כל הנבראים, "ורחמיו על כל מעשיו"^{לה}.

יש מחלוקת אחרונים^{לו} האם צער בעלי חיים נוגע גם לבני אדם – האם יש איסור צער בעלי חיים בנוגע לגוי? בסדר הפשוט של דצח"מ הגוי הוא למעלה מבעל חי, ולכאורה צריך לרחם עליו עוד יותר. אבל יש גם מי שאומר שביחס לגוי אין איסור צער בעלי חיים, ובכך החיה עדיפה עליו, על דרך דברי חז"ל^{לז} על "לכלב תשלכון אותו"^{לא} שהנתינה לכלב עדיפה על הנתינה לנכרי. גם אם הגוי נמצא בסולם הנבראים למטה מבעל החי^{לב}, עדיין אפשר לומר שהרחמים של ה' מגיעים עד לשם – ב"אור חדש" שיורד השנה, כל פעם יותר חסד ורחמים, בהחלט מתאים לפסוק ש"צער בעלי חיים" שייך גם למדבר, כלומר, שאין לצער אותו בחנם. כמובן, אם הוא מזיק

גם על הגימטריא שלו... כמה שוה "טוב הנראה והנגלה"? 377, בגימטריא שמואל (שעל לידתו קראנו בראש השנה), שהוא בעצמו בגימטריא שנה טובה! כשהרבי כותב "שנה טובה בטוב הנראה והנגלה" יש בעצם שויון בין הביטויים – "שנה טובה" באמת היא כאשר הכל ב"טוב הנראה והנגלה".

ראינו שהמלים השגחה פרטית שוות עשר פעמים אמונה, שהן ששים פעמים טוב. בימים נוראים אנחנו מתפללים הרבה על חיים, שעולים ד"פ טוב. אם כן, השגחה פרטית שוה י"ה פעמים חיים. אבל עוד לא חשבנו את התחלת ראשי התבות, המלים "תהא שנת", שעולות 1156, עוד טוב פעמים חיים (כלומר, טוב-טוב ברבוע). ביחד תהא שנת השגחה פרטית עולה טוביה (שם של משה רבינו, שיש דעות שנקרא טוב או טוביה^{כח}) פעמים חיים, לב פעמים חיים. יש כאן גם קשר לסוכות: חיים בגימטריא לולב, כידוע. איפה יש כוונה של לב ו-לולב? קודם כל, חז"ל מסבירים

שלולב הוא לשון "לו לב" – "הרואה לולב בחלום אין לו אלא לב אחד לאביו שבשמים"^{כט}. כידוע, צריך שהלולב לא יגע בסכך. זה לא איסור, אבל כך כתוב^ל. אנחנו מסבירים^{לא} שאם הלולב נוגע בסכך נעשה 'קצר'... (גם לא נורא, אפשר לתקן, להרים את הכפתור...). בכל אופן, ראוי לשמור על חלל בין תיומת הלולב לסכך (גם חלל שוה לולב), והחלל הזה הוא בסוד חלל הלב – הפער בין לולב לסכך הוא לב. לב ועוד לולב

יש קשר בין

השגחה פרטית לצער בעלי חיים. השגחה פרטית היא בעצם גילוי הרחמים של ה' על כל הנבראים, "ורחמיו על כל מעשיו"

לב יש כאן נוסחה חשובה – ו ברבוע (לו) ועוד ח ברבוע (לב לב) עולה י ברבוע.

לג משנ"ב על או"ח תקצו, ב.

לד כתר שם טוב מו, נא, רכ, תכז. וראה סה"מ קונטרסים ח"ב עמ' שע, ב ד"ה "על כן יאמרו המושלים" תרצ"ו.

לה תהלים קמה, יט.

לו ראה קובץ שיעורים פסחים אות צב; שו"ת הרשב"א ח"א סי' רנב ורנז; שו"ת שבות יעקב ח"א סי' קפא.

לז מכילתא כספא פ"כ. הובא ברש"י עה"פ (בדפוסים שאינם מצונזרים).

לח שמות כב, ל.

לט ראה עוד לקמן מה מקור התפיסה הזו ומהו תיקונה.

כח שמות רבה א, כ.

כט ברכות נז, א.

ל ראה פע"ח שער הלולב פ"ג.

לא אוצר הנפש ח"ב עמ' רמה.

השרש של הגוים

הוא בעולם
התהו ולכן הם
מתפעלים
מהמעלה של
הדומם ומסוגלים
לעבוד אותו,
ובמדה פחותה
גם את הצומח,
ואנחנו יודעים
שיש אפילו עובדי
עבודה זרה
שעובדים לחי

נצחי – היא אמנם לא חיה, אבל היא קיימת לדורי דורות, וכך גם כסף או זהב. בעץ התכונה הזו פחות קיימת, אבל גם העץ יכול להתקיים לאורך זמן יותר מהחי או המדבר.

איפה כתוב שיש מעלה בדומם שאין במי שמעליו, הצומח, החי והמדבר? היסוד בחסידות שכל מה ששרשו גבוה מעלה-מעלה ביותר נופל מטה-מטה ביותר כתוב^{מג} בדיוק על העניין הזה – שבעולם התהו השרש של הדומם למעלה מהשרש של הצומח, השרש של

הצומח למעלה מהשרש של החי והשרש של החי למעלה מהשרש של המדבר. זו הסבה שגם בעולם שלנו, אחרי השבירה, המדבר ניזון מחי וצומח (ומעט גם מדומם), החי ניזון מהצומח והדומם, והצומח מקבל את חיותו מהדומם. השרש של הגוים הוא בעולם התהו^{מז} ולכן הם מתפעלים מהמעלה של הדומם ומסוגלים לעבוד אותו, ובמדה פחותה גם את הצומח, ואנחנו יודעים שיש אפילו עובדי עבודה זרה שעובדים לחי.

שרשי גילוי עריות ושפיכות דמים

עלה, אם כן, שעבודה זרה היא לא רק יצר רגשי – "יצרא דעבודה זרה" – אלא יש בה גם סברא, מצד השרש שלה בעולם התהו. מה בנוגע לגילוי עריות ושפיכות דמים? אמרנו שעבודה זרה הכי חמורה, ולכן השרש שלה הכי גבוה. השרש של גילוי עריות נמוך יותר, והשרש של שפיכות

– צריך לרוצץ את ראשו של הנחש^{מא}. אבל יש גם גוים טובים, שעליהם צריך לרחם.

שרש עבודה זרה

נוסיף מאמר מוסגר שמתקשר לנושא:

יש שלש עבירות חמורות, עליהן נאמר "יהרג ואל יעבור" – עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים^{מב}. אם מישוהו עבר עליהן באונס הוא לא נהרג^{מב}, אבל הוא חילל את השם – היה אסור לו לעשות זאת. בתוך העבירות הללו עצמן, עבודה זרה

היא הכי חמורה – היא עומדת בפני עצמה, כאשר פשוט שצריך למסור עליה את הנפש – ובגילוי עריות ושפיכות דמים יש לימוד נוסף של מסירות נפש, סברא בשפיכות דמים והיקש אליה של גילוי עריות.

קשה לנו להבין מדוע שאדם יעבוד עבודה זרה, שמישהו ישתחוה לעץ ואבן או לכסף וזהב. אבא של אברהם אבינו, תרח, עם כל חנות הפסלים שלו – הוא מטומטם גמור?! מאיפה בא הרעיון להשתחוות לאבן? היום אנחנו לא מכירים דברים כאלה – אולי יש במזרח הרחוק, אבל בעולם המערבי אף בן-תרבות לא מעלה בדעתו להשתחוות לפסל. איך אפשר להבין את זה?

יש דבר שמופיע באבן, הדוממת, שאין אותו אפילו במדבר. אנחנו לא מכירים אף אחד שחי חיים נצחיים בגוף גשמי שאנחנו יכולים לראות. אפילו אליהו הנביא, שלא מת, שחי לנצח, קבל גוף כמו של המלאכים – גוף של אש ורוח, בלי היסודות הנמוכים המים והעפר, הממשות של הגוף הנראית לעינינו. לעומת זאת, אבן היא דבר

מג לקו"ת ויקרא לד, ג; לט, ג; במדבר לח, ב (ובכ"מ); סה"מ תקס"ד עמ' קכ"ו בשם הבעש"ט והמגיד; שערי אורה ד"ה "יביאו לבוש מלכות" פ"ב ואילך ופל"ב ואילך. מד תו"ח נח עג, ג. וראה עוד ספר הערכים חב"ד ערך 'אומות העולם' סעיף א סק"א, וש"נ. וראה שיעורים בסוד ה' ח"ב עמ' סו.

מ ע"פ תנחומא בשלח ח.

מא יומא פכ, א.

מב רמב"ם הלכות יסודי התורה פ"ה ה"ד.

דוד המלך הורג

גוים שחייבים
מיתה - הוא הורג
את מי שצריך
להרוג ומביא
את שלל כל
המלחמות כהכנה
לבית המקדש,
ועדיין לא הוא
בונה את בית
המקדש

סברא – בעולם האצילות כל היחודים קיימים באופן חיובי.

גם לשפיכות דמים ישנו שרש עליון. אולי בתורת החסד של משיח לא יהיו יותר דינים, לא יהיו עונשים בכלל, אבל אנחנו עוד לא שם – ויש בתורה מיתות בית דין. הוזהר אומר^{נג} ש"לא תרצח"^{נד} הוא חוץ ממתת בית דין. לכן גם בטעמי המקרא יש טעם מפסיק בין המלים "לא" ו"תרצח" – יש "לא תרצח" ולפעמים יש גם "תרצח". על דוד המלך כתוב שהוא לא יכול לבנות את בית המקדש כי ידיו מלאות בדם^{נה}. את מי הוא הורג? יש לו צאצא, מנשה המלך, שהרג יהודים כשרים^{נו}, אבל דוד המלך הורג גוים שחייבים מיתה – הוא הורג את מי שצריך להרוג ומביא את שלל כל המלחמות כהכנה לבית המקדש^{נא}, ועדיין לא הוא בונה את בית המקדש. צריך לחכות לשלמה בנו כדי שייבנה את הבית, "ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים"^{נב}. דוד מלך ישראל הוא המרכבה למלכות דאצילות, היורדת לעולמות התחתונים לטרוף טרף ולבער את הקליפות – זהו השרש הטוב של שפיכות דמים – אך כאשר הוא יורד למטה שוב אין בו את הכח לעלות למעלה, אל ספירת הבינה, שהיא סוד בית המקדש^{נא} (המלכות דאצילות יורדת לעולם הבריאה, עולם השכל, לכן ביחס לשפיכות דמים הדין של "יהרג ואל יעבור" הוא סברא).

דמים – שמסירות הנפש בו באה מצד סברא – נמוך עוד יותר.

השרש של כל העריות הוא בעולם האצילות – שם מתקיימים כל היחודים של אבא ובת, אמא ובן, אח ואחות וכו' (ובמובן מסוים גם אשת איש). לגבי גילוי עריות בין אח לאחות נאמר "חסד הוא"^{נא}, וחז"ל דרשו^{נב} על כך "עולם חסד יבנה"^{נא}, שראשית קיום העולם היה מנישואי אחים ואחיות, בני ובנות אדם וחווה. אכן, לפי הארז"ל^{נא} "עולם חסד יבנה" היינו דווקא עולם האצילות (עד שיתגלה ש"אצילות איז אויך דא"^{נא}). כמו שמוסבר בחסידות^{נא}, בעולם האצילות כל היחודים הם קדש קדשים ורק בעולם הזה "טמא טמא יקרא"^{נא} – אלו איסורים חמורים, שפוגמים בנפש, מולידים ממזרים וכו'^{נא}. בכל אופן, גם עריות הן לא סתם תאוה, לא רק "יצרא דעריות", אלא יש בהן גם

מה ויקרא כ, יז. יש לומר שלמטה אח ואחות לא יכולים להשיג אהבה למעלה מהאהבה הטבעית של "אחתי" (שה"ש ה, ב. ראה לקו"ת ר"פ בהר; יין משמח ח"ד שער שלישי בתורה "ארבעה לשונות של גאולה"), אך למעלה יש עליה מתמדת מ"אחתי" ל"רעיתי" וכו'.

מו פירש"י עה"פ.

מז תהלים פט, ג.

מח ראה גם ריש פירוש מהרח"ו לס"י. ובכ"מ.

מט מאמר הרב המגיד ממעזריטש. ראה סוד ה' ליראוי ש"ב פ"ה.

נ דרך מצותיך מצות איסורי עריות. ובכ"מ.

נא ויקרא יג, מה.

נב יתכן שאחת מ'תכניות' המגירה של הסנהדרין בימות המשיח – ככל שהתורה הופכת יותר ויותר לתורת חסד (כנ"ל) – היא להפקיע קידושין למפרע כדי לבטל ממזרות, על יסוד דברי הרא"ה בחידושו (כתובות ג, א) שגם במקרה בו האיש מערים כדי לבטל את קידושו, ובכך מחפה על בת אחותו ומתיר ממזרים, מפקיעים חכמים את הקידושין "דהא לא אכפת לן אם יכולים ממזרים ליתרה, והלאי שיטהרו", ואכמ"ל (וראה באורך יותר בשיעור כ"ו אלול תשפ"ד).

נג זהר ח"ב צג, ב.

נד שמות כ, יג; דברים ה, יז.

נה דה"א כב, ח; שם כח, ג.

נו מלכים"ב כא, טז.

נז שמואל ב ח, יא.

נח ישעיה נז, ז. בית המקדש הוא עמוד העבודה, בין שלשת עמודי העולם (אבות פ"א מ"ב). בבית המקדש הראשון והשני העיקר היה עבודת הקרבנות, אבל בבית השלישי העיקר יהיה עמוד התפלה. קל קולות השופר ששמענו היום – ק קולות במסגרת התפלה ועוד ל קולות שנוהגים לתקוע בסוף כדי לערבב את השטן (ראה הר"ן על ר"ה ג, א ד"ה "למה תוקעין") – הן השרש לכל תפלות השנה, בסוד המבואר (תו"א פ, ג ובכ"מ) ש"קל" חסר בביטוי "הקל קול יעקב" (בראשית כז, כב) הוא קול תפלה, וד"ל.

נט קהלת יעקב ערך ז'ב. ובכ"מ.

ישראל. התופעה הזו מתרחבת, עד שלעתיד לבוא יהיו לכל יהודי 2800 גוים שיאחזו בכנפות שלו וירצו להצטרף לעם ה' ^{טג} – השאלה היא רק באיזה אופן מקבלים אותם. אמרנו שיש ממד שהגוי־המדבר הוא למטה מבעל חי, והסברנו את השרש של זה בעולם התהו, אבל ברגע שהגוי 'מבין' במעלה של עם ישראל והכח של התיקון – הוא כבר מעל הדומם־צומח־חי, לא סתם מעל אלא באי־ערוך מעל. כמה שאפשר לדבר על מעלה של בעל חי, יש דבר שהגוי יכול לעשות והחיה לא יכולה לעשות – גוי יכול להתגייס, הוא יכול להפוך ליהודי והחיה לא יכולה לעשות זאת (עד שהיא תתגלגל, ביהודי או באינו־יהודי). גם גוי יכול לתפוס את הענין של השגחה פרטית, ואם הוא מבין זאת נכון יכולה להיות לו 'מבינות' בעם ישראל ורצון להצטרף אלינו.

ברוך ה', הספר על המהפכה הרביעית יצא ממש לפני ראש השנה – סימן שזו תהיה שנה מוצלחת למהפכה הרביעית, להפצת תורה לאומות העולם ומשיכה של מי שמתאים לכך להצטרף לעבודת ה' "שכם אחד" ^{טד} עם עם ישראל.

ג. השגחה על צדיקים, בינונים ורשעים

שלשה ספרים נפתחים

נקשר את כל הענין למשהו ששייך להיום, ראש השנה: כתוב ^{טו} שבראש השנה שלשה ספרים נפתחים – ספר של צדיקים גמורים, ספר של רשעים גמורים וספר של בינונים. הצדיקים

טג שבת לב, ב.

טד צפניה ג, ט.

טה ר"ה טז, ב.

שרש התיקון

כל זה היה מאמר מוסגר, ביחס לשרש של שלש העבירות החמורות – שרש שפיכות דמים במלכות דאצילות, שרש גילוי עריות בכללות האצילות (ובפרט בחסד דאצילות – "עולם חסד יבנה", כנ"ל בענין "חסד הוא" – שהוא "יומא דאזיל עם כולהו יומין" ^{טז}, כאשר בפשט כל היחודים הם מתוך אהבה, פנימיות החסד) ושרש עבודה זרה בתהו שלמעלה מאצילות. מה יש למעלה מזה? כל ההסבר שיש לדומם שרש מעל המדבר הוא רק כאשר מדברים על הדצח"מ בלי נפש אלקית – בלי נשמה שמתלבשת בגוף. ברגע שמדברים על מדבר שהוא יהודי, על התלבשות של "חלק אלוה" בתוך גוף – המימוש של דירה בתחתונים, כנ"ל – ודאי האדם הוא מעל כולם.

בנוסחה המשיחית של "אורות דתהו בכלים דתיקון" ^{טז} צריכים להמשיך את האורות

דתהו בתוך הכלים דתיקון, משמע שהתהו הוא מעל התיקון, אבל הכח לעשות את החיבור הזה, השרש של עולם התיקון, הוא למעלה־למעלה מעולם התהו. זהו הכח לעשות דירה בתחתונים, הכח של עם ישראל שמתחיל מאברהם אבינו שמגלה אלקות בעולם.

רבי אייזיק אמר שאין לו רוח הקדש, אבל הוא 'מבין' ברוח הקדש ^{טז}. באותו אופן, המדבר צריך להיות 'מבין' – גם אינו־יהודי, שאין לו נפש אלקית, יכול להיות 'מבין' שיש כזה דבר יהודי, שיש התלבשות של נפש אלקית בתוך גוף ולרצות להיות חלק מזה, לרצות ללכת עם

טז ראה זהר ח"ג קג, איב; קצא, ב; ע"ח שכ"ה (דרושי הצלם) דרוש ב; פע"ח שער הה"ס פ"א.

סא שיחת כ"ח ניסן תשנ"א.

סב לשמע און מדור אדה"ז אות ב.

אם ההשגחה הפרטית כוללת שלשה ספרים שנפתחים, מתבקש להסביר שבכל אחד משלשת הספרים יש לה ביטוי אחד – מסר כללי אחר שמתבטא בכל פרטי החיים:

תחזור בתשובה!

כתוב^א שבכל יום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת "שובו בנים שובבים"^ב. הבעל שם טוב מסביר^ג שאותה בת קול מופיעה אצל האדם כהרהורי תשובה שנופלים לו פתאום. באותו אופן, ההשגחה הפרטית על הרשעים אומרת מסר אחד – תחזור בתשובה! כל מה שעובר על הרשע, כל מה שה' עושה לו בהשגחה פרטית, מעודד אותו לחזור בתשובה. הרי ה' לא חפץ במותו של הרשע, אלא בכך שיחזור בתשובה ויזכה בחיים, כמו שאומרים ביום כיפור בתפלת נעילה^ד. לכן, כל מאורע שעובר על הרשע נועד להחזיר אותו בתשובה, אם הוא רק ישים את לבו להשגחה הפרטית.

ההשגחה הפרטית מגלה את רחמי ה', וההתעוררות לתשובה יכולה להיות בשמחה, 'בכיף', בדרכי נעם – שה' מזמין את הרשע לעשות תשובה. לא קשה לעשות תשובה, אפשר לעשות תשובה "בשעתא חדא וברגעא חדא"^ה. הרי "המקדש אשה על מנת שאני צדיק גמור"^ו, אם הוא הרהר תשובה בלבו – האשה מקודשת. די בהרהור תשובה אחד להפוך ברגע רשע גמור לצדיק גמור.

מאמר חז"ל זה עצמו הוא דוגמה להשגחה פרטית שמעוררת לתשובה. למה הוא אומר שהוא מקדש אותה על מנת שהוא צדיק גמור?

א עא זהר ח"ג קכו, א. ובכ"מ.

ב עב ירמיה ג, יד ויכב.

ג עג ראה כש"ט (קה"ת) אות קמו; שם הוספות קא, ושי"נ (וראה גם לקו"ת שלח מו, ב).

ד עד נוסח תפלת לחש דנעילה (ע"פ יחזקאל לג, יא; שם יח, כג).

ה עה זהר ח"א קכט, א. ראה ביאור הזהר בשיעור כ"א חשון תשע"ח.

ו עו קידושין מט, ב.

וגם הרשעים נחתמים לאלתה, כבר ביום הראשון של ראש השנה, אבל הבינונים תלויים ועומדים עד יום כיפור – לראות אם יעשו תשובה בעשרת ימי תשובה. הספר הזה הוא מה שנוגע לנו – כל אחד צריך לראות את עצמו כבינוני ולחזור בתשובה בעשרת ימי תשובה^ז. על איזה בינונים מדובר? די ברור שלא מדובר על הבינוני של התניא, שלא חוטא בכלל^ח, אלא גם על מי שבתניא נקרא "רשע וטוב לו". אם רוצים להשתמש במושגים של התניא, נגיד שב"ספר של בינונים" נכללים כל מי שנאמר עליו "הלואי בינוני"^ט.

איך זה קשור לנושא שלנו? אם יש שלשה ספרים, מה הגימטריא

של ספר-ספר-ספר? 1020 – השגחה פרטית^י. עיקר גדול בהשגחה פרטית אצל הבעל שם טוב הוא שהאדם גם ישמע מה שה' מדבר אליו דרך אירועי החיים^{יא}. דרך ההשגחה הפרטית של ה' עלי הוא גם מתייחס אלי, מודריך ומכוון אותי.

ז סו קידושין מ, ב; רמב"ם הלכות תשובה פ"ג ה"ד.

ח סז תניא פ"א.

ט ח ראה בית רבי ח"ב פ"ח הערה ג.

י סט שלשה ספרים הם גם שלשה שמות, שהרי ספר בגימטריא שם. ידוע שהשם המיוחד של הבעל שם טוב הוא שם ה' טוב, שם אהוה (ראה הקדמת בעש"ט עה"ח), ויש לומר שהוא השם העיקרי של השגחה פרטית (השגחה פרטית ועוד אהוה עולה אני פעמים והו), בה מתגלה שהכל טוב (באמת גם מה שנראה לנו לא טוב הוא "טוב מאד" – ראה ריבוי דרשות בבראשית רבה ט – אך אנו מבקשים מהשי"ת שיהיה הכל טוב הנראה והנגלה לנו, כנ"ל). שם הטוב מחבר יחד את שני השמות הוי' אלהים ("שם מלא" של מעשה בראשית), שהם בסוד שמים (יה פעמים הוי') וארץ (יה פעמים אלהים, כאשר היא של ארץ נחשבת כ"1000, כידוע מר"א אבולעפיא, וכן אלהים במילוי עולה ארץ), המתחברים על ידי שם אהוה, ר"ת "את השמים ואת הארץ". סוד שלשת השמות רמוז בפסוק "הוי' הוא האלהים" (דברים ד, לה; שם לט), אותיות הוי' אהוה אלהים. ע עיין כש"ט (קה"ת) הוספות קיט. וראה אור ישראל כרך ב, עמ' קח ואילך; הקדמת לחיות עם הזמן.

עיקר גדול

בהשגחה פרטית אצל הבעל שם טוב הוא שהאדם גם ישמע מה שה' מדבר אליו דרך אירועי החיים

הוא אומר לה' – האם אני רוצה? ודאי, מצד הנפש האלקית שבי, היצר הטוב שלי, שאני לא רוצה לחטוא, אני מאחל לעצמי ('איך ווינטש-זיך', כמו שרבי אייזיק מהומיל אמר⁵⁹), "הלואי בינוני". אבל אצלי לא לחטוא רק אם אתה תעזור לי. האדם צריך להרגיש את השפלות שלו, את היותו עלול לחטא – הוא מסתכל בראי ורואה את "יסוד הרע" שלו (בלשון ר' אשר) – ולעשות את השפלות כלי לרחמי שמים, רחמי ה' שרק הם יכולים להציל אותו מרדת שחת, ר"ל⁶⁰. כל נסיבות חייו של הבינוני, כל דיבור של ה' אליו בהשגחה פרטית, בעצם אומר לו – תתחזק, תחזיק מעמד. במובן מסוים, לבינוני הכי קשה – הרשע יכול לעשות תשובה ברגע אחד, להפוך לצדיק; ההשגחה הפרטית על הצדיק היא כולה גילוי אלקות, כמו שנסביר; אבל הבינוני שומע 'תחזיק מעמד' – זהו מאבק לכל החיים, כל רגע אתה כמעט נופל, וה' נותן כל פעם עוד 'סבה', עוד חיזוק, כח להחזיק מעמד עוד רגע אחד...

שיקול דעת נכון

מה המשמעות של ההשגחה הפרטית על הצדיקים? רשע צריך הכי הרבה השגחה פרטית, כדי להחזיר אותו בתשובה. הבינוני צריך השגחה פרטית כדי לא ליפול, כדי להתחזק. הצדיק לא צריך שום דבר – הכל בסדר אצלו, למה הוא צריך השגחה פרטית? אבל לפי הבעל שם טוב יש השגחה פרטית על כולם – 'אפילו' על צדיקים⁶¹... מה היא אומרת להם? העבודה

פב מאמר "השפלות והשמחה" פל"ד.

פג וראה בכל זה באריכות **לב לדעת** "פרק בעבודת ה'" (ובפרט בביאור ז).

פד ואדרבה, הרי "ועמך כלם צדיקים" (ישעיה ס, כא) והשגחה פרטית עולה הפעמים **צדיק** (צדיק פנים ואחור), ללמד שכל הדרגות שבע ישראל – צדיק גמור, צדיק שאינו גמור, בינוני, רשע שאינו גמור, רשע גמור – כולם צדיקים מכח האמונה בהשגחה פרטית, כמ"ש "וצדיק באמונתו יחיה" (חבקוק ב, ד) – "בא חבקוק והעמידן [ל'תריג מצות התורה] על אחת" (מכות כד, א). **צדיק** עולה ב"פ אמונה" ("באמונתו" אותיות ב אמונות) – אמונה

הוא התאהב בה ומוכן לעשות הכל כדי לשאת אותה לאשה⁶². הוא יודע שאחרת היא לא תסכים להתחתן איתו – או שהוא חוזר בתשובה, או שזה מקרה אבוד... האשה שהוא פגש, שרוצה להתחתן עם צדיק גמור, היא התעוררות לתשובה שמעוררת ההשגחה הפרטית, דרך נסיבות החיים. אם היה מדובר בגר, לפי ההלכה זו כוונה לא ראויה שראוי בשלה לא לקבל אותו לגיור⁶³. אף על פי כן, בדיעבד, אם הוא הצליח להסתיר את כוונתו מבית דין והוא התגייר – כדי לשאת יהודיה שהוא התאהב בה – הגיור תקף בשלמותו⁶⁴, ובסופו של דבר "מתוך שלא לשמה בא לשמה"⁶⁵ (כלל גדול בתורה). המציאות הזו, שבה התאהבות גורמת להתקרבות לה', היא דוגמה נפלאה של השגחה פרטית (והיא מה שה' רצה באמת, לטובתו של המתקרב ולטובתנו הנצחית).

תחזיק מעמד

אצל הבינוניים ההשגחה הפרטית מתבטאת בסגנון אחר. היא בעצם מה שר' אשר פריינד זצ"ל קורא 'סיבות'. הבינוני הוא אחד שיש בתוכו מלחמה קבועה בין היצרים, והוא מצד עצמו לא יכול לנצח את היצר. "בכל יום יצרו של אדם מתגבר עליו להחטיאו ואלמלא ה' עוזרו אין יכול לו"⁶⁶. אך באמת, אם רק פוקחים את העיניים, רואים שה' כל פעם שולח 'סבה' להציל את האדם מהחטא או לעודד אותו לקיים מצוה. הבינונים תלויים ועומדים מראש השנה ועד יום כיפור, הם צריכים לעשות תשובה. אבל איך הבינוני עושה תשובה? איך הוא יכול להגיד לה' שלא יחטא יותר? הוא הרי יודע שהיצר מתגבר עליו ואין לו כח לנצח אותו. ה' שואל אותו – האם לא תחטא יותר? הוא לא יכול להגיד כן.

עד והוא תיקון שכם בן חמור, כמבואר במ"א.

עח יבמות כד, ב.

עט שם (כדעת החכמים).

פ הרויות י, ב; ערכין טז, ב. ובכ"מ.

פא קדושין ל, ב.

בן אדם יכול להיות גאון גדול, לדעת את כל השלחן ערוך וכל ספרי ההלכה, ועדיין לא לדעת מה ה' רוצה שהוא יעשה

של הצדיק היא להיות משפיע לזולת, להיטיב לעולם, לתת עצות טובות. ה'דיבור' של השגחה הפרטית אל הצדיק נותן לו רוח הקדש, שיקול דעת לתת עצות טובות. רש"י מסביר ביחס למעשה המשכן שדעת היא רוח הקדש^פ.

המאמר הראשון של הרבי מראש השנה, שהזכרנו כבר, הוא בעצם מאמר של אדמו"ר הזקן עם ההוספות של הרבי. המאמר פותח בדברי חז"ל^ט על כך שהוציאו את מט"ט והלקו אותו "שיתין פולסי דנורא", ואדמו"ר הזקן אומר שלמלאך יש בחירה חפשית ולכן הוא נענש על כך שנגרם ממעשיו לא-טוב. הרבי עושה על כך 'גיוואלד' – הרי בספר התניא^ט אדמו"ר הזקן אומר בפירוש שאין למלאכים בחירה חפשית! מה ההסבר? על אדם כתוב "בכל לבבך"^פ – בשני יצריך^ט, ולמלאך אין בחירה חפשית כזו – אין לו שני יצרים, אין לו בחירה בין טוב לרע. אבל יש חטא שתלוי בטעות בשיקול הדעת – לדעת מה לעשות נכון. מט"ט טעה בשיקול הדעת, הוא פעל בסדר – אבל הוא לא היה רגיש לכך שהישיבה שלו לפני ה', לכתוב את זכויות ישראל, תתפרש לא נכון אצל אלישע בן אבויה. אם מדייקים יותר, רואים שבתניא הבחירה שמדובר עליה, שיש לנשמות ואין למלאכים, היא התבוננות כדי להגביר את האהבה והיראה – לעלות מאהבה טבעית (שכלולה בה גם יראה^ז)

לאהבה שכלית. מחנה מיכאל באהבה ומחנה גבריאל ביראה^ח, יש להם את הרגש הטוב, אבל אין להם את הבחירה בין טוב ליותר טוב. במוטבע ודאי אין בחירה למלאכים, זה אינסטינקט. במורגש גם אין להם בחירה, אין להם יצר טוב ויצר רע. לפי ההסבר שאמרנו כעת, גם במוחין השייכים למדות אין להם בחירה – אין להם יכולת להתבונן כדי לעורר אהבה ויראה מעבר למה שיש להם בטבע. אם כן, לאיפה שייכת הבחירה שלהם? רק למוחין בעצם – רק לשיקול הדעת הטהור.

בן אדם יכול להיות גאון גדול, לדעת את כל השלחן ערוך וכל ספרי ההלכה, ועדיין לא לדעת מה ה' רוצה שהוא יעשה. שיקול דעת נכון הוא לדעת מה ה' רוצה שאעשה בפועל, כאן ועכשיו, לשם כך צריך סיעתא דשמיא – "והוי עמו"^צ שהלכה כמותו בכל מקום^צ. כאשר משבחים את דוד המלך שהוא תלמיד חכם זה לא מפריע לשאול המלך, גם הוא תלמיד חכם וגם בנו יונתן הוא תלמיד חכם, אבל כשאומרים לו על דוד ש"והוי עמו", שהוא מכוון את ההלכה, יודע מה ה' רוצה – הוא מקנא, את זה אין לו. שוב, גם אחרי כל הגאונות בנגלה, שאדם יודע את כל התורה, צריך השגחה פרטית שתכוון אותו לדעת מה רצון ה', לקבל החלטות ולתת עצות טובות – צריך להיות בטל במציאות לרצון ה'. זו ההשגחה הפרטית על הצדיקים.

אם הזכרנו בטול במציאות נאמר עוד משהו: המעלה של עם ישראל היא שאמרנו "נעשה ונשמע"^צ, שאנחנו "עמא פיזיא" שהקדים את הפה לאזן^צ (ענין ששייך בפרט ליתהא שנת פה, כמו שהסברנו^צ) – התחייבנו לעשות כל מה שה' אומר לפני ששמענו. אבל, כמו שאנחנו תמיד

במציאות ה' ואמונה בהשגחה פרטית, סוד "ובקשו את הוי' אלהיהם ואת דויד מלכם" (הושע ג, ה), וכידוע מהבעל שם טוב ש"דויד מלכם" היינו האמונה בהשגחה פרטית (כש"ט מו"א ועוד).

פה פירש"י לשמות לא, ג.

פו חגיגה טו, א.

פז תניא פל"ט.

פח דברים ו, ה.

פט ברכות פ"ט מ"ה.

צ תניא פי"ח (ואילך).

צא תניא פל"ט ובכ"ד.

צב שמואל"א טז, יח.

צג סנהדרין צג, ב.

צד שמות כד, ז.

צה שבת פח, א; כתובות קיב, א.

צו שיעור מוצאי כ"ב אלול – נדפס בגליון נצ"ו – תשפ"ד.

עבודת האדם על פי תורת החסידות, להרגיל את עצמו לראות ענין השגחה פרטית, איך כי בטובו ית' מחדש את העולם והנבראים בכל רגע בהשגחתו הפרטית, אשר זה [ו]אך זה הוא מציאות הנבראים, חיותם וקיומם.

כאן ההשגחה הפרטית מקושרת לעצם ההתהוות התמידית של העולם – ההשגחה הפרטית של ה' על כל נברא היא-היא המהווה את המציאות, החיות והקיום שלו. לכל נברא יש מציאות, חיות – גם לדומם יש חיות, יש נשמה – וקיום. כמו שאמרנו, דווקא בדומם הקיום בולט יותר, נצחי יותר.

אפשר להמחיש את המושגים הללו בהתפתחות של ילד – עד גיל בר מצוה יש לילד רק מציאות, שהיא בעצם הרכבה של שני ההורים שלו, ה"והיו לבשר אחד"^{צח} שלהם שמתבטא במציאות של הילד^{צט}. המציאות של העולם מתהווה בתמידות על ידי היחוד הקבוע (החיצוני) של החכמה והבינה^ק, יחוד אבא ואמא, וכך מציאות הילד היא יחוד אביו ואמו. כשהוא מגיע לגיל מצוות כבר יש לו חיות וקיום עצמאיים משל עצמו – לימוד התורה, עליו נאמר "כי הם חיינו"^{קא}, הוא החיות שלו וקיום המצוות הוא הקיום שלו. בשלב הבא, כשהוא מתחתן, יש לו עוד רמה של חיות וקיום – "ראה חיים עם אשה אשר אהבת"^{קב} (לו זוכים על ידי לימוד התורה בהתמדה קודם לכן) וקיום המצוות שבין האיש לאשתו, עד לעיקה, קיום ה"מצוה רבה"^{קג} של "פרו ורבו"^{קד}. הכל כאן תלוי בהשגחה פרטית – ודאי שהמציאות של האדם, מי הם ההורים שלו, היא בהשגחה פרטית. אבל

מזכירים^{צז}, רבי אייזיק מהומיל אומר שלעתיד הסדר יתהפך ויהיה "נשמע" לפני "נעשה". איך אפשר להגיד כזה דבר? לכאורה זה הורס את כל היסוד של קבלת-עול! היסוד של החסידות, כל הענין של ראש השנה... חייבים להסביר שיש 'צווי דינים' ב"נשמע", כמה דרגות של "נשמע". יש "נשמע" שהוא המלכות כפי שהיא יורדת לעולמות התחתונים, "נשמע" בשכל, שיש בו באמת ישות – ואז בלי הבטול של הקדמת "נעשה" ל"נשמע" לא אצליח לעשות את רצון ה'. אבל יש "נשמע" שהוא לגמרי מתוך בטול במציאות, רק לשמוע את רצון ה', את ההשגחה הפרטית, ואז ממילא בא ממנו ה"נעשה" הנכון. היום יכולה להיות טעות בשיקול הדעת, אבל המעלה של משיח שאין לו טעות בשיקול הדעת – הוא בטל במציאות, ואז אפשר להקדים את ה"נשמע" ל"נעשה".

זה העיקר שצריך לזכור מהשיעור היום, שלשה סוגים של השגחה – השגחה על רשעים, השגחה שקוראת לתשובה; השגחה על בינונים, השגחה של חיזוק; והשגחה על צדיקים, השגחה של רוח הקדש, של שיקול הדעת מתוקן בתכלית. השגחה פרטית כוללת את כל שלשת הספרים – יש התכללות, וכל אחד צריך לכלול את כל המדרגות.

ד. כלל ופרט וכלל בהשגחה פרטית

פתגמי השגחה בלוח "היום יום"
בלוח של הרבי, לוח "היום יום", יש ארבעה פתגמים שהנושא שלהם הוא השגחה פרטית (כפי שאפשר לראות במפתח הענינים).

הפתגם הראשון, לפי סדר הלוח (שמתחיל מ"ט כסלו, ראש השנה לחסידות), הוא בכ"ט סיון:

צז ביאור ח למאמר "פרק בעבודת ה'" בספר לב לדעת (וראה גם שה"מ תש"ט עמ' 143).

צח בראשית ב, כד.

צט כפירוש רש"י עה"פ.

ק ראה זהר ח"ג ד, ב; ע"ח שער הכללים פי"ג. ובריבוי מקומות.

קא נוסח ברכות ק"ש לתפלת ערבית.

קב קהלת ט, ט.

קג תוספות פסחים פח, ב ד"ה "כופין לשבת"; גיטין לח, א ד"ה "כל המשחרר".

קד בראשית א, ח.

על כל הנעשה עמו ומסביב לו, רואה הוא אלקות במוחשי, וכמו שאמר אדמו"ר האמצעי ביתרון הבעלי-עסקים על היושבי-אהל בענין ראיית אלקות במוחשי. עבודת התשובה הבאה מראיית השגחה פרטית.

כאן ההשגחה הפרטית קשורה ל"עבודת היחודים", "דעהו" – ראית ה' דרך ההתבוננות בהשגחה פרטית המכוונת אותו והמופיעה בכל מה ששובב אותו.

הפתגם האחרון הוא בכ"ח חשוון (ובמקום אחר מוסבר שהוא החידוש המיוחד של הבעל שם טוב בנוגע להשגחה פרטית^{ק"ב}):

ענין ההשגחה פרטית הוא, דלא זו בלבד דכל פרטי תנועות הנבראים למיניהם הם בהשגחה פרטית, והיא היא חיות הנברא וקיומו, אלא עוד זאת דתנועה פרטית של נברא יש לה יחס כללי לכללות כוונת הבריאה... דבצירוף ואיחוד כל הפעולות הפרטיות... נשלמה כוונה העליונה בסוד הבריאה כולה.

ויתבונן האדם: ומה אם תנועת עשב באה בהשגחה פרטית ונוגעת להשלמת כוונת הבריאה, מין המדבר בכלל וישראל עם קרובו בפרט על אחת כמה וכמה.

כמו שאמרנו, התכלית של כל העולם היא "דירה בתחתונים", שמתחילה בחיבור הנשמה והגוף, וכל ההשגחה הפרטית מכוונת להשלמת התכלית הזו – כאשר כל הפרטים של ההשגחה על כל אחד מהנבראים משתלבים ונוגעים להשלמת הכוונה הזו.

כלל ופרט וכלל

בעצם, יש כאן בהתייחסות להשגחה פרטית סדר כמו המדה הששית במדות שהתורה נדרשת בהן – "כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט"^{ק"ג}:

הפתגם הראשון הוא כלל – ההשגחה

גם החיות והקיום, הדורשים מאמץ והשתדלות, הם בסופו של דבר מתנת שמים, השגחה פרטית מיוחדת על האדם.

מה הגימטריא של **מציאות-חיות-קיום**? 1127, "והיה הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד"^{ק"ד} – פסוק עיקרי של מלכות ה' בעולם.

הפתגם השני הוא ב"ג' אלול:

המאמץ בהשגחה פרטית יודע כי מה' מצעדי גבר כוננו, אשר נשמה זו צריכה לברר ולתקן איזה ברור ותיקון במקום פלוני. ומאות בשנים, או גם משעת בריאת העולם – הנה דבר שצריך להתברר או להתתקן מחכה לאותה הנשמה שתבוא לבררו ולתקנו. וגם נשמה הליו הנה מאז נאצלה ונבראה היא מחכה לזמן ירידתה לברר ולתקן את אשר הוטל עליה.

הפתגם הזה מתמקד בעבודה של האדם, שבכל השינויים שעוברים עליו בחיים הוא צריך לראות את יד ההשגחה ולעשות את העבודה שנדרשת ממנו לתיקון העולם.

עוד פתגם יש בתוך עשרת ימי תשובה, בימים בהם מתבארות חמש המדרגות של עבודת התשובה לפי ראשי התיבות של הרבי ר' זושא^{ק"ה} – "תמים תהיה עם הוי' אלהיך"^{ק"ו}, "שויתי הוי' לנגדי תמיד"^{ק"ח}, "ואהבת לרעך כמוך"^{ק"ט}, "בכל דרכיך דעהו"^{ק"י} ו"הצנע לכת עם ה' אלהיך"^{ק"יא}.

לפי הפתגם הראשון, שהשגחה פרטית קשורה להתהוות, הייתי חושב שהיא תופיע ב"שויתי הוי' לנגדי תמיד", שמוסבר בפירוש כראית ההתהוות המתמדת, אבל היא מופיעה דווקא בביאור של "בכל דרכיך דעהו", ב"ז' תשרי: ב, "בכל דרכיך דעהו" – האדם השם לבו ודעתו

ק"ה זכריה יד, ט.

ק"ו לוח "היום יום" ג"ח תשרי.

ק"ז דברים יח, יג.

ק"ח תהלים טז, ח.

ק"ט ויקרא יט, יח.

ק"י משלי ג, ו.

ק"יא מיכה ו, ח.

ק"ב ראה לקו"ש חכ"ג י"ב תמוז (נלמד בשיעור ה' מנחם: אב תשס"ה).

ק"ג ברייתת רבי ישמעאל.

"אחד האמת" הוא

דווקא היחוד של
עצמותו יתברך,
נושא ההפכים
ונמנע הנמנעות,
יחוד האחדות
והריבוי כאחד
ממש

של כל הפרטים לתכלית אחת
שמתגלה ב"תקע בשופר גדול
לחרותנו"^{קט}).

אכן, "כלל ופרט וכלל אי
אתה דן אלא כעין הפרט" –
יש אמנם תקיעה-תרועה-תקיעה,
אך ראש השנה נקרא דווקא "יום
תרועה"^{קיד} (ולא "יום תקיעה").
"אחד האמת" הוא דווקא
היחוד של עצמותו יתברך, נושא
ההפכים ונמנע הנמנעות, יחוד האחדות והריבוי
כאחד ממש^{קיד}.

מבנה הפתגמים

ארבעת הפתגמים מכוונים כנגד אותיות שם
הוי' ב"ה, לפי הסדר מלמטה למעלה:

הפתגם הראשון מדבר על עצם ההתהוות של
העולם – פעולה מובהקת של ספירת המלכות,
המהווה, מחיה ומקיימת את הכל^{קט}. כמו שראינו,
גם הרמז כאן הוא לפסוק מובהק של מלכות –
"והיה הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה
הוי' אחד ושמו אחד" – ה תתאה.

הפתגם השני, העוסק בעבודת האדם
הפרטית, הראיה של ההשגחה בכל מסע או
מאורע והעבודה בהתאם לכך – שייכת לפרצוף
ז"א, ומדות הלב, המקום של העבודה, המתפרט
לגוונים-הנהגות שונות.

הפתגם השלישי מדבר על היחודים שעושים

קטז נוסח תפלת לחש.

קיד במדבר כט, א.

קיוח וכרמז הידוע: אחדות רבוי עולה 637, ז ברבוע
(התכללות כל הפרטים) פעמים אחד (אחדות פשוטה),
העולה יראת הוי', הוי' תורה (תורה היא יראת ראת, סוד
ראית השגחה פרטית – השגחה פרטית היינו גילוי עצם
האלקות, גילוי העצמות כביכול, התורה היא סוד התרועה,
תורה עם ע פנים, ריבוי פרטים, ושם הוי', "הוי' אחד", הוא
האחדות הפשוטה, סוד התקיעה הגדולה שבסוף סדר
התקיעות ואף התקיעה בסוף נעילה, הרומזת לתקיעה של
שנת היובל הגדול, "וקראתם דרוך בקריאת שמע, וד"ל).

קייט ראה תניא ששהיה"א פ"ב בסוד "ואתה מחיה את
כלם" – האותיות מי'א עד ת וזה מוצאות הפה, הכל בסוד
"מלכות פה" ("פתח אליהו").

הפרטית מהווה את כל המציאות.
אבל אי אפשר באמת להפנים
את הכלל הזה בלי 'לשבור' אותו,
בלי לפרט אותו לפרטים ולבדוק
איפה הוא 'פוגש אותי', מה
הביטוי שלו בהשגחה הפרטית
עלי בפרט – "מהוי' מצעדי גבר
כונונו"^{קיד}. בשביל להבין עוד יותר,
ולחזור לכלל השני, צריך גם את
מה ששברנו לשבור שוב, לפרט

עוד יותר – לדעת את ה' ולראות את ההשגחה
שלו בכל הפרטים שעוברים עלי והפרטים שאני
רואה סביבו. דווקא מתוך ההתפרטות הכי גדולה
הפרטים יכולים להתקבץ שוב לתמונה אחת,
לכלל הגדול בו כל פרטי הפרטים של הבריאה
מכוונים לתכלית אחת.

הסדר הזה הוא כמו סדר התקיעות. מהתורה
הסדר הוא תקיעה-תרועה-תקיעה – תקיעה
אחת ראשונה היא הכלל הראשון, התרועה
היא התפרטות של התקיעה להרבה קולות
קטנים-פרטיים, והתקיעה האחרונה היא הכלל
השני. כמו בפתגמים מלוח "היום יום", בהם
הפרט שבין שני הכללים מתפרט בעצמו לשתי
מדרגות (הכרה ש"מהוי' מצעדי גבר כונונו"
ועבודת "בכל דרכיך דעוהו"), כך התרועה של
התורה מתחלקת לשברים-תרועה – בשברים
שזורים את התקיעה לשלשה חלקים, אבל
בתרועה צריכים לשבור שוב כל שבר, להגיע
להרבה יותר פרטים (צריך לשבור כל שבר
לפחות לשלשה חלקים, ולהגיע לתשעה קולות
בתרועה^{קטז}). דווקא מתוך ההתפרטות הכי גדולה
אפשר לחזור לתקיעה אחת, הכל מתכנס לכלל
אחד (עד לתקיעה הגדולה האחרונה, הכינוס

קיד תהלים לו, כג.

קטו ר"ה לג, ב תוד"ה "שיעור תרועה כשלוש יבבות".
בחב"ד המנהג הוא להרבות טרומיטין בתרועה, וכתוב
שהרבי המהר"ש היה תוקע עב קולות (סה"ש תש"ד עמ'
136) – כך הוא עורר את מדת רב חסד, המתיק את כל
הדינים והחזיר את כל פרטי המציאות להיות אחד (סוד
"אחד היה אברהם", איש החסד).

ה עילאה שבשם. הפתגם הרביעי, שעוסק בהצטרפות של כל פרטי הבריאה לכלל אחד, מהלך אחד של מילוי תכלית הבריאה – להיות לו יתברך דירה בתחתונים. ההצטרפות של כל הפרטים לתמונה אחת שייך לדאיה של ספירת החכמה, היי שבשם, בה שורה "אחד האמת" קכב, התכלית של גילוי אחדות ה' בעולם.

קכב תניא פל"ה בהגהה. ראה פלה"ר ד"ה "ואשה אחת" פ"ז (סא, ד).

על ידי ההתבוננות ותשומת הלב להשגחה הפרטית – פעולה של הדעת, "דעהו", והרי "אם אין דעת אין בינה, אם אין בינה אין דעת" קכ – הכל כחלק מעבודת התשובה שמורה רבי זושא, "עבודת התשובה הבאה מראית השגחה פרטית" קכא. התבוננות ותשובה הן עבודת הבינה,

קכ אבות פ"ג מי"ז. קכא בפרטות ראית השגחה פרטית המעוררת לתשובה היא הארת החכמה בבינה (סוד "חכם בבינה", פרצוף ישראל סבא, הרמוז באמצעי תיבות ראית השגחה פרטית העולות ישראל), וד"ל.

הלוֹמֵד עַל מְנַת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ השגחה פרטית היא עיקר החידוש באמונה של הבעל שם טוב ועיקר בתורתו של משיח.
- ◆ האמונה בהשגחה פרטית היא התקשרות לעצמות ה'.
- ◆ תכלית הבריאה, דירה בתחתונים, מתחילה בהתלבשות הנשמה בגוף ומתגלה בשלמות בהשגחה פרטית.
- ◆ האמונה בהשגחה פרטית היא אמונה שהכל טוב.
- ◆ השגחה פרטית היא גילוי רחמי ה' על כל הנבראים (המתבטאים באיסור לצער לחנם כל בריה).
- ◆ שרש הגוים הוא בעולם התהו, בו הדומם למעלה מהחי, ולכן הם נוטים לעבודה זרה.
- ◆ שרש כל העריות הוא ביחודים של עולם האצילות.
- ◆ שרש שפיכות דמים הוא בירידת המלכות דאצילות לטרוף טרף ולהכרית את הרשעים.
- ◆ ההיפוך של דצח"מ בשרש הוא רק כשלא מדברים על נפש אלקית המתלבשת בגוף.
- ◆ שרש התיקון – הלבשת נשמה בגוף – הוא למעלה מהתהו (וגוי שיש לו 'חוש' בכך נמשך לעם ישראל).
- ◆ גוי שתופס השגחה פרטית נמשך להתחבר לעם ישראל.
- ◆ בהשגחה פרטית ה' גם מדבר אל האדם – ויש 'שלשה ספרים' של השגחה פרטית: קריאה לתשובה לרשעים, חיזוק לבינונים ורוח הקדש (שיקול דעת) לצדיקים.
- ◆ תשובה אפשר לעשות ברגע אחד – בכיף ובשמחה – אבל קשה יותר להחזיק מעמד במאבק מתמיד.
- ◆ אפשר להיות גאון שיודע את כל ההלכה – ולא לדעת מה ה' רוצה שאעשה בפרטות כאן ועכשיו.
- ◆ בעולם הזה צריך להקדים "נעשה" ל"נשמע" אבל אצל משיח יש "נשמע" מתוך בטול במציאות ואז אפשר להקדימו ל"נעשה".
- ◆ ההשגחה הפרטית מעניקה מציאות, חיות וקיום לכל (כלל), מתבטאת בפרטי ההשגחה עלי ועל כל סביבתי (פרט), כאשר כל הפרטים נוגעים לתכלית כוונת הבריאה (כלל).

שיעור

שמחת בית השואבה (ח"א)

הכוכבים של סוכות

קיצור מהלך השיעור

השיעור שלפנינו – פרק משמחת בית השואבה אשתקד – פותח (**פרק א**) בסוד הפנימי של הכוכבים הנראים מתוך סכך הסוכה, שהם נשמות ישראל העתידיות. השיעור ממשיך לביאור פסוקי-כוכבים בספר קהלת, השייך לחג הסוכות, תוך ביאור "השמש והאור והירח הכוכבים" לפי המדרש והקבלתם לארבעת המינים.

א. כוכבים בסוכה

הכוכבים – התגלות ז"ת דעתיק

מועדים לשמחה. היום האושפיזין של יוסף הצדיק, ביחד עם הרבי מהר"ש, כשסופרים את האושפיזין החסידיים החל מהבעל שם טוב^א, ואם מתחילים מאדמו"ר הזקן – אומר הרבי^ב – גם כבר היום של יוסף, הנשיא שנקרא על שם יוסף הצדיק, יוסף-יצחק, הרבי הקודם, בעל המסירות-נפש בפועל ממש^ג.
לכן נתחיל את חלק הישיבה של הערב –

אחרי הריקודים שרקדנו – עם ה"לכתחילה אריבער" של הרבי המהר"ש, ונתפלל לה' יתברך שנוכה ל"לכתחילה אריבער" בכל הענינים, בגשמיות וברוחניות.
הרבי המהר"ש כותב באחד המאמרים שלו^ד על הדין שצריך שיראו כוכבים מתוך הסכך של הסוכה^ה שהיינו ההתגלות של ז"ת דעתיק – שרש המדות כפי שהן בחלק העליון של הכתה, שהוא החלק התחתון של אור אין סוף^ו, של העצמות. עתיק יומין הוא עדיין בגדר עצמות^ז והז"ת שלו הן הכוכבים שצריכים לראות מתוך הסכך של הסוכה.

נרשם ע"י איתיאל גלעד. לא מוגה. מוצאי י"ט תשרי תשפ"ד – עוד יוסף חי, יצהר.

א ראה הנסמן באוצר מנהגי חב"ד אלול-תשרי חה"ס אות קיד.

ב לקו"ש ח"ג ויחי ס"ו.

ג ידוע שהרבי הרי"צ היה מאד דומה לסבו הרבי מהר"ש, עד שחסיד שהכיר את הרבי מהר"ש בצעירותו וראה את הרבי הרי"צ כמעט ו'התבלבל' ביניהם (ראה שיחת בדור"ה תשמ"ג).

ד ד"ה "סוכה שחמתה מרובה מצלתה" תר"מ (סה"מ תר"מ עמ' תקנז ואילך).
ה שו"ע או"ח סי' תרלא סעיף ג.
ו ראה עמק המלך ש"ט פ"א ואילך.
ז ע"ח ש"ב פ"ב (מ"ת).

דרך הסכך של

הסוכה מתגלות
הנשמות החדשות
שעתידות להוולד
בביאת מלך
המשיח. הנשמות
של עכשיו הן
עדיין בגדר סוף,
אבל הנשמות של
משיח הן בלי סוף

הכוכבים – נשמות ישראל

ה' אמר לאברהם
אבינו, היהודי הראשון,
"הבט נא השמימה וספר
הכוכבים אם תוכל לספר
אתם" ואז "ויאמר לו כה
יהיה זרעך"^ט. על כך כתוב
"והאמן בהוי' ויחשבה לו
צדקה"^ט. האמונה האיתנה
של "איתן האזרחי", זה
אברהם אבינו^א, שהיא

היא ה"צדקה" שלו, גמילות-החסד שלו –
הכל בא מכך שהוא מביט השמימה וסופר את
הכוכבים, מנסה לספור אותם אבל נוכח לדעת
שהוא לא יכול, "אם תוכל לספר אתם". "כה
יהיה זרעך" – אלו נשמות ישראל^ב. כלומר, דרך
הסכך של הסוכה מתגלות הנשמות החדשות.
מהן ז"ת דעתיק? נשמות חדשות שעתידות
להוולד בביאת מלך המשיח, "כה יהיה זרעך",
שהן בבחינת אין סוף ממש. הנשמות של עכשיו
הן עדיין בגדר סוף, "חלק בורא שנעשה נברא"^ג,
אבל הנשמות של משיח, עליו נאמר "דרך כוכב
מיעקב"^ד – משיח בעצמו הוא כוכב – הן
בלי סוף.

יוסף חולם ורואה את השמש והירח ואחד
עשר כוכבים משתחווים לו^ה. ידועה השאלה מה
הוא יוסף עצמו – הוא לא השמש, לא הירח ולא

אחד עשר הכוכבים, אז מה הוא? יש פירוש אחד^{טז}
שהוא הארץ – שכל גרמי השמים משתחווים
לכדור הארץ, "ארץ חפץ"^ז, עם ישראל. אבל יש
פירוש^{יח} שגם הוא כוכב. הרי כל האחים שלו, כל
השבטים, הם כוכבים, לכן מן הראוי שגם הוא
יהיה כוכב – אבל הוא כוכב מיוחד, לא כוכב
של העולם הזה. יוסף הוא כוכב של משיח, של
"דרך כוכב מיעקב", של משיח בן יוסף שמביא
לידי משיח בן דוד. שוב, היום האושפיזין של
יוסף הצדיק – כוכב מיוחד.

כוכבים בתנ"ך

כמה פעמים כתוב השרש **כוכב** בתנ"ך? בכלל,
זהו שרש מענין. יש מהמדקקים שאומרים שזהו
בעצם קיצור של **כבכב**, רק שה"ב הראשונה
הופכת להיות ו – ככה כתוב בספרי הדקדוק^ט.
ידוע הרמז בקבלה^י ש**כוכב** הוא **כו-כב**, שם הוי'
יחד עם **כב** אותיות התורה. לפי דברי המדקקים,
שהשרש הוא **כבכב**, יש בו פעמיים, "כפלים"
לתושיה^{כא}, את **כב** אותיות תורתנו הקדושה.
בכל אופן השאלה המעניינת ששאלנו היא –
כמה כוכבים יש בתנ"ך? אם פותחים וסופרים –
כנראה מצוה מיוחדת לספור, "וספר הכוכבים",
מצוה של היהודי הראשון – מוצאים שבכל
התנ"ך, בכל ספרי הקדש, יש **לז** (יחידה, 37)
כוכבים. איך ההופעות של הכוכבים מתחלקות?
בחמשה חומשי תורת משה יש בדיוק 11 כוכבים,
כמו החלום של יוסף שרואה 11 כוכבים. בנביאים
יש גם בדיוק 11 כוכבים. כמה נשאר? יש 11 ועוד
11 כב, עיקר השרש של כוכב, כנ"ל, ואחר כך
יש עוד 15 כוכבים בכתובים. כלומר, 37 כוכבים
מתחלקים **זה-זה-יה**^{כב}.

ח בראשית טו, ה.

ט שם פסוק ו.

י מלכים א ה, יא; תהלים פט, א.

יא ב"ב טו, א; ויקרא רבה ט, א; זהר ח"ב קי, א.

יב היום משתמשים במושג 'סופר' גם במשמעות של
הלחשיב (וראה גם ביצה ג, ב ולקו"ש ח"ד במדבר) –
אברהם 'סופר' כל כוכב וכוכב בפרט (כרמוז בסכך – סופר
כוכב כוכב...), מחשיב עד אין סוף כל יהודי ויהודי מצאצאיו
(כולל הגרים, שהרי הוא "אב המון גוים" ממש).

יג לקו"ת ראה כז, א ע"פ ע"ח שמ"ב פ"א.

יד במדבר כד, זי.

טו בראשית לז, ט.

טז ראה פירוש צרור המור עה"פ.

יז מלאכי ג, יב.

יח ראה מדרש שכל טוב עה"פ.

יט ראה קדמוניות (מארכוס, תשל"ג) עמ' 55; לשוננו
הקדושה (זילברברג, תשכ"ג) עמ' עו.

כ זהר ח"ג רפא, ב.

כא איוב יא, ו.

כב זהו ה"ה ברבוע פרטי עולה מאור, סוד חזרת הלבנה

שכנראה הם גם כנגד ארבעת המינים של סוכות. קודם כל, בפשט, אני מבין מה הם "השמש... והירח והכוכבים", אבל מהו "האור"? איך הוא נכנס לכאן? האבן עזרא מסביר פשט, שהאור הוא לפני שהשמש זורחת על פני כל המזרח – יש אור, אבל הוא אור קלוש. איך קוראים לאור הזה? בנביא הוא נקרא "אור יקריות" – "וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא לֹא יִהְיֶה אֹרֶךְ יְקָרוֹת וְקָפְאוֹן"¹⁰.

בכל אופן, יש פה שמש ואור וירח וכוכבים. התחלנו מהכוכבים, לכן הגענו לפסוק הזה. הפסוק הקודם הוא "וְזָכַר אֶת בּוֹרְאֵיךָ בְיָמֵי בְּחֹרְתֶיךָ עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יָמֵי הַדָּעָה וְהִגִּיעוּ שָׁנָיִם אֲשֶׁר תִּאמַר אֵין לִי בָּהֶם חֶפְצִין" ואחר כך מגיע תיאור שלם של ימי הזקנה, בהם כל אברי האדם נחלשים והכל נופל ומתמוטט. לכן, את הפסוק הזה, הראשון בתיאור, דורשים חז"ל על אברי הפנים שנחלשים לעת זקנה. הפלא הוא שיש בחז"ל שלשה פירושים שונים¹¹ איך להקביל לפנים ולחושים – מה הם השמש, האור, הירח והכוכבים. אנחנו נעשה הרכב של הפירושים, מה שנראה לנו הכי מעניין:

אברי הפנים

פירוש אחד הוא שהשמש היא קלסתר הפנים. איזו שמש יש לי בפנים? עצם קלסתר הפנים, כללות הפנים. הפירוש הזה קשור למה שכתוב בקבלה¹² שמבין יג תיקוני דיקנא התיקון האמצעי – השביעי-החביב¹³ – הוא "ואמת"¹⁴ והוא אור הפנים, שע נהורין, "באור פני מלך

אם עושים סדרה המספר שלפני ה־זוה הראשון הוא עוד פעם יה. כלומר, זו סדרת 'חן' מסביב לפעמיים זה, אחר כך י־ה, ואחר כך מתפשט הלאה. תחשבו ותראו שהמספר הבא הוא 23, בן-בת הזוג של ¹⁵37. אם נפתח את הסדרה של הכוכבים בתנ"ך עד 26 מקומות, כן, כמנין שם הוי' ב"ה, ונעשה את החשבון של הכל יחד נראה שהמוצע הוא 411, בגימטריא תהו, בגימטריא יש מאין, שלש פעמים 137, המספר הסודי של כל מעשה בראשית, כידוע¹⁶. עד כאן פתחנו עם כוכבים, שצריך לראות כוכבים בחג הסוכות, דרך המקיפים דאמא של הסכך, והסברנו שבעצם הכוכבים הם הנשמות שתולדנה לנו ולכל עם ישראל בביאת המשיח – לכן יש ענין גדול לראות את הכוכבים האלה.

ב. "השמש והאור והירח והכוכבים"

בסוכות קוראים את מגלת קהלת. הפעם היחידה שמוזכרים כוכבים בספר קהלת היא בפסוק "עַד אֲשֶׁר לֹא תִחְשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ וְהָאֹרֶךְ וְהַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים וְשָׁבוּ הָעֵבֶים אַחַר הַגָּשֶׁם"¹⁷. יש כאן ארבעה דברים – שמש-אור-ירח-כוכבים –

להיות מאור גדול כמו החמה ("והיה אור הלבנה כאור החמה"). אם כן, סוד פיוס (יוספ) הכוכבים ללבנה לאחר מיעוטה (ראה רש"י לבראשית א, טז) הוא בעצם נתינת כח (של נשמת משיח, ושל נשמות ישראל בכל מצב שהן) ללבנה לחזור להיות מאור גדול (ולפי הכלל שכל ירידה היא לצורך עליה, הלבנה חוזרת להיות יותר ממעמדה הראשון – סוד מקום בעלי תשובה שלמעלה ממקום צדיקים גמורים, מכח נשמות ישראל, הכוכבים, בכל מצב שהן), ודוק.

כג ראה שעשועים יום יום ח"ג עמ' רה. וברבי מקומות בספרינו.

כד ראה מבחר שיעורי התבוננות ח"א עמ' 176; חט"ו עמ' 91; חט"ז עמ' 99; ח"ח עמ' 80. למספר 137 הוקדש ספר שלם - The Riddle of Creation 137.

כה קהלת יב, ב.

כו זכריה יד, א.

כז ראה ויקרא רבה יח, א; קהלת רבה יב, ב; מדרש זוטא קהלת פ"ב.

כח זהר ח"ג קכח, ב; קלג, ב; ע"ח ש"ג פ"ד.

כט ויקרא רבה כט, ט.

ל שמות לד, ו.

ובספר יהושע היא נקראת יריחו, לשון ריח^{לז}. יש קשר הדוק, גם לפי פשט, בין ירח ובין ריח, וריח הוא ודאי ה"דבר שנשמה נהנית ממנו ולא הגוף"^{לח}, החוש של הנשמה. אנחנו מונים לירח, דומים לירח, עתידים להתחדש כירח, הלבנה^{לט}. מאד יפה שחז"ל אומרים שהירח הוא יותר מהשמש – השמש היא אמנם קלסתר הפנים, אבל הירח הוא הנשמה עצמה. איפה הנשמה נמצאת? באף. ככה גם מבחינים לפי ההלכה מתי אדם חי – תלוי בנשימה שבאפיו^מ, שם הנשמה "הכרת פניו ענתה בו"^{מא} – הכרת הפנים היא החוטם^{מב}, החוטמא, יחד עם הנשימה, שהיא הנשמה. יש קלסתר פנים ויש הכרת פנים – איך מכירים בכלל פרצוף. כתוב^{מג} שאף גם לשון אופי – נושא שדברנו עליו הרבה פעמים^{מד}. כל אחד ואחד עם האופי שלו, עם האף שלו. בכל אופן, חז"ל אומרים שהירח הוא הנשמה.

שוב, כתוב "עד אשר לא תחשך השמש והאור והירח והכוכבים" – הגענו לסוף, לכוכבים. יש פירוש אחדלג??מקושרת בחז"ל שהכוכבים הם הלחיים, הלסתות. צריך להכנס לסוכה ולומר 'לחיים'... זה יתקן את הלחיים. לפי הפירוש הזה יש רמז מעניין – כמה שוה "לחיים"? בדיוק "כוכבים". כמובן, חז"ל לא מציינים את הגימטריא... יש עוד פירוש^{מה}, שלכאורה עוד יותר ציורי ומתאים לכוכבים, שהכוכבים הם השיניים – מה שבתוך הלחיים. יש לב שיניים^{מו}, והשיניים של האדם הן הכוכבים שלו. לפי זה, רופא שיניים

חיים^{לא}. קלסתר הפנים של האדם, שהוא בעצם היפי של האדם, הוא השמש.

מהו האור? פשוט – העינים, אור העינים. יש עוד פירושים, אבל זהו הפירוש הפשוט.

אנחנו מסתמכים כאן בעיקר על הפירוש של מדרש תנחומא^{לב}, אבל עם הרכב של מדרש אחר לגבי הירח. מהו הירח? אחת השיטות במדרש היא שהירח הוא הנשמה^{לג}. המפרשים מסבירים^{לד} שהשיטות

השונות אומרות אחרת מתוך קושיא-לכאורה, שהנשמה אינה חלק מהפנים, ואנחנו מדברים על תופעות שרואים בחיצוניות. בכל אופן, יש שיטה אחת שאומרת שהירח הוא הנשמה. איך,

בכל אופן, מתאים לחבר זאת בדורוש הזה? הנשמה היא בעצם לשון נשימה.

כאשר ה' ברא את האדם כתוב "וַיִּצְרֶה הוֹי' אֶלְהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָ מִן הָאֲדָמָה וַיַּפֵּחַ בְּאַפָיו נְשָמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה"^{לה}

– הנשמה היא באפו של האדם. כשאני אומר שהירח הוא הנשמה אני מתכוון שהירח הוא בעצם הנשימה, האף, החוטם, שבו ה"נשמה באפו".

לכן כתוב^{לו} גם ש"ירח אותיות ריח, כמו העיר-המנעול של ארץ ישראל שצריך לכבוש בתחלה, שבתורה נקראת תמיד ירחו, לשון ירח, ובספר יהושע היא נקראת יריחו, לשון ריח

לחיים^{לא}. קלסתר הפנים של האדם, שהוא בעצם היפי של האדם, הוא השמש.

מהו האור? פשוט – העינים, אור העינים. יש עוד פירושים, אבל זהו הפירוש הפשוט.

אנחנו מסתמכים כאן בעיקר על הפירוש של מדרש תנחומא^{לב}, אבל עם הרכב של מדרש אחר לגבי הירח. מהו הירח? אחת השיטות במדרש היא שהירח הוא הנשמה^{לג}. המפרשים מסבירים^{לד} שהשיטות

השונות אומרות אחרת מתוך קושיא-לכאורה, שהנשמה אינה חלק מהפנים, ואנחנו מדברים על תופעות שרואים בחיצוניות. בכל אופן, יש שיטה אחת שאומרת שהירח הוא הנשמה. איך,

בכל אופן, מתאים לחבר זאת בדורוש הזה? הנשמה היא בעצם לשון נשימה.

כאשר ה' ברא את האדם כתוב "וַיִּצְרֶה הוֹי' אֶלְהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָ מִן הָאֲדָמָה וַיַּפֵּחַ בְּאַפָיו נְשָמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה"^{לה}

– הנשמה היא באפו של האדם. כשאני אומר שהירח הוא הנשמה אני מתכוון שהירח הוא בעצם הנשימה, האף, החוטם, שבו ה"נשמה באפו".

לכן כתוב^{לו} גם ש"ירח אותיות ריח, כמו העיר-המנעול של ארץ ישראל שצריך לכבוש בתחלה, שבתורה נקראת תמיד ירחו, לשון ירח, ובספר יהושע היא נקראת יריחו, לשון ריח

לחיים^{לא}. קלסתר הפנים של האדם, שהוא בעצם היפי של האדם, הוא השמש.

מהו האור? פשוט – העינים, אור העינים. יש עוד פירושים, אבל זהו הפירוש הפשוט.

ירח אותיות ריח,
כמו העיר-המנעול
של ארץ ישראל
שצריך לכבוש
בתחלה, שבתורה
נקראת תמיד
ירחו, לשון ירח,
ובספר יהושע היא
נקראת יריחו,
לשון ריח

לז יומא לט, ב.

לח ברכות מג, ב.

לט נוסח קדוש לבנה (סנהדרין מב, א).

מ ש"ע אדה"ז או"ח שכת, ג.

מא עפ"י ישעיה ג, ט.

מב יבמות קכ, א.

מג ע"פ בראשית רבה יד, ט ובעץ יוסף. ובכ"מ.

מד ראה לדוגמא אוצר הנפש ח"א עמ' קטז; שיעור ח' כסלו תשע"א תחת הכותרת "מתנת התפארת".

מה תנחומא הנ"ל הערה לב. וראה גם סנהדרין לט, ב ובבן יהוידע.

מו ברבינו מקומות. ראה לדוגמא מדרש תלפיות אות אלף ענף אברים.

לא משלי טז, טו.

לב ראה תנחומא (בובר) ח"י שרה ז.

לג שבת קנא, ב; מדרש זוטא קהלת פ"ב. ורמז: ירח נשמה עולה תריג (אורות) מצות התורה, העולה גם משה רבינו, הפנים של נשמות ישראל (ראש בני ישראל), אשר "זכה לבינה" (ראה ר"ה כא, ב; זהר ח"ב קטו, א), בחינת נשמה.

לד ראה גם יפה תאר על ויק"ר הנ"ל ויפה ענף על קה"ר הנ"ל.

לה בראשית ב, ז.

לו רבינו בח"י על דברים פל"ב.

בכל אופן, מה"פרי עץ הדר", לחלוחית ומים, לומדים שעיקר ההידור הוא הטרייות.¹³ מי בא להביא טריות לעולם? צריך להזכיר את כל האושפזין. הראשון באושפזין החסידיים הוא הבעל שם טוב, שבא בשביל להחזיר את הטרייות ליהדות, להחזיר את הפרישקייט לאידישקייט (על ידי "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים"¹⁴), ועד לחדשים ממש¹⁵, ולא 'חידוש

הישנות' בלבד). לפי ההסבר ביחס לארבעת המינים, הוא בא להחזיר את ההידור. לכן חסידים כל כך מקפידים על הידודי מצוה – הידור מצוה הוא הלחלוחית של המצוה. "מים מצמיחים כל מיני תענוג"¹⁶, ההידור הוא התענוג שבמצוה¹⁷. הבעל שם טוב בא בשביל שתהיה לנו תורה עם לחלוחית, "פרי עץ הדר".

ההקבלה לארבעת המינים

איך נקביל בפרטות את ארבעת הדברים – השמש-האור-הירח-הכוכבים, הפנים-העיניים- הנשמה-הלחיים – לארבעת המינים? לפני שנמשיך נאמר שיש עוד מדרש, יותר מפורש ומפורסם, שמקביל את המינים לאברי הגוף¹⁸ – לאו דווקא לאברי הפנים – האתרוג הוא הלב, הלולב הוא חוט השדרה, ההדסים הם באמת העיניים והערבות השפתים. אבל כאן הכל נמצא בתוך הפנים.

13 ורמז: השער של טריות, טר, בגימטריא הדר. טר הוא לשון שמירה (נטר) – שמירת הטריות (על ידי התחדשות קבועה, ככפנים).

14 נז פסיקתא זוטא ו, 1.

15 נח ראה רש"י לדברים יא, יג (ולשמות יט, א). וראה לקו"ש ח"א עמ' 330 ובכ"ד.

16 נט תניא פ"א.

17 ס התענוג הוא סוד "רישא דאין", הראש השני של הכתר (תענוג במ"ס עולה אין), והיינו על ידי ההתחדשות בעצם – יש מאין – כנ"ל בפנים.

18 סא ויקרא רבה ל, יד.

עיקר ההידור

הוא הטרייות. מי בא להביא טריות לעולם? הבעל שם טוב, שבא בשביל להחזיר את הטרייות ליהדות, להחזיר את הפרישקייט לאידישקייט

הוא חוזה בכוכבים...

שוב, כמעט כל מה שאמרנו עכשיו הוא מהתנחומא, ו'שתלנו' את ההסבר שהירח הוא הנשמה ממדרש אחר.

לשמור על הלחלוחית

אמרנו שרוצים להקביל את ארבעת הדברים לארבעת המינים. עוד לפני כן, הכל מתחיל ב"עד אשר לא תחשך" – צריך לשמור על ארבעת המינים

שיהיו "הדר". צריך לשמור שארבעת המינים לא יתייבשו. ערבי נחל מתייבשים הכי מהר, הכי צריכים שמירה¹⁹, אבל כל המינים צריכים להיות הדר, הידור, עם לחלוחית. איך יודעים ש"הדר" הוא לחלוחית? כי אחד מפירושי חז"ל ל"הדר" – הפירוש של בן עזאי – הוא "שגדל על כל מים"²⁰. בפרט ביונית – עליה נדרש²¹ "יָפֵת אֲלֵהִים לְיָפֵת וַיִּשְׁכַּן בְּאֶהֱלֵי שָׁם וַיְהִי כְנָעַן עֶבֶד לְמוֹ"²² – הדר הוא לשון מים ("אידור"). אומרים²³ שגם בעברית ככה, כמו בביטוי "מים אדירים"²⁴ – מה הפירוש? 'מים מים'. יש עוד תופעות כאלה. למה חדש אדר נקרא כך? כי הוא החדש של ראשית הלחלוחית והמים באדמה²⁵. "אדיר" הוא גם שם של משיח²⁶, והוא לשון מים. אם כן, יש במינים שנים שמדגישים את המים – הראשון, "פרי עץ הדר", "שגדל על כל מים", והרביעי, "ערבי נחל", שגם בפירוש לשון מים, "נעוץ סופן בתחלתן"²⁷.

מז בחלק נוסף של ההתוועדות – שפורסם בשבת בראשית תשפ"ד – דובר על שמירת הערבות בהקשר של שמירת הצבא, עיי"ש.

מח סוכה לה, א.

מט מגילה ט, ב.

נ בראשית ט, כז.

נא רבי יוסף בכור שור על שמות טו, י.

נב שמות טו, י.

נג תורה תמימה ויקרא כג, מ חלק הביאורים אות קלב.

נד ירמיהו, ל, כא ובמפרשים שם.

נה ספר יצירה פ"א מ"ז.

מה פירוש "זכר"

את בוראיך בימי
בחורתיך? תזכור
את הבורא כל עוד
שבית המקדש
קיים. אל תחכה
לחורבן הבית

נחזור לפסוק: "השמש" לפי התנחומא היא קלסתר הפנים. מהו קלסתר הפנים בארבעת המינים? אני אומר בפשטות שזהו האתרוג – היפי, הלחלוחית. קלסתר הפנים של האדם הוא האתרוג שלו. בכלל, כשאני מסתכל על אתרוג, מה אני יכול לראות בתוך אתרוג מהודר ויפה, 'גולדה'? למה מקפידים על צהוב באתרוג, שלא יהיה ירוק?^{טב} כי אני רוצה לראות באתרוג שלי שמש – הכדור הזה הוא ממש שמש קטנה, כדור השמש בזעיר אנפין. שוב, בפנים השמש היא קלסתר הפנים, כללות ה"אור פני מלך חיים", תיקון "ואמת".

מהו האור, שהמדרש מסביר שהוא העיניים? הכי פשוט – ההדסים, שגם לפי הפירוש הרגיל בחז"ל הם העיניים. המנהג הוא לקחת שלשה הדסים. כמה שוה שלש פעמים **הדס? אור!** אז יש לנו גם גימטריא מובהקת ששלשה הדסים הם אור בפסוק שלנו.

אחר כך בא בפסוק הירח. אמרנו שהירח, הנשמה, בעצם רומז לאף. בפנים האף הוא הכי בולט – במיוחד האף הארוך של היהודי, "ארך אפים"^{טג} – וכל הכרת הפנים נקבעת לפי האף^{טד}, לפי החוטמא. מהו, אם כן, האף? הלולב, הארוך בארבעת המינים, שכולם נקראים על שמו – לכן מברכים על כולם "על נטילת לולב" (כי הלולב הכי גבוה^{טו}). איך קוראים ליריחו (עיר הירח והריח)? "עיר התמרים"^{טו}, המקום של "כפת תמרים"^{טז}. צריך לומר שיריחו עיר

התמרים היא הכרת הפנים של ארץ ישראל. כתוב, גימטריא מפורסמת בקבלה^{טז}, ש-**לולב** שוה **חיים** – ה"ויפח באפיו נשמת חיים" הוא הלולב, ברביעייה הזו של ספר קהלת שאנחנו מתבוננים בה.

לפי זה, אחרון חביב, מה הם הכוכבים, שהם הלסתות, הלחיים, או השיניים? חז"ל אומרים שהערבות הן השפתיים, הכי קרוב ללחיים ולשיניים (ובאמת יש מעין שיניים בקצוות של עלי הערבה^{טז}).

ככה נקביל את הפסוק "עד שלא תחשך השמש והאור והירח והכוכבים" לארבעת המינים.

הקבלה לכלל ישראל

חז"ל דורשים את הפסוק לא רק בהקשר לפנים של האדם, אלא גם ביחס לכלל ישראל^{טזא} – לכן הפסוק והדרוש שלו הם מאד יפים ויסודיים. איך דורשים ביחס לכלל ישראל? קודם כל, איך דורשים בכלל את הפסוק הזה, "עד שלא תחשך"? מה פירוש "זכר את בוראיך בימי בחורתיך"? תזכור את הבורא כל עוד שבית המקדש קיים. אל תחכה לחורבן הבית, אל תחכה לגלות. מדברים לעם ישראל כולו – אל תחכה שתגיע ל"מפני חטאינו גלינו מארצנו"^{טזב}, תזכור את הבורא שלך כשבאמת טוב לך, כשהמקדש עומד על תילו. זו הבחירות של עם ישראל. מה קורה בגלות? "תחשך השמש והאור והירח והכוכבים". לפי הדרשה הזו, הפסוק מדבר על הגלות, שאנחנו עדיין בתוכה.

שוב, לפי ההסבר הזה כל אחד מהדברים בפסוק – השמש, האור, הירח והכוכבים – הוא משהו שקיים בעם ישראל בזמן שבית המקדש

טב ספר המנהגים חב"ד (מהדורת תשנ"ג) עמ' 65 ובהערה 4 שם.

טג שמואל לד, ו. "ארך אפים" עולה "כה יהיה זרעך" (הנ"ל) – יהודים עם אף ארוך...

טד ע"פ יבמות פט"ז מ"ג.

טו שו"ע אדה"ז או"ח תרנא, יז.

טז סו דברים לד, ג; שופטים ג, יג. ובכ"מ.

טז עיקרא כג, מ.

טז שעה"כ דרושי סוכות דרוש ה; פע"ח שער הלולב פ"א. סט ראה שו"ע אדה"ז תרמז, ב.

ע ובהמשך להערה מז – בצבא יש אנשי קבע ואנשי מילואים, וגם בשיניים פעמים רבות נזקקים למילואים...

עא ויקרא רבה ל, יב.

עב נוסח תפלת מוסף לשלש רגלים.

אחד הדברים שבקשנו בימים נוראים הוא בנים צדיקים^{טז} – בנים צדיקים הם תלמידי חכמים אמתיים, להיות תלמיד חכם אמתי פירושו להיות צדיק. לפי הדרוש הזה, מכל הדברים בפסוק מה שהכי קשור לכולם, הכי שייך לכולם, הוא דווקא כוכבים. אנחנו מתפללים שמלכות בית דוד תחזור במהרה, אבל כמו שחז"ל אומרים^{טז}, אף אחד לא יודע מתי זה יקרה. כמובן שאנחנו קשורים לתורה, רוצים לשמוע "תורה חדשה"^{טז} מפני מלך המשיח. גם סנהדרין, משפט מתוקן, אין לנו כרגע – באמת גלות – ואנחנו מתחננים שהסנהדרין תחזור. מה שכן יש לנו הוא מציאות של תלמידי חכמים, "עיני העדה"^{טז} בכל דור ודור, כמו שמוסבר בספר התניא. אלו הכוכבים, ואת אותם כוכבים צריכים לראות, כבנים צדיקים שלנו, מתוך הסכך של הסוכה.

עד כאן עוד פרק של דרוש, של שמש ואור וירח וכוכבים, גם לגבי הפרט, בפנים שלו, וגם לגבי כלל ישראל.

עז "מבשר טוב" ח"ב סי' נח. וראה באריכות שיעור "בני, חיי ומזוני" (ר"ח אלול תשפ"ג) – נדפס בגליון ראש השנה תשפ"ד.
 עח פסחים נד, א.
 עט ויקרא רבה יג, ג (ע"פ ישעיה נא, ד).
 פ במדבר טו, כד.

קיים. אמרנו שלגבי הפנים יש הרבה שיטות, אבל כאן במדרש יש רק שיטה אחת: השמש היא מלכות בית דוד. ההקבלה של השמש למלכות בית דוד מחזקת שהיא גם האתרוג, כי האתרוג הוא המלכות^{טז}.

מהו האור? התורה שלנו בכלל – "תורה אור"^{טז}. הירח הוא הסנהדרין. הסנהדרין יושבים כחצי גורן^{טז}, כמו ירח. עוד פעם, חז"ל אומרים שהאור הוא התורה והירח הוא הסנהדרין. יש אור של התורה בכללותה ויש את אלו שפוסקים את ההלכה של התורה, הסנהדרין. מהי היום סנהדרין? מערכת המשפט. כל הפולמוס היום לגבי מערכת המשפט הוא

תיקון הירח – תיקון מיעוט הירח. כשהירח מתמעט מתקיים "מְקוֹם הַמְּשֻׁפֵּט שְׁמָה הַרְשָׁע"^{טז}, כמו שגם מודגש בספר הקהלת. בסוף מגיעים לכוכבים. מי הם הכוכבים בעם ישראל? הסברנו קודם שהכוכבים הם הנשמות החדשות שלעתיד – "וספר הכוכבים... כה יהיה זרעך". המדרש אומר שהכוכבים הם תלמידי חכמים.

עג פע"ח שער הלולב פ"א.
 עד משלי ו, כג.
 עה סנהדרין נו, ב.
 עו קהלת ג, טז.

כל הפולמוס היום
 לגבי מערכת
 המשפט הוא
 תיקון הירח –
 תיקון מיעוט הירח.
 כשהירח מתמעט
 מתקיים "מְקוֹם
 הַמְּשֻׁפֵּט שְׁמָה
 הַרְשָׁע"

שיעור

שמחת בית השואבה (ח"ב)

שמחה תמה

קיצור מהלך השיעור

בעוד טעימה קטנה ומתוקה משמחת בית השואבה אשתקד מדובר על **הלקיחה התמה של ארבעת המינים**, כולם יחד, ועל **השמחה התמה** שצריכה להיות בחג הסוכות – שמחה של כל ישראל כאחד.

"ולקחתם... ושמחתם"

נטילת לולב^א. בפסוק עצמו הלולב הוא השני – "ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדד כפת תמרים ענף עץ עבות וערבי נחל ושמחתם לפני הוי' אלהיכם שבעת ימים". ידועה הקושיא של חז"ל^ב איך הפסוק מתחיל "ביום הראשון" ונגמר ב"שבעת ימים". לכן יש דעה בירושלמי^ג ש"ושמחתם... שבעת ימים" לא מדבר על הלולב אלא על שמחת שלמים, השמחה באכילת השלמים שמקריבים בבית המקדש. אבל הדעה השניה בירושלמי היא שמדובר ב"שמחת לולב", וכך פשוט גם בבבלי.

אם כן, מהו ההסבר לסתירה-לכאורה שהפסוק מתחיל עם לקיחת לולב "ביום הראשון" ונגמר בשמחת לולב "שבעת ימים"? מסבירים ש"ביום הראשון" במדינה ו"שבעת

כתוב "ולקחתם לכם ביום הראשון"^א. חז"ל דורשים "ולקחתם" – שתהיה לקיחה תמה. מה הכוונה? שהמינים מעכבים אחד את השני – אי אפשר לקחת אחד, שנים או שלשה. צריך לקחת את כולם יחד ושכולם יהיו כשרים. ידוע שחז"ל אומרים^ב שהמינים הם בעצם ארבעה סוגים של יהודים, וכמו ש"ראויים כל ישראל לשבת בסוכה אחת"^ג כך צריכים לקחת את כל המינים יחד, לקיחה תמה. זו ה"יוגתי תמתי"^ד של חג הסוכות. הברכה היא על הלולב, הגבוה בארבעת המינים, שלכן כל המצוה נקראת על שמו – "על

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. מוצאי י"ט תשרי תשפ"ד – עוד יוסף חי, יצהר.

א ויקרא כג, מ.

ב ויקרא רבה ל, יב.

ג סוכה כז, ב.

ד שה"ש ה, ב; שם ו, ט.

ה נוסח ברכת נטילת לולב – סוכה מו, א.

ו פסחים ה, א.

ז סוכה פי"ג ה"א.

הערבות – זו התמימות של עם ישראל. אם לא שמחים יחד עם כל היהודים השמחה הזו היא לא שמחה, היא לא שוה. "ושמחתם" – 'שמחה תמה', שמחה בטוהרה, שהיא דווקא כולם ביחד. שוב, זהו פירוש חשוב מאד של תמימות, "יונתי תמתי" – צריך להיות יונה תמה, תמימה, עם כל האברים שלה, ללא שום מום. ככה עם ישראל – יש לו הרבה אברים וכולו "יונתי תמתי", "אחת היא יונתי תמתי", פסוק של חג הסוכות.¹

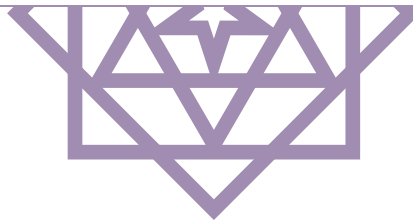
י השייכות של "תמתי" לחג הסוכות נתבארה יותר בחלק נוסף של ההתוועדות (ובהמשך חגי תשרי תשפ"ד). את ארבעת המינים ניתן להקביל ל"אהתי רעיתי יונתי תמתי" (ראה גם התוועדות חוה"מ סוכות תשס"ה ועוד) – "אהתי" הערבות, שנקראות "אחוונא" (בסוד הטבע היהודי, ללא טעם וריח, השוה לכל נפש ממש, שעל כן מייחדים דווקא את הערבות בהו"ר, סיום ימי הדין של "דין נצח", כל עם ישראל, כל אחד "באשר הוא שם"), "רעיתי" האתרוג (הדומה ללב, ולו שייכת האהבה הרגשית, כנודע שאתרוג גם לשון תאוה, רגיגא בארמית), "יונתי" כנגד ההדסים, הדומים לעינים ("עיניך יונים") ו"תמתי" הלולב, על שם התיומת שלו. אם כן, בלולב מתבטא עיקר התמימות של "לקיחה תמה" שעל כן עליו מברכים (וכל מצוות המינים נכללת בו), ודוק.

ימים" במקדש. איך אני יודע ש"שבעת ימים" במקדש? כי כתוב "ושמחתם לפני הוי' אלהיכם". הפסוק מתחיל "ולקחתם לכם", אני לוקח לעצמי לקיחה תמה, והמצוה הזו היא ביום הראשון, במדינה, אבל "לפני הוי' אלהיכם" צריך לשמוח "שבעת ימים". אנחנו רק אומרים זאת בדרך אגב.

לקיחה תמה ושמחה תמה

בפסוק הזה יש שני פעלים, "ולקחתם... ושמחתם"², ושניהם באותה צורה. כשם שחז"ל דורשים "ולקחתם" כ"לקיחה תמה" כך ראוי לפרש גם "ושמחתם" כ'שמחה תמה', שמחה תמימה, כמו שהרבי אומר "שמחה בטוהרה"³. ב"לקיחה תמה" הפירוש שהכל מעכב, שצריכים את כולם יחד, ומכאן אלמד גם לגבי השמחה: צריכים לשמוח עם כל היהודים, עם כל הסוגים השונים, עד היהודים הכי פשוטים, שכנגד

ח שני השרשים לקח-שמח עולים יחד סכות.
ט שיחת כי תצא י"ד אלול תשמ"ח.

"לאור גוים"

קיצור מהלך השיעור

בחדש אדר תשפ"ד התכנסו אצל הרב כמה **מורים בולטים** – חלקם בקשר ארוך-שנים ועבור חלקם זהו מפגש אישי ראשון עם הרב – שזוכים להגיע ל**אלפי אלפי גוים בעולם** המחפשים קשר והכרות עם **ארץ ישראל, עם ישראל ותורת ישראל**. זהו נושא רחב, רגיש, שנמצא יחסית 'בחיתולים', והמורים שפועלים בשטח באו לקבל השראה והכוונה מהרב – לאור הנסיון רב השנים בכלל ובפרט לאור **הקריאה ל'מהפכה הרביעית'** של הפצת התורה בעולם כולו. זהו **רבישיח מרתק**, מעורר מחשבה ודחיפה לעוד ועוד פעילות בתחום החשוב הזה, שיש אפשרויות כמעט בלתי-מוגבלות להתפתח בו (יש לציין כי מה שמובא כאן הוא רק חלק ממה שנאמר במפגש). הוצאת הספר **המהפכה הרביעית** לאחרונה היא הזדמנות טובה לפרסם את הדברים שביאו לידי מעשה בע"ה.

ייהיזה של אמונה

הרביעית^א. יש לנו תלמיד הרבה שנים, ר' עודד כיטוב (הבן של הרב אליהו כיטוב) – הוא תלמיד חכם גדול וגם חושב הרבה על הנושאים האלה. הוא שלח לי עכשיו לקרוא משהו שהוא כתב. נאמר את הווארט שיצא לי ממנו במילים פשוטות: צריך להאמין שיש גוים טובים בעולם, כולל כאן בארץ ישראל. אם כל הגוים נגדנו – אין בדיוק מה לעשות. אם מאמינים שיש גוים טובים בעולם – אז יש משהו לעשות כדי לתקן

שאלה: עד עכשיו הפעילות היא לא כל כך עם הכוונה – הולכים לפי מה שהנשמה אומרת – וכעת באנו לכאן כי רוצים יותר הכוונה מה לעשות עם הצינורות שנפתחו וכו'. חייבים לדייק כדי לפעול, לדעת מה נכון ומה לא נכון, וגם לקחת צעד או כמו צעדים קדימה. כמו שהרב אומר, זהו נדבך חשוב בדרך לגאולה, יש מליונים בעולם שרוצים לשמוע וצריך רק את הדרך הנכונה.

הרב: לכבודכם – לכבוד הכינוס הזה – נאמר חידוש, כמו שעשינו בהגדרת 'המהפכה

נרשם ע"י איתאל גלעדי. כ"ו אדר תשפ"ד, כפר חב"ד.
א התוועדות כ"ה טבת תשע"ה.

צריך להאמין שיש גוים טובים בעולם, כולל כאן בארץ ישראל

מה שאמרנו עכשיו הוא מבנה-פרצוף שלם כנגד יי-הויה, בדרך הבאה:

האמונה בה' היא הי', חכמה. "הוי' בחכמה" ומבאר הרב המגיד¹ שדווקא בספירת החכמה שורה "אחד האמת", האמונה הטהורה בה' אחד. האמונה בתורה היא ה ראשונה-עילאה, בינה. אמנם "אורייתא מחכמה נפקת"², התורה יוצאת מהחכמה, אבל התורה עצמה היא 'שכל אלקי' וסתם שכל הוא בינה (ואילו חכמה היא למעלה מהשכל עצמו³), סוד "תורת אמך". והנה "אורייתא וקודשא-בריך-הוא כולא חד"⁴ היינו יחוד יי-ה, "הנסתרת להוי' אלהינו"⁵.

האמונה בישראל היא היז, תפארת (כללות המדות, ו קצוות). התפארת היא "תפארת ישראל"⁶, על כל ריבוי הגוונים שיש בעם ישראל ש"כולם אהובים" ומשלימים את היפי והפאר של כלל ישראל.

האמונה בגוים היא ה אחרונה-תתאה, מלכות. האמונה הזו באמת שייכת למלך המשיח. לגוים הטובים יש (גם) פוטנציאל להתגייר ממש, וידוע שכל גר נאחז במלכות (כאשר הוא עולה מעלמא דפרודא להכלל באצילות, "אצילי בני ישראל"⁷, "ככם כגר"⁸, "ואהבתם את הגר"⁹).

שאלה: הכוונה לאמונה בגוים בכלל או אמונה באותם גוים שיש להם שורש יהודי?

הרב: הכל משתלשל מהאמונה בה' –

עולם, אפילו לנצח את המלחמה שלנו. את הווארט הזה נשפץ בתוך מה שאנחנו קוראים פרצוף של יי-הויה:

יהודי קודם כל צריך להאמין שיש ה' בעולם – יש ה' אחד.

אחר כך הוא צריך להאמין בתורה – משה אמת ותורתו אמת.

שתי האמונות האלה הן עיקרי האמונה מאז ומתמיד¹⁰.

אחר כך, הבעל שם טוב אמר¹¹ שצריך להאמין ביהודי, שכל יהודי הוא באמת בן אלקים, יש לו "חלק אלוך ממעל ממש"¹², ואפילו אם הוא רחוק מאד מהתורה יש בתוכו חלק מה' שאפשר לעורר אותו, להחזיר אותו בתשובה.

לפי הווארט שהזכרנו כעת, צריך לחדש אמונה רביעית, שנוגעת להבאת הגאולה – להאמין שבתוך אומות העולם יש הרבה פוטנציאל. יש בתוך האומות שרשים של יהדות – אם מדובר בעשרת השבטים; אם מדובר בצאצאי אנוסים, שיש מהם מליונים (ואולי עשרות או מאות מליונים) בכל העולם – וגם כשמדובר בסתם גוים יש גוים טובים. כשרואים את המצב, קוראים את העיתון, לא תמיד פשוט לראות שיש גוים טובים – אבל צריך להאמין בכך. זו ממש אמונה, כמו שאני מאמין בה'. אמונה היא דבר שאני לא יכול להוכיח, שאינו על פי השכל, כמו שמוסבר בחסידות¹³ שמהות האמונה היא כח שהוא למעלה מהשכל לגמרי. את הכח הזה צריך להפנות גם לאומות העולם – להאמין שיש בתוכם שרשים שאפשר ממש לחבר אותם עם התורה.

1 משלי ג, יט.
2 מובא בשמו בתניא פל"ה בהגהה.
3 זהר ח"ב קכ"א, א. וראה שם פה, א.
4 ראה תניא פי"ח.
5 משלי א, ח.
6 ראה זהר ח"א כד, א; ח"ב ס, א; תקו"ז תקון ו בתחלתו;
7 תקון כד; תניא פ"ג פכ"ג; לקו"ת נצבים מו, א.
8 דברים כט, כח.
9 איכה ב, א.
10 שמות כד, יא.
11 במדבר טו, טו.
12 דברים י, יט.

ב בעיקרי האמונה של הרמב"ם (בפיה"מ סנהדרין סוף הקדמת פרק חלק) הם הראשון והשמיני.
ג מובא בשמו בכ"מ. וראה שפת אמת וזרא תרס"ג.
ד תניא פ"ב (ומופיע כן בשפע טל, הקדמה בן מאה שנה). ע"פ איוב לא, ב.
ה ראה דרך מצותך מצות האמנת אלקות.

הרי ה' הוא הכל,

כולל אומות
העולם, וכל
ההבדל הוא
ברמות של 'העלם
וגילוי'. מי שמפריד
את הגוים ואומר
שאינן להם חלק
בכלל בה', מקצץ
בנטיעות

התורה היא "תורת הוי"י",¹ ישראל הם "עם הוי"י"² וגם הגוים באים מה'. הרי ה' הוא הכל, כולל אומות העולם, וכל ההבדל הוא ברמות של 'העלם וגילוי' (וממילא יש הבדל ביכולת שלנו להעלות את הניצוץ הקדוש ולהחזירו לשרשו בקדושת ישראל, כמו שיתבאר). החידוש כאן במבנה הוא המלכות.

אסור לקצץ בנטיעות³ – להפריד את המלכות מהספירות שמעליה⁴. מי שמפריד את הגוים מהמבנה הזה, אומר שאין להם חלק בכלל בה', מקצץ בנטיעות לפי הווארט שלנו עכשיו.

נסביר יותר: אצל כל גוי יש ניצוץ קדוש, גם אם הוא נמצא אצלו בהעלם גדול (עד ל"העלם שאינו במציאות" כלל), ניצוץ המחיה ומקיים אותו (כידוע⁵ בסוד הלבונה זכה של י"א סממני הקטרת). אע"פ שבכללות נפשות הגויים הם מג' קליפות הטמאות (כמבואר בתניא⁶), מכל מקום גם בקליפות יש ניצוץ נעלם, וודאי בחסידי אומות העולם שאינם בכלל הקליפות הטמאות. ביחס לניצוצות – יש מה שעלינו (עם ישראל) לברר, כמו על ידי גיור כהלכה, ולשם כך גלינו בין העמים כדי להוסיף גרים⁷, ויש מה שאנחנו לא יכולים לברר (כמו קליפת עמלק שמצוה עלינו למחות את זכרו, שבכך עולה הניצוץ ממנו, ובכל זאת יש אומרים שאפילו עמלק יכול להתקן ומקבלים גרים מעמלק כפשט דעת הרמב"ם⁸). אבל אי אפשר לדעת מראש איזה ניצוץ יש ועד

כמה הוא יכול להתברר ולהתעלות, ולכן צריך להאיר, מלמעלה, הרבה אור של תורה, מתוך אמונה ותקוה טובה שהאור יגיע עד למי שראוי לכך ויעורר אותו.

בכלל, צריך לזכור שהמושג גוי-גויים נאמר בתורה גם על ישראל. אנחנו "גוי אחד בארץ"⁹ וה' הוציא אותנו ממצרים "גוי מקרב גוי"¹⁰, ומוסבר בתניא¹¹ שמצד הגוף (גוי לשון גוף-גויה) ישראל והאומות דומים לגמרי ואי אפשר להבחין (ובכל זאת ה' בחר בגוף היהודי).

היחס לערב רב

שאלה: כל חיי יש לי אהבת ישראל – שגם גוברת, ב"ה, אפילו כלפי שלום-עכשיו שמנסים להרוס לי את החוה... אבל לאחרונה אני חושב על כך שיש ערב רב, מתיוונים, משה רבינו אמר "הרגו איש את אחיו"¹². אנחנו באמת אמורים לאהוב את כולם?

הרב: אנחנו לא יודעים מי הערב-רב. אנחנו רוצים שכל ראשי הממשלה כאן – בביטוי של הרב¹³ – פשוט ירדו מהכסא. אתה לא מתאים לתפקיד הזה, להיות מנהיג של עם ישראל, אז תרד מהכסא ותתן למישהו מתאים יותר.

שאלה: אבל עדיין לאהוב אותם? גם את אהוד ברק ואהוד אולמרט?

הרב: האהבה כלפיהם היא שהם יעזבו את הכסא שלהם, יעזבו את הכח שלהם... זהו גם שלב בדרך לכך שהם עצמם יחזרו בתשובה.

זה ההבדל בין ה"ז וה"ה במבנה שכעת עשינו: צריך להאמין בכך שבכל יהודי יש פוטנציאל להיות טוב. אצל גוים האמונה שבכללות יש שם מליונים שיכולים להפוך ליהודים, אבל לא אמונה פרטית בכל גוי פרטי שהוא יהיה טוב.

יז שמואל יג, ט. ובכ"מ.

יח במדבר יא, כט. ובכ"מ.

יט ראה חגיגה יד, ב.

כ זהר ח"א רסב, א; תקו"ז תקון סט (קיא, ב; קיז, ב).

כא פע"ח שער עולם העשיה פ"ד.

כב סופ"א.

כג פסחים פז, ב.

כד ראה הלכות מלכים פ"ו ה"ד.

כה שמואל ב, ז, כג; דברי הימים א יז, כא.

כו דברים ד, לד. גוי מקרב גוי = מצרים = כ פעמים גוי. מקרב = חי פעמים גוי. וראה במדור אהבת שלום בגליון זה בסוד "גוי".

כז פמ"ט.

כח שמות לב, כז.

כט ראה כיצא בזה שיחת ד" טבת תשל"ג ועוד.

ללמד. כולם רוצים השראה, הם כבר לא נוצרים, כבר לא הולכים לכנסיה, כי הם רוצים את שבת ולא את יום ראשון. גם המושג "בני נח" לא מדבר אליהם. האם אפשר לומר להם שזה הזוהר שלהם? שהם אולי מהשבטים האבודים? לעודד את המחשבה הזו?

הרב: אני מאמין שכן. אפשר בהחלט להציע את זה כאפשרות סבירה. אם מהאנוסים לפני כמה מאות שנים יש מיליונים רבים של צאצאים, כל שכן לגבי עשרת השבטים.

שאלה: אני הולך לגוי ורואה אותו עם ציצית ותכלת, עם כפה, והוא אומר 'אני יהודי'. אני שואל מאיפה זה בא? בשבילי זו נורה אדומה, באופן אינטואיטיבי. כל השנים חשתי מהבלבול הזה – יש גוי ויש יהודי ויש גר ויש בן נח, ואולי גם מה שנקרא "זרע ישראל". החברה שמבלבלים הכי מפחידים אותי אינטואיטיבית. **הרב:** עליהם לדעת שיש הלכה בעולם.

הלכה שאומרת האם אתה יהודי או לא יהודי. אתה דברת כעת על קשר רוחני. ללמד אותם על הקשר הרוחני ליוסף ולעם ישראל, כי הם אוהבים את עם ישראל ואת התורה, זה דבר נכון. אבל חשוב להדגיש שהוא עדיין גוי. צריך להסביר לו שאם הוא באמת רוצה להיות יהודי – הוא צריך להתגייר. הנקודה הזו צריכה להיות ברורה. צריך שזו תהיה גם אפשרות פרקטית. אם היום מליון גוים נייעו ובאמת ירצו גיור – מה נעשה? זו בעיה שיש לנו. צריך להיות ברור שאם הם אוהבים את עם ישראל ואת התורה, אולי הם באמת רוצים לבוא להיות חלק מעם ישראל. כעת הם לא חלק – הם 'אוהדים', יש להם משיכה ליהדות. אבל אם ירצו הם יכולים להיות חלק. אם הם רוצים את התורה – הם צריכים להתגייר.

שאלה: אנחנו מעודדים גיור?

הרב: אנחנו לא אומרים להתגייר, אבל אם

יש בתוכם גם עמלק! לעומת זאת, אנחנו לא מאמינים באמירה שבעם ישראל משהו מסוים הוא ערב־רב.

שאלה: אין ענין להשקיע אנרגיות בלנסות להבין מי הוא ערב רב? **הרב:** לא.

אהדה לישראל לעומת גיור כהלכה

שאלה: יש קטע מה־Wonders לפרשת ויגשׁל ששתפתי עם כולם, על הקשר של הגוים דווקא לבית יוסף – לשבטים האבודים מממלכת הצפון – וקבלתי פידבק מאד משמעותי, אף פעם לא ראיתי כל

כך הרבה דמעות והתרגשות. אנשים רוצים לדעת מי הם וכו', איך הם יכולים להתחבר לעם ישראל. השאלה שלי האם זהו משהו שאנחנו צריכים

ל מתוך שיעור ו' טבת תשע"א:

The Jewish people today are mostly descendants of the Southern Kingdom, which is one of the reasons that we are called Jews, a shortened form of Judah. Ezekiel's prophecy thus predicts that in the future unification under the Mashiach, the Ten Tribes that were exiled separately will be reunited with Judah (and Benjamin). This alludes to the fact that there are, dispersed around the world today, many people who, though they are not identified as Jews, have some distant kinship with the Jewish people. This manifests as a special feeling of affection that these individuals have for the Jewish people and for the Torah.

All these individuals around the world are thus related to Joseph. The tree of Joseph constitutes many people who, though they are not Jewish on a physical level, connect to Judaism spiritually, and the spark that lies at the heart of their affinity with the Jewish people and with the Torah is still alive. Indeed, says Ezekiel, these will come together under Joseph's tree and will be united with Judah's tree so that they make one tree over which the Mashiach, whose soul is the soul of David, the king of Israel (who is very much alive), will rule.

משיח. השאלה אם מותר להגיד דבר כזה, אפילו בעדינות? דרך אגב, אלה שקשורים אלינו כבר רואים את האפיון והכנסיה והנצרות הקלאסית כעבודה זרה, והנצרות רואה אותם ככופרים.

הרב: אפשר להציג את הקונספט של בן-האלקים בצורה כשרה. הרי כל היהודים הם בניו של ה' ^ל. אותו האיש נולד כאדם יהודי, אז יש לו תיקון. בקבלה כתוב על תהליך התיקון שלו. בכל אופן, את הקונספט של בן אלקים אפשר ללמד. זו הסבה שאותם גוים אוהבים את עם ישראל — כי היהודים הם הבנים של ה', העם הנבחר. הם הבנים המיוחדים של ה'. כל הנבראים הם נבראים של ה', ביטוי של אלקות, אבל יש משהו מיוחד בנשמות ישראל. כל דבר יותר מזה — הוא כבר עבודה זרה. כל דבר שעושה ממנו יותר מכל יהודי אחר. אנחנו לא עושים ממנו נביא, לא עושים ממנו משהו משיחי. אפילו פילוסוף גוי, כמו נייטשה, אמר שמה שהם קוראים 'הברית החדשה' היא 'זבל' ביחס לתנ"ך. ודאי לא לומדים משם — יש ספרים של גוים יותר טובים מזה.

ועוד לגבי 'בן אלקים': הרי נאמר "בנים אתם לה' אלהיכם" ^ל, כל ישראל הם בנים של ה', "בני בכרי ישראל" ^ל (אמנם בפסוק הזה משמע קצת שגם השאר הם בנים, אבל מ"בנים אתם" משמע שרק אתם בנים, וממילא צריך לפרש "בני בכרי" היינו 'בן יחיד' שהוא הבכור, "כחי וראשית אוני" ^ל). או כפירוש רש"י "בני בכרי" היינו לשון גדולה ומלכות, ישראל הוא הגדול באומות והמלך שלהם ^ל). למשיח יש באמת

לג ראה תניא פ"ב.
לד דברים יד, א.
לה שמות ד, כב.
לו בראשית מט, ג.

לז על הפסוק "בכור שורו הדר לו" (דברים לג, יז) בברכת יוסף הצדיק, פירש רש"י "יש בכור שהוא לשון גדולה ומלכות, שנאמר 'אף אני בכור אתנהו', וכן 'בני בכורי ישראל'". שור רומז בפרט למשיח בן יוסף, כדברי חז"ל עה"פ "ויהי לי שור וחמור", וכן לשון "אשורנו ולא קרוב" (במדבר כד, יז) שנאמר על המשיח. ורמז: **בכור שורו** הבכאה פרטית = 3120 = **כ** פעמים **יוסף** (מועד פעמים הוי',

אתה רואה את היפי של התורה ואוהב את ישראל וארץ ישראל — אולי אתה רוצה להתגייה, כאשר עליך לדעת שתהליך הגיור כהלכה דורש לימוד רציני יחד עם מבחן כוונות על ידי רבנים נבונים ומנוסים בכך.

שלילת הנצרות

שאלה: רוב האנשים שאנו פועלים איתם באים מרקע נוצרי. איך להתייחס למי שעדיין מאמין באותו האיש?

הרב: ודאי אי אפשר להכשיר את הנצרות.

אם הם מאמינים באלקות שלו הם עדיין בצד השני, וודאי לא חלק רוחני מעם ישראל.

שאלה: האם אפשר לומר להם 'העיקר שלא תתפללו לאותו האיש', רק לא לעשות ממנו עבודה זרה? אבל האם יש להם איסור לומר שהוא משיח?

הרב: אחד מעיקרי האמונה הוא האמונה במשיח ^{לא} — אם הם מאמינים באותו האיש כמשיח, הם שוללים אמונה אמתית במשיח (וכמו שכותב הרמב"ם ^{לב} שכאשר יתגלה המשיח האמתית הם יחזרו מטעותם).

שאלה: יצא לי לדבר עם מישהו כזה ואמרת לי שההבדל הגדול בינינו שאתם מאמינים שאותו האיש הוא צורה אלקית, וזו עבודה זרה. כל הרעיון הוא להיות אברהם העברי — לנתן את כל האלילים... אמרת לי שגם לראות יהודי כנביא או כנעלה — עדיין לא מתקרב לומר שהוא אלקים, וזה עבודה זרה. לא דברתי על

לא ראה הקדמת הרמב"ם ל"פרק חלק" (סנהדרין פ"א). לב רמב"ם הלכות מלכים פ"א ה"א: "מיד הם כולם חוזרים וידועים ששקר נחלו אבותיהם".

היהודים הם
הבנים של ה',
העם הנבחר.
הם הבנים
המיוחדים של ה'.
כל הנבראים הם
נבראים של ה',
ביטוי של אלקות,
אבל יש משהו
מיוחד בנשמות
ישראל

צריך לתת

'תחליף' בקדושה
של אהבה לצדיק-
אמת, צדיק
שבטל באמת לה'
ואין חשש שיהפוך
לעבודה זרה

הנצרות והאסלם הם התקדמות
לטובה ביחס לאלילות שקדמה
להן, ומשבח את החכמים
הטובים שבהם שמלמדים זכות
על ישראל^מ.

בנצרות הקשר לאותו האיש
הוא קשר של אהבה, אהבה
לעבודה זרה (לכן נזירות וכמרים

קתולים לא מתחננים, כי הם מחויבים לקשר
עם אותו האיש) ויש לזה שרש בפולחן "הנשים
המבכות את התמוז"^מ, התאהבות בדמות של
בחור שמת בצורה טראגית עד הפיכתו לאליל^{מח}.
לכן אנחנו אומרים שצריך לתת 'תחליף' בקדושה
של אהבה לצדיק-אמת, צדיק שבטל באמת לה'
ואין חשש שיהפוך לעבודה זרה. מעריצים את
הצדיק רק כמי שמקדיש את החיים שלו לעשות
את רצון ה'.

צריך להסביר שהיהדות היא 'מוחין בעצם',
ורק בה יש אחדות אמתית "שמע ישראל הוי'
אלהינו הוי' אחד". הנצרות היא בעיקר מדות,
והאסלם בעיקר נה"י (כחות המעשה). אך בסוף
כולם יודו לישראל ויכירו בעזרתם באחדות ה',
כמו שפירש רש"י על "הוי' אלהינו [עכשיו] הוי'
אחד [לעתיד כאשר כולם יכירו בו]".

שאלה: כמו שיש תכנית של "דיסקבורי"
להחזיר בתשובה, אנחנו צריכים תהליך של
הפיכת גוים ליהודים? לבנות תכנית חדשה
בשבילם, שבעדינות מפרקת נצרות ומלמדת

שנמסר ביד ישראל ולא נתקיים דבר ממה שחשבו עליו
התחילו להתחכם ולומר עניני אמונתם המפורסמות:

מו לחם שמים אבות ד, יא "בערך אומות העולם אשר היו
לפניהם שלא הכירו את ה' וכפרו בעיקר ועבדו עץ ואבן...
תקרא כנסתם גם היא לשם שמים, לפרסם האלקות
בעמים", עיין שם. וראה תפארת ישראל על המשניות בבא
קמא פ"ד מ"ג (בועז) "כמה מהחיוב עלינו לאלו אחינו
מהאומות המכירים ה' אחד ומכבדין תורתו, ומאמינים בה
שהיא אלהית... ומשמרין כפי המחוייב עליהן מדין תורתנו
דהיינו ה' מצות, וגם אינן מניחין לעקם לנו אפילו שעה
קטנה", עיי"ש.

מד יחזקאל ח, יד.

מח כמו שכותב הרמב"ם במורה נבוכים ח"ג פכ"ט. ראה
עולמות במאמר "סוחט הדמעות הראשון בעולם".

מעמד מיוחד של בן אלקים, "בני
אתה אני היום ילדתיך"^{לח} (בן
אלהים = מנחם-צמח, שמו של
מלך המשיח^{לט}), בהיותו הנשמה
הכללית של כלל ישראל, העם
הנבחר^מ.

שאלה: אני אומר להם שכל
מה שעושים ממנו אלקות זה

משהו שהכנסיה עשתה כדי להגביר את כוחה
אחרי מותו. את זה מותר לומר? אני אומר שאם
'יחפרו' בספר שלו – דבר שאני בעצמי לא
עשיתי – תראו שכל מה שעשו ממנו אלקות
זה הכנסיה עשתה בשביל כח. זו הטקטיקה שלי.
האם זה מותר?

הרב: כן. גם בגמרא^{מא} יש 'טקטיקה' כזו,
מביאים מספרי הנוצרים שאמרו שלא באו
לפחות מתורת משה (וכמו שהאריכו להוכיח
הרשב"ץ^{מב} והיעב"ץ^{מג} מתוך כתבי הנוצרים).
על אותו האיש עצמו אומרים חז"ל דברים
חמורים^{מד}, אבל מה שייחסו לו אלקות זה שיבוש
מאוחר לאחד מותו^{מה}. היעב"ץ גם אומר שדתות

כמבואר במקום אחר בענין שור תם ושור מועד).

לח תהלים ב ז.

לט סנהדרין צח, ב. מנחם-צמח = בן אלהים = הוי' אהיה הוי'
אדני כנגד אותיות הוי', וד"ל.

מ העם הנבחר = שע נהרוין של אור פני מלך חיים =
מנחם-צמח הנ"ל ועוד רלב (עב סג מה בן, ד פעמים חן,
שכנגד הוי' אהיה הוי' אדני הנ"ל, ודוק).

מא שבת קטז, ב (ראה בנוסח המתקון).

מב מגן אבות חלק שני פרק ד (הוצאת מכון הכתב תשס"ז
עמ' 196 ואילך).

מג נדפס לראשונה בשנת תקי"ז בסוף פירושו לסדר
עולם (ראה מאמרו של אסף מלאך בכתב עת השילוח
30). שם הוכיח מתוך דברי הנוצרים "שלא בא במחשבת
כותבי האוונגליון שבא הנוצרי לבטל דת יהודית לגמרי
אלא לאומות בא לייסד להם דת מן אז והלאה ואף היא לא
חדשה כי אם ישנה הלא הם שבט מצוות בני נח".

מד סנהדרין מג, א (השמטת הצנזורה) "ישו הנוצרי יוצא
ליסקל על שכישי והסית והדיח את ישראל". וכן בסנהדרין
קז, ב ובסוטה מז, א (בהשמטת הצנזורה).

מה כמו שהאריך הרשב"ץ במגן אבות שם (עמ' 206-204)
"וגם ישו הנוצרי לא אמר בשום מקום שלא היה לו אב
גשמי... וגם לא עלה בדעתו שיהיה אלוה אלא בן אדם... כי
ישו ותלמידיו לא טעו שיהיה הוא האלוה... וכשראו תלמידיו

טוב מאד שאתה מאמין במשיח אבל המשיח הוא באמת מישהו אחר

יהדות למטרת גיור?

הרב: לצד הספר תיקון המדינה, שספרתם שאתם לומדים, יש את הספר קבלה לאומות (Kabbalah and Meditation for the Nations) – כדאי שזה יהיה הספר הבא שתלמדו יחד. שם מוסבר מה הבעיות של הנצרות. צריך להבהיר להם (צריך גרסה חדשה ומורחבת של הספר הזה). שם מוסבר מה הבעיות של הנצרות. צריך להבהיר להם את העניין – אי אפשר להתעלם מהבעיה. עליהם לעזוב את האמונות המשובשות שלהם – זה לא אמת! דברנו על הדרך לכך כבר לפני הרבה שנים.

שאלה: כשאני מדבר אמונה עם גוים, מחזק אותם, כולנו באקסטזה – אבל אולי זה נותן יניקה לחיצונים, בטח אצל חלק מהם. אני מדבר על משיח – והם חושבים על משהו אחר. גם כשאני מדבר שכל היהודים בני אלקים – אולי זו יניקה, אולי הם שומעים מה שהם רוצים. האם יש עניין להמנע גם מהדיבור הזה?

הרב: אם בן אלקים הוא בשבילם אלקות, שמשתחווים לו, ודאי לא טוב להשתמש במונח הזה. אבל אם אנחנו אומרים שהנשמה היא "חלק אלוה ממעל ממש" – זהו מושג שאפשר וצריך ללמד שקיים.

שאלה: נראה לי יותר יתפוס קמפיין של עשרת הדברות משבע מצוות... עשרת הדברות מאד מוכרות.

הרב: זה בסדר. עשרת הדברות הם גם חלק מהתורה. מתקרבים לפורים, "רבים מעמי הארץ מתייהדים" – לפני גיור – "כי נפל פחד מרדכי עליהם". מרדכי הצדיק דומה ליוסף הצדיק. מרדכי בא מבנימין, אח של יוסף (שדובר על הזדהות של גוים איתו). ביחס ליש"ו צריך לומר למי שהאמין בו – תפסת את העניין מוטעה... טוב מאד שאתה מאמין במשיח אבל המשיח הוא באמת מישהו אחר.

מלחמה באנטישמיות ודאגה לחינוך

שאלה: כשאתה מסתכל על ארצות הברית אתה רואה שלנצרות באמריקה יש ערכים. הם מאמינים בעשרת הדברות. ברגע שהגוים שם לא נוצרים, הם מתפרקים – מתבלבלים בענייני מגדר וכו'. אם יש שתי אפשרויות, נוצרי אמריקאי או חילוני אמריקאי – רואים שהנוצרי עדיף לדעתי.

הרב: הבעל שם טוב אמר אותו דבר – שאני לא נוסע עם בעל-עגלה שאינו מצטלב^{מט}.

שאלה: האם טוב בשבילנו לנסות להתחבר לתנועה של 'נוצרים בעד ישראל' באמריקה?

הרב: לא. אנחנו מנסים ליצור משהו חדש.

שאלה: אנחנו רואים עכשיו שהנוצרים הימניים, כמו השמאלנים הפרוגרסיביים – כולם נוטים נגד ישראל. בשבילי, כשאני רואה מה קורה ליהודים באמריקה, אני לא מפסיק לחשוב על כך שצריך לעודד את כולם לעליה מיד, כי איננו יודעים מתי ייסגר השער. שואלים הגוים – מה עלינו לעשות? אנחנו לא באים לארץ. מה צריך לעשות כדי לקדם את ביאת המשיח? אני לא יודע מה לענות להם זאת.

הרב: עליהם להלחם נגד אנטישמיות באמריקה, כי באמת נורא מה שקורה שם. להלחם באנטישמיות, בקולג'ים, באוניברסיטאות. להפסיק לממן את האוניברסיטאות. באמריקה, ובכל העולם, הכל תלוי בחינוך. בשורה התחתונה. אם הגוים הללו מתחננים ויש להם ילדים – מה הם עושים אתם? [הם מאבדים את הדור הצעיר. כולם אומרים זאת]. זו גם האחריות שלנו. ליצור תכנית לימודים ומוסדות לימודים לאומות.

שאלה: צריך ספרים של הרב...

הרב: יש לנו ספר על חינוך בכלל, אבל צריך דברים יותר מפורטים עבור לא-יהודים. גם בשביל היהודים, בגלל האנטישמיות צריך יותר בתי ספר פרטיים עבור היהודים. קבלתי מכתבים

מט מגן אבות ח"ד סח, א"ב (בשם הבעש"ט); רשימות דברים מדור הבעש"ט אות לז.

יחידה. הנפש־רוח הם עדיין בבחינת בן יוסף, וגם כאשר משיח בן דוד עושה אותם הוא בבחינת בן יוסף, והיינו סימני המשיח שמונה הרמב"ם "יכוף כל ישראל [כפיה בדרכי נעם, בכיף] לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמות ה'" עד למחיית עמלק. אבל השלבים הבאים שייכים למשיח בן דוד דווקא: "ונשא" היינו בנין בית המקדש ("ונשא מגבעות"); "וגבה" היינו קבוץ גלויות בשלמות ('גובה' את כל היהודים כולל האובדים והנדחים ומחזירים לארצם); "מאד" היינו היחידה שלו, בלי גבול האמתי, שמכוחה הוא מתקן את העולם כולו בהשראת אלקות ממש.

שאלה: הם יכולים לעשות שבת?

הרב: לפי הלכה — שפעם אחת ידליקו את החשמל⁶².

שאלה: אני רוצה להבין. אם אני עושה בית כנסת לגוים. הם מקימים קהילה ורוצים מקום חדש. זו לא כנסיה. הם לומדים שם תורה. יש שם חברה חדשה? זה האידיאל? מקימים את "בית יוסף"? זה מה שאנחנו רוצים?

הרב: זה רק כמו halfway

house (בית שיקומי). בסוף אנחנו רוצים לעזור לכמה שיותר נשמות לחזור לעם ישראל — גיור אמתי.

שאלה: אומרים זאת לכלל, שהדרך היחידה היא להתחבר לעם ישראל?

הרב: אפשר להיות גוד־ג'נטילי (גוי טוב) בלי להתגייר, אבל אם אתה באמת אוהב את התורה, רוצה את התורה, צריך להיות ברור שהדרך היחידה שלך לתיקון היא גיור.

אם אני אומר להם יותר מדי שאתם חלק מיוסף, אני משדר להם כאילו הם הגיעו לשיא רוחני. זהו לא שיא, זהו רק חלק מתהליך. אברהם אבינו היה האדם הראשון שפנה לגוים וצריך ללמוד מהדרך שלו. "את הנפש אשר

שילדים מפחדים ללכת לבתי ספר באמריקה, לחינוך הכללי שם.

תהליך של התייהדות

שאלה: מדברים על חינוך ללא־יהודים — מצוין. אבל אם אנחנו רוצים לתת להם בית, משהו אחר מכנסיה, מה אפשר לתת להם? זו הסבה שהתלהבו מהקשר ליוסף. אם רוצים לתת להם בית — צריך לומר מי הם, מה הם צריכים ללמוד. אם הם כבר לא נוצרים, לא עוסקים בברית החדשה, הם באים ללמוד תורה אבל הם עדיין לא קשורים לעם ישראל — הם צריכים מקום. הכוונה כמובן לא לעשות דת חדשה, אבל בית חדש, מקום חדש — האם זה הכיוון? לומר שאין להם שום דבר עם הכנסיה והם מוזמנים להתקשרות ליוסף, כאשר הכל לפי התורה?

הרב: עוד מעט פורים, נקרא במגלה "ורבים מעמי הארץ מתייהדים"⁶³. הטרמינולוגיה שאנחנו משתמשים בה שלא־יהודי יכול להתייחד אפילו לפני שהוא מתגייר. [אני אוהב את

זה]. הרבה יותר טוב שתהיה לגויים הרגשת התקשרות לעם ישראל (במשך כל ההיסטוריה) מאשר התקשרות רק לדמותו של יוסף וממלכת הצפון. במיוחד שממלכת הצפון היא 'לא דתית' יחסית לממלכת יהודה, ומיהודה דווקא יוצא מלך המשיח.

אמנם יתכן מאד שעל פי סוד ראשית ההתעוררות של המהפכה הרביעית שייכת באמת לתקופת משיח בן יוסף, "הבן יקר לי אפרים", אבל גמר קיום "כי אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם הוי' לעבדו שכם אחד" הוא אצל משיח בן דוד דווקא. על משיח בן דוד נאמר "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד", חמשה שלבים כנגד נפש־רוח־נשמה־חיה־

אברהם אבינו היה
האדם הראשון
שפנה לגוים וצריך
ללמוד מהדרך
שלו

נא ראה מדריך לגר (שווארץ) עמ' 62.

נ אסתר ח, יז.

יכולים להילחם בעד ישראל כשיש שלטון חילוני – הם לא מסכימים לשלטון כאן, וגם אני לא...
הרב: רוצים להיות אור לעמים, להאיר את אור התורה בעולם. אנחנו מאמינים שצריך להאיר את אור התורה לכולם. אם מישהו שואל אותי אישית 'מה לעשות? במה להשקיע אנרגיות?'. אגיד לו להשקיע הכל בהפצת יהדות, תורה.

אם הם יבינו שזו האמת – הם בעצמם ירצו להפיץ. לא צריך להגיד יותר מדי – רק ללמד אותם את האור. אם תלמד אותם את הקטע מ-Wonders שהקראת – או קטעים אחרים – כמה שיותר יאיר הם ירצו ללמד זאת לילדים שלהם והלאה. זה מה שאנחנו יכולים לעשות, כך מביאים משיח.

שאלה: לרבים מהם יש דחף מסיונרי מאד עמוק. אני אומר להם שצריך לומר "אז יאמרו בגוים הגדיל הוי' לעשות עם אלה הגדיל הוי' לעשות עמנו"^{נב} – אתם יכולים להראות ליהודים את הנסים שה' עושה אתם ולעודד אותם לעלות. מותר לומר להם כך?

הרב: היצר הרע הזה – היצר המסיונרי – הוא משהו שיש גם לכל יהודי... בדיוק על זה דברנו כשהצענו להפיץ את האור.

עידוד עליית יהודים

שאלה: אנחנו מביאים אלינו בני ישיבות מארה"ב ומנסים לשכנע להשאר בארץ. אני מרגיש חזק בנשמתני שזו המחויבות שלנו. מותר לשכנע יהודים לעשות עליה?

הרב: שיבואו לכאן מתוך תודעה שאנחנו צריכים להשתלט על המדינה (בדרכי נעם ושלום). צריך להיות ברור שהמדינה לא עם מנהיגות ראויה, כזו שמבוססת על תורה ואמונה, וזו המשימה שלנו. יש לנו אמירה 'בעלי תשובה ישתלטו על המדינה'^{נב} – יהודים מאמינים, בעלי

עשו בחרן"^{נב} – הוא גייר אותם^{נב}, קירב אותם לאמונה בה' אחד.

שאלה: שאלה מאד פרקטית: יהודים הולכים לבית כנסת, נוצרים הולכים לכנסייה – יש הרבה אנשים שלא יודעים לאיפה ללכת כעת... אם נקים להם מקום בו מתפללים לה', בלי עבודה זרה, לא לומדים ברית החדשה – אבל מה זה? איך קוראים לזה – 'בני נח'? 'בית יוסף'?

הרב: אתה חושב שאתה מסוגל לעשות כזה דבר? [אם הרב יגיד לי – אנסה. אעשה במקום אחד, ונראה מה יצא – אם יכול להתפתח. אני מדבר על מקום אמת, פיזי. 'בית האהבה והתפלה' (כמו שקראו למרכז של ר' שלמה קרליביץ), מעין "בית תפלה... לכל העמים"^{נב} בהשאלה ממה שנאמר על בית המקדש].

שאלה: צריך להבין את הרקע לענין – יש המון אנשים בודדים. הם לא יכולים להתחתן כי הם מחפשים מישהו שחושב כמותם, מחובר לעם ישראל. מאד מחפשים את

המשמעות, את המקום שלהם בעולם.

הרב: אנשים שונים עושים דברים כאלה בכל מיני שמות. אבל בשבילי זה לא אידיאל. צריך לשדר להם שהם רק בדרך, בתהליך, ולא לעשות משהו שנראה כתחליף קבוע להצטרפות לעם ישראל ממש (כמו ששמע ממה שאתה אומר).

הפצת האור

שאלה: אנשים שואלים – 'מה לעשות?'. הרב אמר להילחם באנטישמיות. זו פעולה נגד, על דרך השלילה, בעד מה אפשר להציע להם להילחם, לפעול באופן חיובי? הם לא כל כך

נב בראשית יב, ה.

נג בראשית רבה לט, א.

נד ישעיה נ, ז.

נה תהלים קכו, ג.

נו ישעיה ג' אלול תשע"ג פ"ג (ובמהלך שנת תשע"ד כמה פעמים).

צריך לשדר להם

שהם רק בדרך,
 בתהליך, ולא
 לעשות משהו
 שנראה כתחליף
 קבוע להצטרפות
 לעם ישראל ממש

האור של התורה

הוא אין סוף יותר
טוב מהאמונה
באותו האיש, יותר
אטרקטיבי

ללמד אותם פשוט תורה.
הרב: כל מה שאתה מדבר
עליו – הוא חלק מהתורה.
ארץ ישראל היא אחד הדברים
החשובים בתורה, גם לגוים,
אבל הכל תחת התורה. כאשר

הוא בא להתחבר עם ה' – אז גם החיבור שלו
בעתיד לישראל יהיה דבר גדול. ארץ ישראל
היא המלכות, אבל סביב הכל זה פשוט תורה.
שאלה: יש "תורת ארץ ישראל" לגוים?
כלומר, התורה לגויים באה דווקא מארץ ישראל,
או שיש גם ארגונים באמריקה?

הרב: ארץ ישראל היא המרכז. "כי מציון תצא
תורה ודבר הוי' מירושלים"¹³ – אחד הפסוקים
הכי מפורסמים, גם אצל הגוים. התורה אומרת
שהתורה באה מציון, מירושלים, אבל לא שרב
מחו"ל לא יכול ללמד אותם תורה – כמובן הוא
גם יכול. הרעיון הוא להאמין בה' דרך התורה
– שדבר ה' הוא התורה. לא הברית החדשה
או הקוראן (או כתבי הדת של שאר העמים)...

שאלה: הרב אומר שהמכנה המשותף בינינו

לבין הגוים הוא התורה?

הרב: כן. גם הרמב"ם אומר כך¹⁴, כי התורה
כוללת את כל דבר ה' – גם דבר ה' עבור אומות
העולם. הכל נמצא דווקא בתורה.

השורה התחתונה שצריך שכל הגוים בעולם
ידעו שזהו המקום, שזהו האתר לשמוע בו את
הקול של ה'. צריך לאחד את הכוחות והיכולת
שלנו לעשות מקום מרכזי אחד. אם יש הרבה
מקומות נוצר בלבול – יש הרבה בלבול בעולם.
צריך מקום כל כך חזק, שיצא ממנו כזה אור,
שיהיה ברור לכולם שזהו המקום ללכת אליו. אם
האור יהיה מספיק חזק, גם כל הבעיות – כמו
אותו האיש – ירדו, כי האור של התורה הוא אין

תשובה, צריכים להשתלט על
המדינה.

שאלה: רב אחד אמר לנו לא
לעודד עליה כתנועה, כל אחד
יעלה ממקומו.

הרב: הוא אומר כך כי הוא

עצמו עוד לא עשה עליה... יש לו שליחות שם
לבינתיים. באמת, הבעיה הגדולה של העם
היהודי היום היא התבוללות. יש התבוללות
בנישואין, החשש מהתבוללות ח"ו קיים, במיוחד
בחו"ל, אבל יש גם התבוללות אחרת – שיעלו
לארץ ויתבוללו בתוך העשייה וההנהגה הנוכחית.
אנחנו נגד התבוללות. לכן צריך לעלות מתוך
מודעות מתוקנת כנ"ל.

שאלה: האם אין חשש למה שיקרה ליהודים
באמריקה מבחינה פיזית?
הרב: כל יום יותר ויותר.

להתאחד סביב התורה

הרב: צריך לקחת איזו החלטה טובה כאשר
יושבים יחד. לכאורה ההחלטה הטובה שלנו היא
שצריכים לאחד את הכוחות. זהו הדבר הכי חשוב
– לאחד את כל האנשים השונים והארגונים
שפועלים, שינסו לעבוד באותו כיוון. חשוב גם
שהמורים צריכים להיות המורים הכי טובים
בעולם. לא צריך להסתפק במי שמלמד כעת.
יש עוד אנשים הכי טובים שיכולים להצטרף, כאן
בישראל ובכל העולם, אנשים באמת מצוינים
שיכולים ללמד באנגלית – ובשפות נוספות –
ויש להם כל כך הרבה בנשמה מה ללמד בעולם.
יש גם מורים וגם מורות מצוינות – בזכות נשים
צדקניות תבוא הגאולה.

סביב מה צריך להתאחד? הדגש על ארץ
ישראל חשוב מאד, אבל המטריה של הכל היא
תורה. יש בעולם אתר אינטרנט שנקרא רק
'תורה?' כדאי לחשוב בכיוון הזה.

שאלה: מה שאני מבין מדברי הרב הוא
שאמנם אפשר לדבר איתם על ארץ ישראל,
על הסברה, על חלוציות אבל הרב אומר שצריך

נד ישעיה ב, ג; מיכה ד, ב.

נח ראה הלכות מלכים פי"א ה"ד (במהדורה הלא-
מצונזרת): "כבר נתמלא העולם כלו מדברי המשיח ומדברי
התורה ומדברי המצות... והם נושאים ונותנים בדברים אלו
ובמצות התורה".

משיח הוא כוכב,
כתוב עליו "דרך
כוכב מיעקב",
והוא הרבה יותר
טוב עבורם מיש"ו

ירגישו שהתורה הרבה יותר עמוקה – "מים עמקים"^ס.

שאלה: אולי צריך להגיע למורים של הדור הבא? פרופסורים הם המורים של המורים של הדור הבא, אבל אולי צריך ללכת ישירות לסמינרים שלהם וללמד את המורים של הדור הבא.

הרב: בסדר, זו גם אפשרות.

אם אנחנו אוהבים את האנשים הללו, אנחנו צריכים אכפתיות כלפיהם – שיהיה אכפת לנו גם מהמצב הפיזי שלהם. אנחנו בקשר הרבה שנים עם גויים מסביב לעולם – מלזיה, איראן. אלו אנשים שמסכנים את החיים, יכולים להיהרג על זה כל יום, אבל הם רוצים להיות בקשר. אנשים שלא יכולים לצאת מהמקום שלהם – הם רוצים להתגייר אבל בלתי אפשרי עבורם. רוב הפוטנציאל שדברנו עליו כעת הוא בנצרות. אבל גם באסלאם יש פוטנציאל, יש קבוצות שגם מחפשות להתקרב.

לימוד שמתאים לכולם

כדי לעשות מאה אחוז בלי שום בעיה בהלכה, הלימוד צריך להיות לא דווקא לבני נח. אם אני נותן כעת שיעור ליהודים ונכנס אינו-יהודי – אני לא צריך לעצור. לפי ההלכה זו לא בעיה, גם הוא יכול להקשיב^{סא}. אם יש לי אתר שנקרא 'תורה', אני מלמד את כל העולם – כל אחד יכול להכנס. זהו היפי של העידן המודרני, שכל אחד יכול להכנס, לשמוע וללמוד. לא צריך להגדיר שאני מלמד אינם-יהודים בלבד – למרות שהרוב יכולים להיות לא-יהודים – אלא אני מלמד את כולם.

גם הנושאים צריכים להיות טובים לכל אחד. יש כל כך הרבה נושאים שמתאימים. אפשר לשים הרבה דגש לפי הזמן: לפני שבועות אני מלמד מגילת רות, ומדגיש את הדמות של רות,

סוף יותר טוב מהאמונה באותו האיש, יותר אטרקטיבי. אותו האיש הוא בשבילם אטרקציה, כוכב, כמו כוכב קולנוע – אז אתה צריך כוכב קולנוע

יותר טוב... משיח הוא כוכב, כתוב עליו "דרך כוכב מיעקב"^{נט}, והוא הרבה יותר טוב עבורם מיש"ו. התפיסה הזו היתה חלק מהאג'נדה של הרבי עצמו – הרבי מליובאוויטש – שיש עבור הגויים יותר טוב מיש"ו, משיח יותר טוב (כמו שהרמב"ם אומרנח???) מקושרת שההפצה של הנצרות יישרה דרך למשיח בעולם, שמדברים על משיח, אבל כשיבוא המשיח באמת כולם יעזבו את ההבלים שלהם וידבקו במה שטוב באמת). צריך לעשות משהו שהוא כל כך יותר טוב. אנחנו בעד אהבה – בית האהבה והתפלה הוא שם יפה, כי אנחנו בעד אהבה ותפלה – וצריך שהאתר שלנו יפיץ הכי הרבה אור ואהבה ועומק של לימוד תורה.

האתר שלנו צריך להיות "לית אתר פנוי מיניה"... אתר נטוריקון אמונה תורה, והנה אמונה תורה = תשובה!

לעבור דרך המח

הרב: אתה צריך להגיע לאינטלקטואלים, לא רק לאנשים פשוטים, שהם החלק הגדול שמגיע. כדי לשנות את העולם צריך "דרך ארוכה וקצרה", לעבור דרך המח.

שאלה: הרב מתכוון למנהיגות?

הרב: המנהיגות, אבל לא רק המנהיגות – גם האקדמיה. אם אתה מדבר בצורה כל כך פשטנית, שלא מדברת לפרופסורים באוניברסיטה, זה לא מספיק – יש אנשים שבלי דיבור ברמה גבוהה לא יקשיבו. הם צריכים להרגיש שיש עומק בתורה שלנו, יפי בתורה שלנו ועומק בתורה שלנו. יש עומק בחכמות החיצוניות, וצריך שהם

ס משלי יח, ד; שם כ, ה.

סא ראה שו"ת אגרות משה יו"ד ח"ב סי' קלב.

נט במדבר כד, יז. ראה מפרשים עה"פ.

כשפותחים את התנ"ך, קשה להבין מה קוראים. זהו חלק בללמד תורה לגוים. צריך ללמד תנ"ך עם הפירושים – פסוק עם רש"י, עם אבן עזרא. כל הפסוקים של הגאולה הם אקטואליים, הכל 'נאו'. חשוב להדגיש שאסור לחשב קיצים, כמו שפוסק הרמב"ם, צריך רק להגביר את האמונה ובטחון ש"הנה הנה משיח בא וכבר בא [אורטוטון]", כמו לשון הרבי, ויחד עם זה לצעוק "עד מתי" וכו'.

שאלה: לחלקם יש התנגדות גדולה לפרשנות בתורה שבעל פה.

הרב: עבורם הכי טוב זה האבן עזרא, שאנחנו לומדים השנה. הוא מלמד שצריך להיות צמוד לפשט – אפילו לא לפי חז"ל –

אבל הוא קודש. גם כאשר הפשט הפשוט הוא לא לפי הדרוש של חז"ל, מכל מקום שניהם אמת ("אלו ואלו דברי אלהים חיים"), "אין אמת אלא תורה" ושניהם מתיחדים להכלל באחד האמת, הקדוש ברוך הוא.

בזה נסיים. בשם ה' נעשה ונצליח.

גרת-צדק, ומלמד שמישיח בא ממנה – היא האמא של המשיח. אני מדגיש את הנקודה הזאת, אני מלמד את הפסוקים בתוך מגילת רות, ורואים את העומק והיפי.

כאשר מגיע פורים – גם יש הרבה מאד מה

ללמד. רבים בכל העולם ישמחו לנושאים שמדברים לכל העולם. הנושאים האלה יכולים 'להדליק' לא יהודים, אבל בהחלט טובים גם ליהודים. צריך להיות במודעות שלך שכעת אתה מנסה להפיץ אור, להדליק את הניצוץ שנשמה של כל אחד.

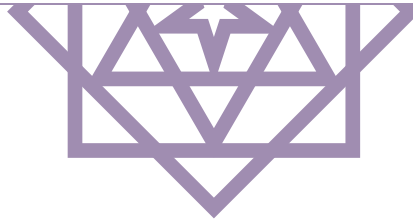
שאלה: צריך סדר של תורה-נביאים-כתובים? הכל מהתנ"ך?
הרב: יש כל כך הרבה מה ללמד, שהכי מתאים ללמד מה שכעת בזמן – פרשת שבוע,

חגים, משהו אחר אקטואלי. אנשים אוהבים נושאים אקטואליים.

שאלה: הרבה גוים שואלים על ציר הזמן של הנבואות. זה משהו שהרב ממליץ להתעסק בו או שפחות מומלץ?

הרב: יש כל כך הרבה ללמוד בתנ"ך.

אם יש לי אתר שנקרא 'תורה', אני מלמד את כל העולם – כל אחד יכול להכנס. זה היפי של העידן המודרני, שכל אחד יכול להכנס, לשמוע וללמוד

”צופה לטובה”

קיצור מהלך השיעור

בשנת תשפ”ג לימד הרב כסדר את הספר **”קול שמחה”**. השיעור שלפנינו הוא בקטע מפרשת בראשית שנלמד רק בהמשך השנה, והוא מתפרסם כעת לראשונה לכבוד **שבת בראשית** תשפ”ה. השיעור עוסק בכך שה’ **ידע מראש על חטא אדם הראשון אך לא נבהל** ממנו, כי בסופו של דבר הוא **”צופה לטובה”** – **רואה את התיקון**, שעתידי להשכיח גם את החטא. השיעור מובא כאן קרוב לסגנון אמירתו, עם חזרות מדי פעם וגם עם קישורים לזמן בו נאמר, והקוראים ימצאו בו טעם מיוחד.

שנלמד כאן בקול שמחה. הוא מדבר על הפתיחה של תנא דבי אליהו, החלק הראשון של הפרק הראשון. כל הקטע הראשון בספר הוא ציטוט מהמדרש – אבל בדילוגים. מכיוון שלא לכולם יש ספרים נקרא את ציטוט המדרש מתוך הקול שמחה – ואולי אחר כך נשלים מבפנים:

גירושין בעקבות החטא

בתנר”ב פ”א. ויגרש את האדם, מלמד שנתן לו הקב”ה גירושין כאשה.
תנא דבי אליהו, המדרש המשיחי, פותח דווקא בגירוש של האדם מגן עדן אחרי

תנא דבי אליהו – המדרש החסידי

אנחנו לומדים כל שבוע את הספר קול שמחה. נלמד קטע שעוד לא למדנו מפרשת בראשית.
בפשיטתא למדו הרבה מדרש, זה היה לימוד עיקרי מאד. אפשר להגיד שהמדרש הכי ‘חסידי’ הוא תנא דבי אליהו, מדרש הכי חביב והכי משיחי – דברי אליהו הנביא, מבשר הגאולה. על תנא דבי אליהו יש פירוש “רמתים צופים”, של אחד מגדולי התלמידים של הרבי ר’ בונים. הקטע הראשון שלו, על פתיחת התנא דבי אליהו – שלמדנו פעם באריכות^א – מבוסס על הקטע

א שיעור אור לי”ב אלול תש”פ (נדפס בגליון כי תצא תשפ”א).

נרשם (מהזכרון) ע”י איתיאל גלעדי. לא מוגה. שיעור לבחורי ישיבות ‘עוד יוסף חי’ וירחו. ליל שבת וישב תשפ”ג – כפ”ח.

העונש על החטא,

שהוא גם התיקון
שלו, לא גורם
לאבד את המהות
של האדם. אם כן,
גם החטא עצמו,
עם כל מה שהוא
פוגם, לא פוגע
במהות של האדם

וישכן מקדם לגן עדן את הכרוכים. מלמד שהכרוכים קדמו לכל מעשה בראשית. ואת להט החרב המתהפכת. זו גיהנם.

הכרוכים נועדו למנוע מהאדם לחזור לגן עדן ולאכול עץ החיים והגיהנם הוא העונש על החטא. שניהם קדמו למעשה בראשית. כלומר, ה' ברא את העולם ואת האדם והוא הכין מראש כל מה שצריך בשביל להגיב לחטא

האדם – מכאן מובן שהוא ידע שהאדם יחטא ובכל זאת ברא אותו.

חטא דרך ארץ־תורה

הקטע הבא הוא המקור של משפט שודאי כולם מכירים – "דרך ארץ קדמה לתורה": לשמור את דרך. זו דרך ארץ. עץ החיים מלמד שדרך ארץ קדמה לעץ החיים. ואין עץ חיים אלא תורה שנאמר (משלי ג, יח), עץ חיים היא למחזיקים בה.

האדם נברא ל"דרך ארץ", עבודה בעולם. בעקבות החטא האדם נשלח לעבוד את ה' מחוץ לגן עדן, לתקן את החטא עד שיוכל לחזור לטעום מעץ החיים. אם האדם לא היה חוטא היתה לו עבודה בתוך גן עדן – "לעבדה ולשמרה"^א. חז"ל אומרים "לעבדה" ב־מח מצוות עשה 'ולשמרה' ב־ששה מצוות לא תעשה"^ב, עבודה שהיא כולה רוחנית. האדם היה צריך להמשיך שפע לגן עדן, פרנסה לגן, וממילא היה גם לו מה לאכול – אכילה מסוג אחר, רוחנית לגמרי.

רואים שיש כאן שלשה שלבים אצל האדם: חטא, דרך ארץ, תורה – מבנה מובהק של הכנעה־הבדלה־המתקה^ג. אדם הראשון נברא על דעת שיחטא, והשלב הראשון הוא החטא. החטא מיועד שהאדם ידע שהוא חוטא ויחוש הכנעה.

יא בראשית ב, טו.

יב זהר ח"א כז, א; ח"ב קטה, ב.

יג כש"ט (קה"ת) אות כח.

החטא. האדם היה בגן עדן, "גני" – "גנוני"^ב, החופה של הקב"ה והאדם. כאשר שולחים את הכלה מהחופה צריך לתת לה גט. יש הלכה^ג – בדרך כלל, אלא אם כן הבית שייך לאשה – שאם יש גירושין האשה יוצאת מהבית, דווקא עליה כתוב "ויצאה"^ד.

כפי שנראה, עיקר הלימוד

שלו הוא שהאדם גם אחרי

הגירוש מגן עדן לא איבד את המהות שלו, כפי שאשה לא מאבדת את המהות שלה בגירושין – היא נשארת אשה. אדרבא, הגירושין הם לטובתה – שהיא תמצא את הזיווג האמתי שלה (כפי שמוסבר באריכות בפירוש של הרמתיים צופים כאן). כמו שמ"שכר מצוה – מצוה"^ה אפשר לדעת את מהות המצוה גם מהעונש על העברה אפשר לדעת את מהות החטא – העונש על החטא, שהוא גם התיקון שלו, לא גורם לאבד את המהות של האדם. אם כן, גם החטא עצמו, עם כל מה שהוא פוגם, לא פוגע במהות של האדם. זה קשור לענין שדברנו עליו לאחרונה^ו – "חטא ישראל"^ז ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא^ח. יש את נקודת המהות של ישראל שגם החטא לא פוגע בה, הוא נשאר ישראל. ככה גם אחרי החטא של אדם הראשון, "אתם קרויים אדם", אדם הראשון גורש מגן עדן, והוא יוכל לחזור אחרי התיקון השלם רק לעתיד לבוא, אבל הוא נשאר אדם.

ב שהש"ר ה, א.

ג שו"ע אה"ע ו, ז; קיט, יא.

ד דברים כד, ב. וראה ספרי עה"פ (פיסקא ער. וראה מלבי"ם, משך חכמה והעמק דבר); כתובות כז, ב.

ה אבות פ"ד מ"ב.

ו תניא פל"ז ופל"ט; דרך מצותיך כ, ב (בהג"ה); לוח "היום יום" כ"ה אייר. ובכ"מ.

ז ראה התוועדות י"ט כסלו השתא.

ח יהושע ז, יא.

ט סנהדרין מד, א.

י במוט ט, ב; ב"מ קיד, ב. ובכ"מ.

אין צדיק שעושה טוב ושאין לו חטא־חסרון בתוך הטוב עצמו. מה החסרון? שאני מודע לטוב שאני עושה, שיש בתוך המצוה אגו שהוא החטא

פסוק יסודי של תורת הבעל שם טוב, שהוא גם היסוד של התורה כאן, הוא "אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא"⁷. מהו חטא? "והייתי אני ושלמה בני חטאים"⁸, חסדים – חטא הוא חסרון. הבעל שם טוב מסביר שאין צדיק שעושה טוב ושאין לו חטא־חסרון בתוך הטוב עצמו. מה החסרון? שאני מודע לטוב שאני עושה, שיש בתוך המצוה אגו שהוא החטא. זה מובנה אצל האדם, כך ה' ברא אותנו, וההכרה בזה היא ההכנעה. אחר כך הדרך־ארץ, עבודת התיקון, היא הבדלה. "עץ החיים", התורה, היא ההמתקה. עד כאן הקטע הראשון כאן בתנא דבי אליהו.

ה' צופה לטובה

ברוך המקום ברוך הוא

המקום הוא ה' – "הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו"⁹ – כמו בהגדה של פסח. שמכיר בראש מה שיהיה בסוף.

כאן הכוונה שה' יודע שהאדם יחטא – ובכל זאת בורא את העולם.

ומגיד מראשית אחרית, מקדם אשר נעשה,

זהו פסוק חשוב, שרש"י מביא גם על "בראשית" בתחלת התורה. הוא מביא אותו רק בקיצור כאן, הפסוק השלם הוא "מגיד מראשית אחרית ומקדם אשר לא נעשו אמר עצתי תקום וכל חפצי אעשה"¹⁰. דברנו ב"ט כסלו¹¹ על "ועצת הוי' היא תקום"¹² – זהו

עוד "תקום" חשוב בתנ"ך שמתייחס לעצה. עצה הולכת בתנ"ך עם עוד מושגים, יש פרצוף שלם של דברים שהולכים עם עצה, וכאן העצה הולכת עם חפץ.

ויודע מה שנעשה ומה שעתיד לעשות. וצופה לטובה ואינו צופה לרעה.

ה' יודע כל מה שיקרה – יודע וגם מודיע מראש שהאדם יחטא – אבל הוא "צופה לטובה ואינו צופה לרעה", הוא רואה שהכל הוא לטובה. זהו יסוד חשוב בבית פשיסחא, שכתוב הכי חריף באיז'ביצא, תלמיד חשוב של פשיסחא – שבעצם ה' רואה שהכל לטובה, כולל החטא, ובסופו של דבר יתברר שיהודי לא חטא אף פעם. לא רק ש"חטא ישראל", אלא שהכל היה מלכתחילה טוב והוא לא חטא אף פעם. זו נשיאת הפכים – מצד אחד האדם נברא על דעת שיחטא, ברור שיחטא, ומצד שני יתברר בסופו של דבר שהוא לא חטא אף פעם. בסוף יהיה טוב – "סוף טוב הכל טוב", ה' יהיה שמח וכולם יהיו שמחים.

בריאת עולם העלול לקלקול

עשיר ושמח בחלקו.

פלא שמשתמשים בכזה ביטוי על הקב"ה. מהו "חלקו" של ה'? "חלק הוי' עמו"¹³. ה' הוא עשיר, הוא כל יכול, הוא יכול לברוא אין סוף עולמות שיעבדו אותו בלי הפסקה – אבל הוא בורא את העולם שלנו, עולם שרובו דע, שמעשיו קשים ורעים והרשעים גוברים בו¹⁴, רק שיש בתוך העולם הזה נקודת אור, עם ישראל שעובד את ה', וגם נקודת האור הזו הרבה פעמים נחשכת... ועדיין ה' שמח בחלקו.

ובחכמתו ובתבונתו ברא עולמו,

מסבירים¹⁵ שהוא רומז כאן לפסוק "ביה הוי' צור עולמים"¹⁶, ה' ברא ב"י את העולם הבא

כ דברים לב, ט.

כא תניא פ"ו (בשם ע"ח שמ"ב ספ"ד).

כב ראה פירוש טובי חיים.

כג ישעיה כו, ד.

יד קהלת ז, כ.

טו מלכים א, א, כא.

טז בראשית רבה סח, ט. ובכ"מ.

יז ישעיה מו, י.

יח שיעור מוצאי י"ט כסלו (נדפס בגליון ויגש) תשפ"ג.

יט משלי יט, כא.

ה' ברא את העולם בששה ימים, "ימים יוצרו", אבל יש בהם את יום השבת שהוא נתן לישראל.

כיצד אדם עושה מלאכה כל ששה ונח בשביעי, נתרצה עם בניו ועם בני ביתו וכו' שוב עושה מלאכה בפני אויביו כל ו' ימים ונח בו' שבת כל צער וכו'. אדם מצטער כל השבוע, יגע וגם חוטא, ומגיע שבת – הוא שמח עם בני ביתו, נהנה, ושוכח את הצער של ימי החול. כתוב על שבת "זכור את יום השבת לקדשו"^כ, ולומדים^כ שיש לזכור את שבת בכל ימות השבוע, כאשר מזכירים "יום ראשון בשבת" וכיו"ב. כלומר, "זכור את יום השבת" הוא הזכרון של השבת שבכל יום – האם קדשתי אותו ח"ו חללתי אותו (וכן שבת היא כינוי לכל השבוע, יום השביעי הכולל שבעה ימים). אבל כאן הוא מוסיף שכאשר מגיעים לשבת עצמה, לא רק השבת שבחול, הצער של ימי החול נשכח. כתוב^כ שאדם צריך בשבת להרגיש ש"כל מלאכתו עשויה", הכל גמור, אבל כאן יוצא שלא רק שהמלאכה גמורה – אני שוכח לגמרי מכל המלאכה שהיתה בימות השבוע.

כך מדתו של אדם, יום טובה משכח יום רעה יום רעה משכח יום טובה. זו המדה של האדם וגם המדה של ה' – כשאדם עושה תשובה, עושה טוב, לא רק שה' סולח לו על מה שהיה אלא שוכח מזה לגמרי. אם היו ימים רעים ואז בא יום טובה – הוא משכיח מה שהיה קודם. גם הפוך, אבל "מרובה מדה טובה"^כ. [מה עם זה שכתוב "אין שכחה

ובינה את העולם הזה^כ – י היא החכמה ויה התבונה. אמרנו שזהו מדרש חסידי, הוא מדרש שיש בו הרבה דברים לפי קבלה.

הכינו. ואחר כן ברא בו אדם והשליכו לפניו. ה' הכין את כל העולם, בששת ימי בראשית, והדבר האחרון שהוא ברא – ביום ששי – הוא אדם הראשון. הכל מוכן לאדם, וגם מוכן לחטא שלו, כנ"ל. מה פירוש "השליכו לפניו"? ה' ברא עולם מופלא ונתן אותו בידי האדם שיש לו בחירה – הוא יכול לקלקל את הכל, וה' יודע שהוא גם יקלקל את הכל, אבל הוא משליך את העולם לפני האדם. האדם יקלקל, אבל בסוף יהיה תיקון ויתברר שהכל טוב.

והיה מדרקדק עד סוף כל הדורות, וצפה שתולדותיו מקציפות. אמר אם אני משמר לו חובות הראשונים אין העולם עומד, עלי להעביר ראשונות, וכך עשה וכו' עד ועובר על פשע.

כמו שנראה – הוא אומר שה' מעביר את החטאים של מי שעושה תשובה.

הוא מביא כאן פסוק מפרק קלט בתהלים, הפרק שהאבן עזרא אומר^כ שאין פרק חשוב כמוהו בדרכי עבודת ה':

גלמי ראו עיניך וכו' (תהלים קל"ט, טז).

בקול שמחה מוסבר ש"גלמי" הוא הלב של האדם – ה' מסתכל על הלב, ולא על שום דבר אחר.

שבת – שכחת ימי החול

כאן יש עוד דילוג בציטוט המדרש, והוא ממשיך עם עוד פסוק מתהלים קלט:

עתיד הקב"ה וכו' עד ימים יוצרו ולא אחד בהם (תהלים קל"ט, טז). זה יום השבת לישראל.

ה' ברא עולם מופלא ונתן אותו בידי האדם שיש לו בחירה – הוא יכול לקלקל את הכל, וה' יודע שהוא גם יקלקל את הכל

כו שמות כ, ז.

כז מכילתא עה"פ.

כח פירש"י על שמות כ, ח.

כט סנהדרין ק, א; סוטה יא, א. ובכ"מ.

כד מנחות כט, ב; ב"ר יב, י; פסיקתא רבתי פכ"א.

כה ראה בתחלת פירושו על פרק זה.

"בקר תשמע קולי"

עד וכך הוא מפורש בקבלה ה' שם בוקר תשמע קולי.

הוא מפרש "בקר" על הבקר של שבת – שה' ישמע את קולי כשאני קורא בתורה, כשמשימים ועוסקים בתורה. כתוב בפסוק "הוי' בקר תשמע קולי בקר אערך לך ואצפה"^ל. "תשמע קולי" כשאני קורא בתורה, בלימוד תורה שבכתב. אחר כך יש שוב בקר, "בקר אערך לך" – אחרי שלומדים תורה שבכתב צריך ללמוד תורה שבעל פה, לעסוק במשניות כדי להבין מה שלמדו בתורה שבכתב, וללמוד שלחן ערוך, "אערך לך", ללמוד הלכות. אחר כך יש עוד שלב, "ואצפה" – כמו השאלה הראשונה ששואלים את האדם בשמים, "ציפית לישועה?"^מ. איזה חלק זה בתורה? חסידות. כל המהות של החסידות היא ציפיה לגאולה. הרבי רוצה שנעסוק בעניני גאולה ומשיח^נ, זהו חלק החסידות של התורה. זו המהות של כל התורה, שמתגלה בתורת החסידות. עד כאן הציטוט של החלק הראשון בספר תנא דבי אליהו.

השמות אדם ואשה – גם אחרי החטא

כעת נקרא את הפירוש בפנים – הרבה כבר אמרנו תוך כדי לימוד המדרש: דהנה קשה לו מה שאחר החטא קורא לו בשם אדם המורה על המעלה, כמאמר חז"ל (יבמות ס"א ע"א) אתם קרוים אדם וכו'. אדם הוא שם המעלה בין השמות של המין האנושי^ט. אחרי החטא היה ראוי לקרוא לאדם הראשון אנוש – לשון חולשה, הוא החליש את עצמו. באמת יש לו נכד בשם אנוש, אבל הוא ממשיך להקרא בשם אדם, המורה על המהות

לפני כסא כבודך"^ז? ה' לא שוכח את המצוות שלך... את העבירות הוא כן שוכח (ברגע שאתה עושה תשובה)^{זא}!

אמר להם הקב"ה לישראל לא כתבתי לכם בתורתך לא ימוש ספר התורה הזה מפ"ך. אעפ"י שאתם עושים מלאכה כל י' ימים, שבת יעשה כולו תורה וכו'.

ה' אומר בתמיהה – האם לא כתבתי לך שצריך לקיים "לא ימוש ספר התורה הזה מפ"ך והגית בו יומם ולילה"^{זב}? בכל זאת, האדם צריך לעבוד, והוא לא לומד בפועל. ה' אומר שאם בשבת לומדים תורה כל היום זה מתקן למפרע את כל השבוע, הופך את כולו לתורה. כשמסתכלים במדרש רואים שהוא אומר שאדם ישכים וילמד ואחר כך ילך לביתו, לאכול, לשמוח עם בני הבית – גם זה חלק מה"כולו

תורה" של שבת. שבת הוא יום של תורה ותלמיד חכם שמקיים "והגית בו יומם ולילה" כפשוטו, כל השבוע, נקרא בעצמו שבת^{זג}.

עד מכאן אמרו שיקרא אדם עד שיהיה תפוס בידו כדי שלא תשיגנו בושה.

יש בתורה שתי מצוות, כידוע^{זד} – לימוד תורה וידיעת התורה. המדרש אומר שצריך ללמוד תורה עד שמגיעים לידיעת התורה, שהתורה תהיה תפוסה בידו – "ערוכה בכל ושמורה"^{זה} – כדי שלא יתבייש כאשר יגיע לעולם האמת וישאלו אותו על התורה שלו.

ה' אומר בתמיהה – האם לא כתבתי לך שצריך לקיים "לא ימוש ספר התורה הזה מפ"ך והגית בו יומם ולילה"?

ל נוסח תפלת מוסף לראש השנה.

לא ראה ברכות לב, ב.

לב יהושע א, ח.

לג זהר ח"ג כט, א.

לד ראה שו"ע אדה"ז הלכות ת"ת פ"ג ובקו"א שם.

לה שמואל"ב כג, ה.

לו תהלים ה, ד.

לז שבת לא, א.

לח שיחת ש"פ תו"מ תנש"א.

לט לוח "היום יום" ד' אלול.

תיקון הנפש הוא תשובה, תיקון הזמן הוא שבת ותיקון העולם הוא תורה

כמי שלא חטא כלל. כיון שעתה
לבו לשמים אינו בא עמו בחשבון
סכום עבירות ומצוות שעשה. גלמי
וכו'. פירוש, שהקב"ה אינו מקפיד
רק על הגולם, הוא הלב, אם הוא
ברור ונקי לפניו.

שלו — אדם בגימטריא מה, לשון
מהות, ה"ונחנו מה"מ של משה
רבינו, בטול של חכמה.
וזה דרש שנתן לה גירושין
כאשה, שאף אחר גירושה לא
אבדה את שמה שהיה לה קודם
גירושין.

תיקון עולם־נפש

עד כאן היה דורש איך השי"ת מתנהג ברוב
חסדו עם הנפש. עתה מתחיל לדרוש בענין הזמן.
כאן הוא מסביר שהתנא דבי אליהו מדבר
על תיקון עולם־נפש. עד כאן הוא דבר על
תיקון הנפש, והסביר שהאדם נברא כך שידוע
שיחטא — אבל הוא יעשה תשובה וה' יעביר לו
את כל העוונות ולא יעשה איתו חשבון. כלומר,
תיקון הנפש הוא תשובה. כעת הוא עובר לתיקון
הזמן — יום השבת:

ימים יוצרו וכו'. פירוש, כמו שאנו רואים מדת
אדם שיום טוב משכח יום רעה, וכן להיפך. כך
הוא מדת השם, שאף על פי שכתוב בתורה לא
ימוש וכו', והוא עושה מלאכה כל ששה, אף על
פי כן השבת שנתן לנו השי"ת עושה כל הששת
ימים תורה. ולזה גמר אומר מכאן אמרו ישכים אדם
וישנה בשבת וילך לבית הכנסת ולבית המדרש
ויקרא בתורה וישנה בנביאים, ואחר כך ילך לביתו
ויאכל וישתה לקיים מה שנאמר לך אכול בשמחה
לחמך, רצונו רק לקיים.

הלימוד צריך להיות על מנת לקיים, לקיים
מצות ענג שבת — "וקראת לשבת ענג"מב —
ענג שבת הוא קיום העולם.
עתה מתחיל לדרוש בענין העולם. שאין להקב"ה
קורת רוח מכל העולם רק מעושי התורה דייקא.
מכאן אמרו שיקרא אדם שיהיה תפוס בידו וכו'.
פירוש, שיהיה הוא דבוק בתורה כדי שלא תשיגנו
בושה וכו'.

אם כן, תיקון הנפש הוא תשובה, תיקון הזמן
הוא שבת ותיקון העולם הוא תורה. כשדברנו

האשה נקראת אשה גם אחרי הגירושין,
אפילו שהיא נקראת אשה "כי מאיש לקחה
זאת"מא — אשה היא על שם היותה אשת־איש.
בכל זאת, גם אחרי הגירושין, היא לא מפסיקה
להקרא אשה. באמת, חוה ראשונה אחרי החטא
קבלה שם אחר, שלילי, אבל אחר כך יש תיקון
בחוה שניה שנשארת אשה. רוב הנשים הן חוה
שניה, שנקראת אשה גם אחרי הגירושין.
וישכן וכו', הכל מוכח על מאמר הקודם. ואמר
שהכרובים גם כן קדמו למעשה בראשית. פירוש,
קודם קריאת שם אדם כבר היו הכרובים. ואת להט
וכו', פירוש, שגם הגהינום קודם לקריאת שם אדם.
שזה מורה שקריאת שם אדם הוא גם כן אף אם
יחטא, והבן.

את מה שהוא אומר בהמשך כבר הסברנו:
ברוך המקום וכו'. מכיר בראש מה שיהיה בסוף.
פירוש, שבעת בריאתו ראה שיחטא. ומגיד וכו'.
פירוש, שגילה זה במה שנעשה מקדם. ויודע וכו'.
ואף על פי כן צופה לטובה ואינו צופה לרעה כלל
וכו'.

עשיר וכו'. פירוש, דהבורא ברוך הוא היה כך
בידו לבראות כמה עולמות אין מספר, ולהיות
עובדים אותו בכל עת ורגע, רק בחכמתו ובתבונתו
צמצם וברא זה העולם ובחר בישראל שיהיו עובדים
לשמו. והכינו וכו'. פירוש, שעיקר בריאת עולם
בכללו אינו רק הכנה לאדם העובד את השם יתברך.
עלי להעביר ראשונים וכו'. פירוש, אדם אשר
חטא כל ימיו ובסוף הוא עושה תשובה, ומכוון לבו
לשמים, הקב"ה מעביר ממנו את הראשונים. והוא

מ שמות טז, ז.

מא בראשית ב, ג.

מב ישעיה נח, ג.

האמונה מתחילה

מגיל אפס,
מהלידה, ועוד
לפני כן, מההריון,
כאשר התינוק עם
נר דלוק על ראשו
ומלמדים אותו את
כל התורה

בי"ט כסלו על "עצת הוי' היא תקום" כל אחד משלשת הדברים האלה הוא עצה של ה'. צריך להתבונן בשלשת הדברים האלה.

השם בוקר תשמע קולי, בוקר דייקא, תשמע קולי, כמו שדרש למעלה.

הוא דורש "בקר" כזמן

של יציאה מהחשך, "אז יבקע כשחר אורך"^{מג}, של יציאה מהחטא.

והבן כי הם דברים עמוקים.

אמונה הכרה דעת

נחזור ונקרא שוב את התנא דבי אליהו בפנים, עם הקטעים שהוא דילג. כדאי לקרוא כאן את כל הרמתיים צופים:

ויגרש את האדם מלמד שנתן לו הקדוש ברוך הוא גירושין כאשר וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים מלמד שהכרובים קדמו לכל מעשה בראשית. ואת להט החרב המתהפכת זו גיהנם. לשמור את דרך זו דרך ארץ, עין החיים מלמד שדרך ארץ קדמה לעין החיים. ואין עין החיים אלא תורה שנאמר עין חיים היא למחזיקים בה.

ברוך המקום ברוך הוא שמכיר בראש מה שיהיה בסוף

הרמתיים צופים מדבר כאן על הלשון "מכיר": ענין ההכרה בחק אנושי הוא בדבר שנעלם ממנו עד עתה כמו ויכר יוסף וגו' (בראשית מ"ב, ח') הכר נא וגו' (שם ל"ז, ל"ב)

דוגמאות מהפרשות שאנחנו נמצאים בהן. הכרה באה משרש נכר – משהו שהיה נכרי ונעלם וכעת מוכר – כמו שרואים בתורה גם אצל יוסף הצדיק (שהכיר את אחיו והתנכר להם) ועוד יותר בולט במגלת רות שאומרת "מדוע

מצאתי חן בעיניך להכירני ואני נכריה"^{מד}. חז"ל אומרים^{מה} שהיא התנבאה שהוא עתיד לשאתה – ההכרה היא עדיין לא הנישואין, שהם ידיעה גמורה, אלא היא הנבואה על הנישואין. הכרה היא פנימיות הדעת, הראיה שבדעת (החכמה-הברקה שבדעת).

וכן בן שלוש שנה הכיר אברהם וכו' (נדרים ל"ב). כנ"ל שהכיר שזה הוא יוצרו ובוראו שעד עתה נעלם הברור ממנו.

הכרת אברהם את ה' היא גם הברקה, הכרה של מה שהיה נעלם – הוא חקר וחיפש עד שה' התגלה אליו ואמר לו "אני הוא בעל הבירה"^{מו}. הוא אומר שודאי אברהם האמין עוד קודם, הרי בזכותו אנו "מאמינים בני מאמינים"^{מז}, והאמונה מתחילה מגיל אפס, מהלידה, ועוד לפני כן, מההריון, כאשר התינוק עם נר דלוק על ראשו ומלמדים אותו את כל התורה. לכן יש כל מיני מנהגים בהריון – נשים מקפידות מאד לשמור את המחשבות, כי הן משפיעות על העובר^{מח}.

רק בדרך אמונה בודאי היה אצל אברהם אבינו ע"ה מיום צאתו לעולם ובודאי נשמתו למדה כל התורה כידוע בפרק ג' דנדה (ל' ע"ב).

החידוש אצל אברהם בגיל שלוש הוא ההכרה. ורק ענין ההכרה הוא בירור יותר ומתדבק באהבה יותר משהיה אצלו תמיד.

כשאני מאמין במישהו אני גם אוהב אותו, אבל ההכרה והידיעה מגבירות את האהבה. זהו ווארט מאד חב"ד, עם האמונה יש גם אהבה מסותרת, אהבה ויראה טבעיות, אבל ההכרה השכלית, ההתבוננות, היא בשביל לעורר את האהבה והיראה השכליות שבוערות כאש, כמו שכתוב בתניא^{מט}. הוא מביא לכך משל:

על דרך משל אבידת הבן מאב ונתערב בין

מד רות ב, י.

מה רות רבה ה, ב; מדרש לקח טוב עה"פ.

מו ב"ר לט, א.

מז שבת צז, א; שמו"ר ג, יב; תנחומא שמות כג.

מח ראה "קובץ מנהגי חב"ד בעניני לידה, הריון, ברית, פדיון הבן ולידת בת" (ניו יורק תשנ"ב).

מט תניא פט"ו ופט"ז.

ישראל במדבר סרחו במעשיהם עמד להעביר את כל אשר עשו שנאמר ויעבור ה' על פניו ויקרא אל תקרי ויעבור אלא ויעביר מלמד שהעביר כל רעתם מנגד פניו.

זה כבר קטע שלא דאינו. הוא דורש שיעוד לפני יג מדות הרחמים, עוד לפני שה' קורא "הוי' הוי' אל רחום וחנון"³³, הוא מקיים "ויעביר" – מעביר את כל העבירות. הוא לומד זאת ממדרכי ואסתר:

תדע לך שהוא כך מדרכי בשעה שדברה עמו אסתר שלא כהוגן קצף עליה ואלו הן הדברים שדברה שלא כהוגן שאמרה ואני לא נקראתי לבא אל המלך וגו'

עבור אסתר זהו דיבור שלא כהוגן, לא מתאים לה. מדרכי מוכיח אותה עליו:

השיב לה כי אם החרש תחרישי וגו' וכשהזרה ודברה עמו כהוגן הודה לדבריה ואלו הן הדברים שדברה לו כהוגן לך כנוס את כל היהודים העביר כל דבריה שנאמר ויעבור מדרכי (אסתר ה) ואומר מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע (מיכה ז).

ברגע שאסתר חוזרת לדבר כהוגן מדרכי מעביר לה מה שדברה קודם, שוכח מזה.

גלמי ראו עיניך וגו' מה תלמוד לומר עתיד הקב"ה לישב בבית המדרש הגדול שלו וצדיקים יושבים לפניו ואומר להם בני דור פלוני כך עשה תורה וכך עשיתי עמו צדקה ואדם פלוני כך עשה תורה וכך עשיתי עמו צדקה אבל איני זוכר עונותיו ואינן עולין על לבי שנאמר אל תזכרו ראשונות וגו' (ישעיה מג) ואומר ולא תזכרנה הראשונות וגו' (שם סה).

עברו בעולם כל מיני דברים – האדם גם חטא, וקרו לו דברים לא טובים – אבל ה' מזכיר רק את התורה שלמד כל אחד ורק את הצדקה שה' עשה עמו, זוכר רק את הטוב.

הכותים בין אנשי חיל.

כמו הסיפור של הקנטוניסטים.

והאב מהפש אותו ימים רבים ואחר כך הכיר אותו בודאי בזו הרגע הרביות והאהבה בכלות נפשו ממש.

הוא האמין שהבן נמצא באיזה מקום, לכן הוא חיפש אותו, אבל ההכרה מעוררת אצלו את האהבה עד כדי כלות הנפש. כל זה משל אנושי, שלכאורה לא שייך אצל ה' – שיודע הכל תמיד, אין אצלו את החידוש של ההכרה, אך משתמשים בביטוי הזה כדי לדבר על הרגש:

והנה בחק הבורא ברוך הוא לא יתכן זה כי הכל גלוי לפניו. אך להודיע גודל חיבת ישראל עם קדושו נאמר עליו כביכול לשון הכרה הנם שהסוף גלוי אצלו בראש. לזה אמר לשון זה שמכיר כנ"ל היינו כל הצדיקים וכל ישראל ובפרט דורו של משיח שנקרא סוף

כל הדורות ונמנר תיקון העולם. וזהו החיבה של ענין ההכרה נמצא בו יתברך כביכול תיכף בראש בריאת העולם.

אם כן, יש כאן שלשה שלבים בתהליך – אמונה-הכרה-דעת³.

"העביר כל רעתם מנגד פניו"

נמשיך לקרוא:

ומגיד מראשית אחרית מקדם אשר נעשה ויודע מה שנעשה ומה שעתידי לעשות וצופה לטובה ואינו צופה לרעה עשיר ושמח בחלקו ובחכמתו ובתבונתו ברא עולמו והכינו ואח"כ ברא בו אדם והשליכו לפניו והיה מדקדק עד סוף כל הדורות וצפה שתולדותיו מקציפות. אמר אם אני משמר לו חובות הראשונים אין העולם עומד. עלי להעביר ראשונות וכך עשה. ומנין תדע לך שהוא כך כשהיו

3 אמונה-הכרה-דעת עולה "לעשות" (בראשית ב, ג) – תכלית מעשה בראשית, שלמות תיקון העולם (אל פעמים הוי' וכו').

המודע שבנפש (החל מהחכמה, ראשית הגילוי), זו כוונה של ברית מילה¹³ – וזי הספירות של המלכות, נוקבא דז"א. במלה **חטא** הספירות של המלכות מתחלקות ל־ט ו־א, מפרידים את המלכות של המלכות מהספירות שמעליה, זהו החטא.

חי בהכאת אותיות עולה **יסוד וחטא** בהכאת אותיות עולה **חסד**. אמרנו שהחכמה מגיע עד ליסוד. גם החסד מגיע ליסוד – ה חסדים נכללים ביסוד, שנקרא "מערב" כי הוא מערב את החסדים, ונמשכים למלכות¹⁴.

האדם עלול לחטא (**אדם** במספר סדורי עולה **חטא**) – הוא נקרא אדם למרות החטא, למרות שידוע שיחטא. במלה חי יש רק שתי אותיות, אז אי אפשר לעשות הכאה פרטית עם אדם, אבל במלה חטא יש כבר שלש אותיות. אפשר לעשות בשני הכיוונים, באור ישר ובאור חוזר (תשובה, תיקון החטא): בסדר הישר הכאה פרטית של **אדם-חטא** עולה **פד**, המספר של תיקון הברית¹⁵, ובאור חוזר הכאה פרטית של **אדם-חטא** עולה 357, **אנוש** שהזכרנו קודם (אחד פחות מ־משיח), וביחד עולה **אמת**.

בסוף כל החטא של האדם יהפוך להיות חטוי-טהרה, "תחטאני באזוב ואתהר"¹⁶, היינו כח להפוך את הטומאה לטהרה, תיקון קללת האשה ב"דרך נשים", תיקון הברית של בני הזוג כשהם מתייחדים בקדושה ובטהרה (ואזי **טהר** הוא נוטריקון ט חדשי הדין, תשעה ירחי לידה, עד ללידת המשיח).

נד זהר ח"ג רנז, א.

נה שעה"כ דרושי חה"ס דרוש ה.

נו ראה שער תקוני עונות פ"ד. ובכ"מ.

נד תהלים נא, ט.

ימים יוצרו ולא אחד בהם (תהילים קלט) זה יום השבת לישראל כיצד אדם עושה מלאכה כל ששה ונה בשביעי נתרצה עם בניו ועם בני ביתו שוב אדם עושה מלאכה בפני אויביו כל ששה ימים ונה בשביעי שוכח כל צער שהיה לו כך הוא מדרתו של אדם יום טובה משכח יום רעה. יום רעה משכח יום טובה.

אמר להם הקב"ה לישראל לא כתבתי לכם בתורת לא ימוש ספר התורה הזה מפניך (יהושע א) אע"פ שאתם עושים מלאכה כל ששה ימים שבת יעשה כולו תורה. מכאן אמרו ישכים אדם וישנה בשבת וילך לבית הכנסת ולבית המדרש. ויקרא בתורה וישנה בנביאים ואח"כ ילך לביתו ויאכל וישתה לקיים מה שנאמר לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך (קהלת ט) לפי שאין לו מנוחה להקב"ה אלא עם עושי תורה בלבד לפי שנאמר ואת כל אלה ידי עשתה וגו' ואל זה אביט אל עני ונכה רוח וחרד על דברי (ישעיה סו). מכאן אמרו שיקרא אדם שיהא תפוס בידו כדי שלא תשיגנו בושה וכלימה בשעה שאומרים לו עמוד וערוך מקרא שקרית וערוך משנה ששנית וכך הוא מפורש בקבלה על ידי דוד מלך ישראל ה' בוקר תשמע קולי וגו' (תהילים ה).

חי בחטא

נסיים עם רמזים:

יוצא כאן שהכל מתחיל מהחטא. למרבה הפלא, **חטא** שוה **חי**. סתם **חטא** הוא גם הברית, פגם באבר **חי**. **חי** היינו ח הספירות של ז"א, מחכמה עד יסוד¹⁷ ("יסוד אבא ארוך ומסתיים ביסוד ז"א"¹⁸) – שהוא הספירה השמינית של

נב אם לבינה לרמ"ז מערכת תו אות קיד.

נג ע"ח שער הכללים פ"; של"א (פרצופי ז"ן) פ"ג. ובכ"מ.

אהבת שלום

פרשת וזאת הברכה

ירושה ומתנה

גדלות, אזי הוא בבחינת ישראל אותיות לי ראש. והנה דבר זה שיהיה בעל ו' מדות יכול כל אחד לזכות, מצד שהיא בחינת ירושה לנו מאבותינו הקדושים, וזהו ירושה שאין לה הפסק. אבל שיהיה האדם בבחינת י', היינו שיוכה לבחינת מוחין גם כן, דבר זה היא בחינת מתנה, ולא כל אדם זוכה לזה. ועל כן אמרו חכמינו ז"ל הקורא ליעקב יעקב אינו עובר בעשה כמו באברהם, מחמת שגם עתה הוא כן, שלפעמים הוא בחינת יעקב בחינת קטנות, ולפעמים הוא בחינת ישראל בחינת גדלות בחינת מוחין... והנה האדם אינו יכול לבוא לבחינת מוחין רק אם מתקן בראשונה בחינת ו', והיינו אם הוא בראשונה בחינת יעקב יכול לבוא אחר כך לבחינת ישראל בחינת מוחין, אבל אם אינו מתקן בחינת ו' אינו יכול לבוא לבחינת מוחין. וזה שכתב בעל המדרש בתחלה מורשה, היא בחינת ירושה, ואחר כך אמר שהוא מלשון מאורסה, כי ארוסה היא בחינת קידושין כי על ידי קידושין נעשית ארוסה, וקידושין היא בחינת מוחין, ורומז על הנ"ל שבתחילה צריך לתקן בחינת ירושה בחינת ו' המדות שהיא ירושה, ואחר כך זוכה לבחינת ארוסה שהיא בחינת מוחין ודו"ק.

סוד גוי

"האדם הוא בחינת גוי", וז"ל, שלשה חלקים המקבילים לשלשת השלבים בתהליך הגידול "עיבוד יניקה מוחין". ורמז: גוי = חוה, "אם כל ח"י". גוי בהכאת אותיות = $180 = \tau$ פעמים אדם

תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב^א. איתא במדרש (שמות רבה לג, ח) אל תקרי מורשה אלא ירושה, ירושה היא לישראל לעולם... כך תלמיד חכם שהוא פורש מן התורה והלך והתעסק בדברים אחרים, אפילו לאחר כמה שנים הוא מבקש לחזור אינו בוש, מפני שאומר לירושת אבותי אני חוזר. דבר אחר, מורשה, אל תהי קורא מורשה אלא מאורסה... דהנה אמרו חכמינו ז"ל ירושה אין לה הפסק, אבל מתנה יש לה הפסק לפעמים... ולהבין זה הוא כך, דהנה אבותינו הקדושים היו מרכבה להשי"ת ב"ה, ועל כן המשיכו לבניהם אחריהם נפש טהורה, בחינת תשוקה לעבודתו ית"ש. והנה האדם צריך להיות בעל קומה שלימה בעל עשר מדות לשמו ית', אבל האדם הוא בחינת גוי, היינו פעם הוא בעל ג' מדות היינו נצח הוד יסוד, ופעם הוא בעל ו' מדות והיינו כשמתקן כל ו' המדות, וכשזוכה לבחינת מוחין אזי הוא בחינת י', וזו היא בחינת גוי, היינו ג ו י. והנה אף אם האדם זוכה לכל ו' המדות היא רק בבחינת ירושה, שהיא ירושה לנו מאבותינו, שנתנו לנו זה הכח שיכול כל אדם לזכות להיות בבחינת ו', אבל כשזוכה לבחינת מוחין חכמה בינה דעת, היא בבחינת מתנה. וזו היא בחינת יעקב וישראל, והיינו כשהוא רק בבחינת ו', היינו שלא זכה עדיין לבחינת מוחין רק הוא בבחינת קטנות, אזי נקרא יעקב, אבל כשזוכה לבחינת מוחין בחינת

נערך ע"י יוסף פלאי לפי רשימת הרב. א דברים לג, ד.

סוד החנוך

"ירושה אין לה הפסק אבל מתנה יש לה הפסק". כלומר, מבחינת מתנה-מוחין נופלים לפעמים, שהרי גם על הצדיק נאמר "כי שבע יפול צדיק וקם"¹. אך צריך שיהיה לכל אדם יסוד איתן בדרגה הנמוכה יחסית, ואז גם כאשר יפול אין זו נפילה גמורה ח"ו, כדברי אדמו"ר הזקן² "ואינה נקראת נפילה אלא לגבי מדריגתו הראשונה... אך עיקרה מאהבה שנתחנך והורגל בה מנעוריו בטרם שהגיע למדרגת צדיק". דהיינו ירידה ממדרגת מתנה (שיש לה הפסק) לבחינת ירושה (שאינן לה הפסק), "לירושת אבותי אני חוזר".

זהו סוד החנוך עליו נאמר "חֲנֹךְ לְנֶעֱרַע עַל פִּי יִרְכָּבוּ גַם כִּי יִזְקֶינָה לֹא יִסּוּר מִמֶּנָּה"³ (כמו שמבאר אדמו"ר הזקן שם) – גם כאשר "יזקיך" ויהיה צדיק ("זקן", זה קנה חכמה", בחינת מוחין, מתנה) לא יסור מהחנוך שיש לו בבחינת קטנות, בחינת ירושה, פרצוף יניקה. והרי החנוך הוא ירושה לנו מאבותינו אברהם יצחק ויעקב (כאשר אברהם הוא המחנך הראשון "וירק את חניכיו"), דווקא בחינת יעקב (בחינת יניקה כנ"ל) לפני גדלות מוחין בבחינת ישראל. "גם כי יזקיך לא יסור ממנה", כי תמיד ישאר לפחות בבחינת יעקב, ולכן גם לאחר שיעקב נקרא ישראל עדיין שייך שמו יעקב.

= אדם 'פנים ואחור' (א אד אדם אדם דם ס), שלמות האדם. ובפרט:

תחילה יש ג, נצח-הוד-יסוד, כחות המעשה התחתונים. זהו 'פרצוף עיבור', כאשר הכל כולל בשלש הספירות נה"י, "תלת גו תלת" (כמו העובר ה"דומה לפנקס שמקופל ומונח... וראשו מונח לו בין ברכיו"⁴, הראש-המוחין מקופל ומונח בין הרגלי-הנה"י, כאשר אברי הראש ומערכת הלב-ריאות לא מתפקדים ויש רק את כחות המעשה של מערכת העיכול).

אחר כך ז, שלמות שש המדות, לאחר שנוספו חסד-גבורה-תפארת. זהו 'פרצוף יניקה' (כמו התינוק לאחר שנולד, שיש לו כבר מדות כלשהן), ועדיין הכל בקטנות, בחינת יעקב. עד כאן זו בחינת ירושה שיש לכל אחד, "מה יפה ירושתנו". וזהו "תורה צוה לנו משה מורשה, אל תקרי מורשה אלא ירושה, ירושה היא לישראל לעולם", "ירושה אין לה הפסק" ולכן תמיד אפשר לומר "לירושת אבותי אני חוזר".

ולבסוף בחינת י, בתוספת המוחין (חכמה בינה ודעת) שאז יש לאדם קומה שלמה בכל עשר כחות הנפש. זהו 'פרצוף מוחין', גדלות (י), המגיע רק לאחר תיקון המדות (ז), "דרך ארץ [תיקון המדות] קדמה לתורה [מוחין]" (כמו תיקון המדות בספירת העומר לפני מתן תורה). זו בחינת ישראל אותיות לי ראש, הבאה לאחר בחינת יעקב, ובחינת מתנה הבאה לאחר בחינת ירושה. והיא בחינת אידוּסין שבתורה, "אל תקרי מורשה אלא מאורסה", אידוּסין היינו קידושין, "הרי את מקודשת לי" סוד המוחין.

ג משלי כד, טז.

ד תניא, הקדמה לשער היחוד והאמונה הנקראת 'חנוך קטן'.

ה משלי כב, ו.

ו בראשית יד, יד.

ב נדה ל, ב.

1 הסיפור החסידי

ה'תולדות יעקב יוסף' | אשרי העם שככה לו

רבי יעקב יוסף מפולנאה נודע בכינויו 'בעל התולדות', על שם ספרו 'תולדות יעקב יוסף' – ספר החסידות הראשון שנדפס. לפני התקרבותו לבעש"ט שימש כרב ואב בית דין בשרהורוד שבפודוליה. הוא אימץ את דרכי חסידי אשכנז, הרבה בסיגופים, התבודד כדי לעסוק בעיון ובלימוד, החמיר על עצמו רבות והתפלל במנין קטן של אנשים קרובים ולא במנין הקהילה הרגיל. התנהגותו עוררה מורת רוח בין בעלי הבתים של הקהילה. הם סברו כי על רב עיר להיות מעורב וזמין כמנהיג רוחני וכאב בית דין בכל עת, ומשום כך פיטרוהו ממשרתו. ישן מספר גרסאות לסיפור התקרבותו אל הבעל שם טוב, אך בכולן ניכר המהפך הרוחני שעבר עם התקרבותו. היה מגדולי תלמידי הבעל שם טוב, וממפיצי החסידות החשובים ביותר. נפטר בכ"ד בתשרי תקמ"ב ונטמן בפולנאה.

טוב, ושאל: כ"ק מורנו הבטיח לי שאזכה לגילוי אליהו, ואנכי טרם זכיתי! ויאמר לו כ"ק: האיש ההולך רגלי שנסע יחד עם כבודו בעגלה, ואמר לו 'אשרי שככה לו', וגם רמוז שכבודו לא יהיה קפדן ויקבל כל דבר כמות שהוא – הוא היה אליהו, וכבודו לא הרגיש.

[רשימות דברים ג, עמ' לג]

בעל ה'תולדות' מלמד אותנו כאן מדרכי החסידות, בכך שבבואו לפני רבו הוא מבקש ממנו עצה – ולא ברכה. יש הסוברים שעבודת החסידות מתמצה בבקשת ברכות מהרבי, אך עיקר הפלא שבמהותו של רבי אמיתי הוא היכולת לעוץ עצה נכונה, להיות "פלא יועץ" הממשיך "עצות מרחוק אמונה אמן".

באותו אופן, מהותו של חסיד אמיתי היא הביטול והדבקות הגמורה ברבו. חסיד הוא מי שיודע שעצה יש לבקש רק מן הרבי, ויש ליישם אותה עד מיצוי הנפש.

הרבי הצמח צדק אמר שחסיד פנימי יודע כי בקשת ברכה עבור ענין שבעבודת ה' היא "אל ישעו בדברי שקר", ולעומת זאת המצב הרצוי

פעם אחת ביקש רבי יעקב יוסף מפולנאה, בעל ה'תולדות', שתי בקשות מהבעל שם טוב: שיזכה לגילוי אליהו, ושיתן לו עצה שלא יתרגש (היינו שלא יקפיד, כי היה קפדן בטבעו כידוע). והבטיח לו הבעל שם טוב שבקרוב יזכה לגילוי אליהו, וגם יתן לו עצה שלא יתרגש.

בנוסעו לביתו מכ"ק רבו הבעל שם טוב, פגע בדרך ביהודי הולך רגלי. ויבקש ה'תולדות' את האיש שישב לו בעגלה, ולמה לו לכתת רגליו. האיש נאות ועלה על העגלה וישב לו, אבל את רגליו לא הכניס בעגלה ועזב אותם תלויים חוץ לעגלה.

ויאמר ה'תולדות' אל ההלך: למה אין אתה מכניס את רגליך להעגלה? שב בעגלה כמו כל האנשים הנוסעים, מכונסים בעגלה עם הרגליים! ויאמר האיש: דוד המלך אומר בתהלים "אשרי... שככה לו". מי הוא בחינת 'אשרי', לשון אושר? אותו שככה לו, שטוב לו בכל מצב שהוא, אם הרגליים בעגלה או חוצה לה...

אהרי זמן מה בא ה'תולדות' לכ"ק הבעל שם

לו טובה' בעלותו על עגלתו. הרגליים הנותרות בחוץ מרמוזות שלמעשה היה מעדיף ללכת רגלי, בבחינת "יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני, העני עושה עם בעל הבית"; הוא לא חש עד כמה הוא פוגם במצוות גמילות החסד שבידו, שהרי איזו צורה יש לחסד כזה – להעלות נוסע לעגלה ולגעור בו בזמן הנסיעה; ועל כולנה – הוא החמיץ את גילוי אליהו שהובטח לו.

מי שמתרגש, לא מרגיש באמת מה קורה סביבו. אם העיניים פונות פנימה, נגרעת יכולת ההבחנה ועדינות ההרגשה האמיתית.

ככה לו

רפואת בעל ה'תולדות' היא במידת ה'ככה' – מידת ההשתוות האהובה כל כך על הבעל שם טוב. בהיותו שייך לגילוי תורתו של משיח, הרבה הבעל שם טוב לעורר ולבקר דוקא את ציבור לומדי התורה שבדורו – בבחינת "משיח אתא לאתבא צדיקא בתיובתא". ההשתוות היא אחת מאותן מעלות הנמצאות בקרב פשוטי ישראל, יותר מאשר בקרב לומדי התורה.

לומדי תורה הם בדרך כלל אנשים מורכבים, עדינים, בעלי יכולות שכליות ורגשיות מפותחות. כל אלו מגבירים בתוכם מאוד את סכנת הרגשת האני ההרסנית כל כך. להם נחוצה מידת ההשתוות ביותר, בבחינת "דרך ארץ קדמה לתורה".

אפשר לומר שרגלי ההלך המוטלות בחוץ, מייצגות את הרגלי החיצוניים של האיש הפשוט. הרגלים אלו הם שעוררו את קפידת הצדיק עליו במקרה זה, ובמקרים רבים נוספים. הצדיקים שלא טעמו ממידת ההשתוות היו צודקים מדי, עד כדי שראו לעיניים בלבד, ולא חשו את הדופק הפנימי הפועם ביהודי שלפניהם.

הבעל שם טוב ידע לחוש את פעימות הלב היהודי, את דופק הלב שמתחת למעטה החיצוני הגס. תמיד אמר על היהודים הללו – "לב ישראל חי". הוא העמיק להתבונן, ומצא מרגליות רבות דוקא בהרגליהם החיצוניים ביותר.

הוא – "תכבד העבודה על האנשים". "היום לעשותם, ולמחר לקבל שכרם". ה' יתברך רוצה מאתנו את המאמץ ואת העבודה הפנימית, ולא את התוצאות כשלעצמן. אם חפץ ה', יתן לנו מדרגות ומידות טובות בשפע, בבחינת "עבודת מתנה אתן את כהנתכם". אך אנו מצד עצמנו, החפץ לנו במדרגות ובברכות כשמוע בקול ה'!?

תרגיש, אל תתרגש

לאחר הקדמה זאת, ניגש לעיין בבעיה שהציג ה'תולדות', ובפתרונה:

ידוע מסיפורים רבים, כי בעל ה'תולדות' היה צדיק תקיף ובעל 'דינים'. בסיפור זה, הדבר מופיע בלשון מיוחדת: "שיתן לו עצה שלא יתרגש". מה פירוש הדבר?

ראשית נבהיר, כי הקפדה אינה זהה לכעס. כעס הוא התפעלות שלילית של מידת הגבורה, המתפרצת ושורפת את הזולת. הקפדה היא שורשו הדק של הכעס, ומקומה בבונה – מקור הגבורות. הגבורות שבבונה נובעות מהחשש, שמה המציאות שלפניה איננה מתוקנת כראוי – מה שעלול להוביל לקפיאה נמהרת ומלאת דין. וזאת לדעת – שני טבעים בהתעוררות המידות. הראשון ממנה לחוש, לחוות ולהתרגש. זו תגובה מיידית, מעין רפלקס הנוצר בהתבוננות ראשונית, ומוקדה – החוויה האישית. רק בטבע השני, המתעורר לאחר התבוננות מעמיקה ומתונה יותר, ניתן להבין את הדבר עצמו, ללא שהאני המתרגש עומד במרכז.

ההקפדה נובעת מאותו כשל ראשוני: מי שמעמיד את עצמו במרכז ההתפעלות הרגשית, נעשה רגיש ומשום כך גם קפדן. גם דברים שלכאורה אינם קשורים אליו כלל – כמו מצבן של רגלי ההלך שאסף בעגלתו, חשובים בעיניו כאילו הם משפיעים עליו ונוגעים לו.

מחירה של ההתרגשות העצמית הוא העיוורון הרגשי, כפי שאומר הבעש"ט: "ואתה לא הרגשת". כמה וכמה דברים לא הרגיש הצדיק: הוא לא הרגיש בכך שההלך בעצם 'עשה

2 הסיפור החסידי

רבי נחמן מברסלב | הסתכלת היום אל השמים?

רבי נחמן מברסלב נולד בתקל"ב לאביו רבי שמחה ולאמו פייגא, נכדת הבעל שם טוב. הוא גדל בין תלמידי סבו ושאב רבות מהם ומתורתם, אך לא היה לו רב מובהק והוא סלל את דרכו לעצמו. כבר כילד הסתגף רבות, ועמל קשות על כל דבר בתורה ובעבודה. בן שלוש עשרה נישא למרת סשיה, והתגורר בבית חותנו בהוסיאטין עד שנת תק"ן. עיקר פרסומו החל בשנים שלאחר מכן, כשעבר להתגורר בכפר מדבדיבקה, ושם גם החלו המחלוקות שילוו אותו לאורך שנים. בשנת תקנ"ח עלה רבי נחמן לארץ ישראל, במסע שכלל תלאות רבות, והתבטא כי השגותיו בתורה שלאחר מכן התעלו לאין ערוך. מעט לאחר שובו עבר להתגורר בברסלב, שם התקרב אליו תלמידו רבי נתן, ומשם עקר לאומן. באותה תקופה החל גם לספר סיפורי מעשיות, כשהוא גונז בהם סודות שלא ניתן לבטא בדרך אחרת. ב"ח תשרי תקע"א, ג' חוה"מ סוכות, נסתלק רבי נחמן ונקבר בבית הקברות העתיק באומן.

ז"ל כל זה, ואמר לו שישפיע לו איזה שפע. ענה ואמר רבנו ז"ל: אני אין לי שפע בשבילי. אם תרצה אתה, תתן לו שפע. ענה ואמר: רבי, מתיירא אני מכם. אולי תרגזו עלי בשביל זה, ותאמרו חס ושלום שהייקל ימות, וימות חס ושלום! ויען רבנו ז"ל ויאמר לו: אל תירא! ושאל אותו שלש פעמים, ובכל פעם השיב אותו רבנו: אל תירא, אני נותן לך רשות! והיה שם בבית כלי עם מים, ושפך רבי הייקל את הכלי הנ"ל באמצע הבית, ולקח המערוך והחליק את המים ואמר בזה הלשון: שפע למזרח, שפע למערב, שפע לדרום, שפע לצפון. והגביה רבנו ז"ל את הקאפמין שלו ואמר אליו: הייקל, לי לא תתן שפע.

אחר כך קבלו רשות מהבעל הבית ונסעו. וכשנסעו משם באו מחנה ערלים, המובילים למכירה בעיר מפות, פשתן, צמר ועורות וכדומה. ושאלו את בעל הבית אם יש לו למכור דברי מאכל, ויען להם שאין לו כלום. וישאלו אותו: מדוע? והשיב להם: מחמת שאין לו כסף. ויאמרו לו, שילוו לו איזה סכום ליסע העירה לקנות כל הנצרך, וכשיסעו בחזרה יקנו ממנו. ומחמת שאתה איש ישר אין לנו לדאוג

פעם אחת נסע רבנו ז"ל בדרך עם רבי הייקל ז"ל, ורבנו ז"ל היה אז בדבקות נפלאה. ונדמה לרבי הייקל שרבנו ז"ל מתנמנם, ובדרך שמן הצד ישב אז אחד שהיה מקורב מעט לרבנו ז"ל, וגם היה לו צד קרבה עם רבי הייקל. רמו רבי הייקל להעגלון לנמות אל קרובו שדר שם בדרך צדדית, וכשבאו שם צייה רבי הייקל להעגלון שיעמוד.

ודרך רבנו ז"ל היה לבלי להתעקש על שום דבר, ועשה עצמו כאילו לא ידע. ירד ונכנס לבית האיש, וכשראה בעל הבית את רבנו ז"ל נתפעל מאד ונתן לו שלום בשמה. שאל אותו רבי הייקל: האם יש לך מעט יין או מיני מתיקה לכיבוד? והשיב כי ביתו ריקם. אמר לו: לך אל האכסניה הסמוכה ותביא דבר מה לכיבוד. והשיב שאין לו במה לקנות... אמר לו: קח איזה הפין למשכון. ולקח את מנורות השבת של אשתו והביא מעט משקה ומטעמים.

כשמלא את הכוס לכבוד רבנו, בתוך כך עברו הילדים ולבושם קרוע ובלוי. רמו רבי הייקל לרבנו

למעלה, ורוח הבהמה היודת היא למטה לארץ". מדוע יורדת רוח הבהמה למטה? מהו ההבדל בינה לביין רוח האדם, הנדרשת לעלות כלפי מעלה? כדי להתחקות אחר הבדל זה, נתבונן בפסוק שנאמר על יוסף הצדיק שפתח את אוצרות התבואה למצרים כדי לספק להם בר בשנות הרעב – "ויפתח יוסף את כל אשר בהם, וישבר למצרים". התרגום מפרש זאת כלשון מקוצרת:

"כל [המחסנים] אשר בהם [תבואה]". אך המפרשים הראשונים סברו כי בפירוש זה העיקר חסר מן הספר, ופרשו כי המילה "בהם" היא שורש המילה בהמה, ופירושו "סגור". לפיכך משמעות הפסוק היא, שיוסף פתח את כל אשר סגור.

אם כך, בהמה הינה יצור סגור, ואילו האדם נדרש להיות יצור פתוח. ואכן לאדם בניגוד לבהמה יש שכל, והסימן לכך הוא בעצם היותו מתפתח ופתוח לחידושים: לפריצת מעגלים ומצבים סגורים בחשיבה ובמציאות. אך האדם שאיננו מסתכל אל השמים, סגור לחלוטין בתוך מציאות חיוו. האנשים שפעם שש לקראתם הופכים עליו לטורח, הנחת הופכת להתרוצצות, והרצון להתפרנס נעשה לדחף לצבור עוד ועוד. רבי נחמן, כיוסף, שוקד לפתוח את כל הסגורים ולתת לכל אחד מחסידיו את השפע המתאים לו – כזה שיפתח את ליבו לשמים.

עם זאת, כמו העשירות, גם העניות עלולה לסגור את האדם בתוכו פנימה: פעם ביקש רבי נחמן לברך את אחד מחסידיו בעשירות, וכשהלה סירב הוכיח אותו: הלא מחסרון נר השווה שתי פרוטות עלולה להתבלבל כל תפילת שמונה עשרה! ואכן האיש נותר עני, ופעם אחת, כשלא היה לו אפילו נר להאיר בערב, התבלבלה כל תפילתו מצער על כך.

נראה, אם כך, כי הדבר תלוי בעיקר בנשמות ובאופיין: ישנם הזקוקים לעשירות (על פי דברי הרבי מליובאוויטש – כלל ישראל בדורנו), וישנם הזקוקים לעוני. אולם כולם כאחד, נדרשים להביט אל המים העליונים, אל מקור השפע הגשמי, ולזכור מה התכלית שמאחורי הרדיפה.

מהכסף. וכמדומה לי שהללו לו חמשה רובל כסף. עד היום ההוא דרך הערלים היה לעמוד באכסניה שעל יד הדרך, ומאז התחילו לעמוד אצלו וקנו ממנו כל מה שהיו צריכים. והתחיל להיות בעל שפע, וגם מכרו לו כל מה שהיה להם: הן מן השדה, כקמניות ותבואה ופשתן, והן עורות חיות וגם עופות וכדומה, והוא מכרם בעיר והרויח והתחיל לעלות למעלה למעלה.

לאחר מכן קנה גם בהמות ועשה חמאה וגבינה, והתחיל להוביל לעיר גם חלב למכור. ובבואו לעיר למכור כל הנ"ל וגם לקנות כל הדברים הנצרכים לו, אנב כך בא לרבנו ז"ל לקבל שלום, וכעבור איזה זמן כבר היה טרוד ובהול, שכבר לא היה לו פנאי לכנס אל רבנו ז"ל – מחמת שהיה צריך למכור הסחורה וגם לקנות ולעשות חשבונות, ונתיירא שלא יתחיל לדבר עמו ויבטל זמנו, או אולי אחד מאנשי שלומנו יתחיל לדבר עמו.

וחלונות בית רבנו ז"ל היו יוצאים לשוק שבהכרח לעבור דרך שם. פעם אחת, כשהיה יריד בכרסלב ורץ במהירות אל השוק לקנות ולמכור, ובתוך כך דפק רבנו ז"ל בחלון וקרא אותו. והוכרח לכנס, כי אין הדרך ארץ שלא לכנס אם כבר קרא אותו. וכשבא אל רבנו ז"ל אמר לו רבנו: הסתכלת היום אל השמים? ויאמר: לא.

קרא אותו רבנו ז"ל אל החלון ויאמר לו: הבט בחלון, ותאמר לי מה אתה רואה. ויאמר: אני רואה עגלות וסוסים, ואנשים רצים הנה והנה. ענה רבנו ואמר לו: אחר חמישים שנה יהיה יריד אחר לגמרי, וכל שאתה רואה לא יהיה עוד, רק סוסים אחרים ועגלות וסחורות ואנשים אחרים, וגם אני לא אהיה וגם אתה לא תהיה. כהיום אני שואל אותך: מה אתה כל-כך בהול ומוטרד, שאין לך אפילו זמן להסתכל אל השמים? ויקרא את רבי חייקל, שהיה בחדר אחר, ויאמר לו: תראה חייקל מה שעשית עם השפע שלך, עד שאין לו אפילו זמן להסתכל אל השמים! [כוכבי אור – אנשי מוהר"ן]

שאלתו של רבי נחמן שולחת אותנו לעיין בפסוק מספר קהלת, אותו קוראים בסוכות – חג האסיף והשפע: "רוח בני האדם העלה היא

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

ארבעה סוגי יועצים

ואני בחלומי והנה לפני ספר חדש שזה עתה יצא לאור בעניני יועץ. על הכריכה מצוירות 2 דמויות של יועצים – תחת אחת כתוב "גרוע טוב" ותחת השניה כתוב "גרוע מתוך אהבה". ואיקץ והנה חלום.

תשובה:

זה פתרונו, ובהקדים ש"טוב" בהרבה מקומות משמע "מועיל". היועץ הראשון מייעץ לפי כללים שלמד (אולי ב'בית הספר לתורת הנפש' שלנו), וכידוע מבעל 'מי השילוח' החסרון של עבודת ה' לפי 'כללים' (כולל בקשת 'כלים', שגם הם כללים, לנע"ל), ולכן העצה שהוא נותן היא גרועה מפני שאינה קולעת לנפש הפרטית שעומדת לפניו. ובכל זאת יתכן שעצתו תועיל במדה מסוימת לשפד את מצב אותו אדם בחיצוניות (כמו בענין שלום בית למשל) אף על פי שאינה נוגעת לשרש הבעיה כלל. היינו יועץ "גרוע טוב".

היועץ השני משדר אהבה אמיתית לזה שבא להתייעץ אתו אך אינו מצליח למצוא את המסילה לתוך לבבו ולדפא

את מכאובו, היינו "גרוע מתוך אהבה".

והנה, היות שבחלומך ראית את המלים האלו ראוי שתשים לב לגימטריא שלהן: 'גרוע טוב' = 1054 = 'גרוע מתוך אהבה' והוא טוב פעמים טוב מאד! והוא על דרך מאמר חז"ל, "'טוב' זה מלאך חיים, '[טוב] מאד' זה מלאך המות" – היינו שני היועצים, שהם שני מלאכים (וממילא שניהם גרועים – רק נשמה, לא מלאך, יכול להבין לעומק את נשמת חברו) – המלאך-יועץ הראשון מועיל בשטחיות להחיות את האדם באופן זמני בעוד שהשני מחולל בו מעין המתת חסד מתוך אהבה.

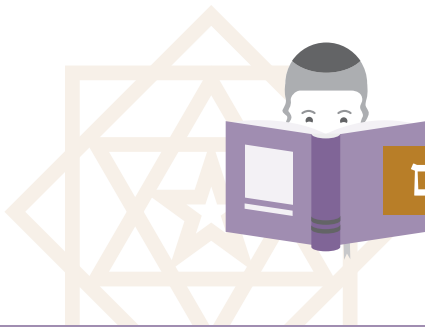
איזה מהם עדיף? יש פנים לכאן ולכאן...

מכל זה נבין מי הוא מלך המשיח, ה"פלא יועץ". "פלא" היינו על דרך "מפליא לעשות", שמחבר רוחניות הנשמה עם גשמיות הגוף. ובענין יועץ היינו מי שמחבר את עומק הנשמה (הלא-מודע של נשמת האדם הבא להתייעץ אתו) עם הממד הגלוי שלו, היינו שנותן לו עצה טובה באמת, משרש נשמתו, עצה שתועיל לו בפשטות

בכל מהלכי חייו. ויש לומר שגם ב"פלא יועץ" ישנן שתי מדרגות: "טוב מתוך אהבה" ו"טוב מאד מתוך אהבה" (מתוך אהבת הזולת באמת ה"פלא יועץ" חש בעומק מצפונו נפשו ודולה משם את העצה המעשית הראויה לו – "מים עמקים עצה בלב איש [העצה נמצאת בתוך לב האיש הבא להתייעץ, מיסוד המים, האהבה שבו, שאותם מים מגלים על ידי אהבת היועץ, מצא מין את מינו] ואיש תבונה [הפלא יועץ] ידלנה").

"טוב מתוך אהבה" בגימטריא **מלכות** (ל' עצה, "במי נמלך") – כך מלך המשיח בונה את המלכות שלו. "טוב מאד מתוך אהבה" בגימטריא **ישראל** (מלכות ועוד **אדם-מאד**).

נמצא ששני הטובים באמת – "טוב מתוך אהבה" "טוב מאד מתוך אהבה" = **מלכות ישראל** = טוב פע' אין (אני פע' והו = "עודי צפון ובואי תימן" ר"ת עצות כנודע, "עצות מרחוק אמונה אמן" וד"ל). נמצא שיש כאן ייחודה: טוב מאד מתוך אהבה, טוב מתוך אהבה, גרוע טוב, גרוע מתוך אהבה (האהבה נמצאת בכולן ודוק).

אָנְכִי וְהִילָדִים

הַפְּדוּר לִילְדֵי יִשְׂרָאֵל

סִפּוּת

אַרְכָּה אִינִי נִסְיוֹנוֹת

נוטלים בחג ועמם שמחים לפני ה', טמון פח עצום בעבודת ה' – פח של עמידה בנסיונות. לשם מה מעמיד ה' את האדם בנסיונות? מדוע הוא מערים עליו קשיים בשעה שגם ה' עצמו רוצה שנבחר רק בדברים טובים? התשובה נעוצה במלה עצמה: נסיון הוא מלשון נס, עמוד גבוה המתנשא לגבה, בו נתן להבחין גם ממרחק רב. ה' יתברך מבקש להרים את האמונה שלנו על גס גבוה, שתתרום ותתגלה, לעצמי ולסובבים אותי. איך אומרים לחילים בצבא? "מה שלא הורג – מחשל!". הקשר שיש ליהודי עם ה' לאחר שעמד בנסיון בהצלחה

שמחה? שמחה היא תמיד תוצאה של משהו – טרחתי ועמלתי והנה יש שכר לפעלתי. אם השקעתי בלמוד לקראת מבחן וקבלתי תוצאה גבוהה מהרגיל אני בהחלט שמח בהשג. זה אומר לי שחג הספות הוא חג של תוצאות. לא סתם הוא מכנה בתורה "חג האסיף", בו פוגס האדם את יבול השנה שחלפה, מכניס אותו אל תוך ביתו ושמח בברכת ה' שהרעפה עליו. אבל עד לתוצאה הרצויה והמשמחת יש דרך ארכה ולא תמיד קלה. בספרי החסידות מסבד פי בארבעת המינים, אותם אנו

חג שמח ילדים! חג הספות הוא החג הכי שמח בשנה. איך אני יודע? דבר ראשון לפי מה שפתוב בתורה: הצווי על שמחה בחגים מופיע בהקשר לחג הספות, והוא מזכר בו לא פעם ולא פעמים – אלא שלש פעמים! חוץ מזה, זזו כבר הרגשה אישית שלי, בשאתה נכנס לבית הכנסת בעת נענועי ההלל והקפות ההושענות וצופה במחנה המרהיב של היער הזרק והמרקד – בא לה להצטרף אליו ולפצח ברקוד של שמחה!

לְאִיִּזְכֶּה בְּנִסְיוֹנוֹת

מְתִי מֵתְעוֹרְרֵת

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

עם הגוף או בלעדיו. האם נסיון זה שייך לכלם? פלא גדול, אבל אנו רואים שדוקא בנסיון הקשה ביותר עומדים בתקף רב? יהודים מכל הסוגים. לא רק תלמידי חכמים מפלגים שלמדו הרבה תורה, אלא גם ובעקר יהודים פשוטים, גם כאלו שמעולם לא ישבו בישיבה ולמדו תורה ואפלו לא תמיד זכו לקיים מצוות.

בחג הקרוב, באשר נריח את ריחו הטוב של ההדס, נזכר את מאות אחינו הקדושים והגבורים שחרפו את נפשם ומסרו אותה על קדוש ה' ועל הצלת אחינו בגני ישראל. ריח ההדס הוא הריח הנפלא העולה ממסירותם של אותם יהודים קדושים, מהם אנו שואבים כחות לעמד גם בנסיונות הקטנים שלנו, מול היצר הרע, ולעבד את ה' במסירות נפש גם מעבר לכחות הרגילים והמפדים לנו.

לברכה, וגם אני משנה לפעמים תכניות אבל אני לא אוהב שמשנים אותן ברגע האחרון רק בגלל 'בא לי'. אם זה היה מקרה חד פעמי לא הייתי עושה מזה ענין, אבל הבעיה שזה סוג של דפוס התנהגות אצלו. נהוג לכנות מי שמשנה את דעתו בכל פעם לפי הרגש והתאוה החולפים באדם ש"אין לו עמוד שדרה".

הלולב הזקוף ושדרתו היציבה מעניקים לנו את הכח לעמד בפני פתויי התאוות בעולם הזה.

בְּצֵד – מִסִּירוֹת נֶפֶשׁ

ההדס הריחני קשור מאוד לתקופה שעברנו בשנה האחרונה, שבצעם אנחנו עוד ממש בעצומה. באשר מציבים בפני יהודי את הברכה – לכפר בה' ולעבד עבודה זרה או למסור את נפשו ולמות – הוא עומד בפני הנסיון הקשה ביותר. הוא בוחר, להשאיר עם ה' יתברך,

הוא קשר אחר לגמרי!

דַּוָּדָה – דָּבָר רַק מִן הַלֵּב

כל אחד מהמינים מבטא סוג אחר של נסיון והתמודדות שאנו עלולים לפגש בחיינו. נטילתם בחג מעניקה לנו כח לעמד באותם נסיונות. הראשון והבולט ביניהם הוא הלולב, המין הגבוה מכלם, שלפי ההלכה עליו להתנשא לגבה של לפחות טפח מעל להדסים ולערבות. הברכה על ארבעת המינים היא דוקא "על נטילת לולב" ומכאן ששלשת המינים הנוספים נכללים בו.

איזה נסיון קשור עם הלולב הזקוף? אני חושב שהספור שהיה לנו בקיץ האחרון קשור לזה. קבענו כמה חברים להפגש בתחנה כדי לנסע יחד לים ופתאום ברגע האחרון נחום משנה את דעתו – "ליים? לא בא לי, באו גלף במקום זה לברכה". לא שיש לי משהו נגד ללכת

אֶתְרוֹג – בְּרֵךְ לְטוֹב עֵץ אֶתְרוֹג

בתורה נקרא האתרוג "פרי עץ הדר", ולא סתם, משום שמבין המינים הוא באמת המהדר ביותר במראהו. האמת שלא רק המראה שלו מהדהד כל מי שמסתובב בשוק ארבעת המינים יכול להבחין ביהודים יראי שמים המדקדקים במצוות שבוחנים את המינים בדקדוק רב – הם מחפשים את האתרוג המהדר ביותר על פי ההלכה. עיון קצר בקטלוג המחירים של אותם דוכנים יראה מיד את גם את ההבדל בהודור המחיר: אם מחירי הלולב וההדסים ינועו בין 50 ל-150 שקלים, מחירי האתרוג יכולים להגיע גם למאות שקלים!

איזה סוג נסיון שיה לאתרוג המהדר? דוקא למי שעובד את ה' בהצלחה, בשונה מאדם שנכשל בדרכו, יש

נסיון מיוחד. עליו לזכור שההצלחה שלו נובעת מה' יתברך ולא מכחו הוא, אל תרגיש את עצמך 'על הגבה'. האתרוג קורא אלינו: "אל תבאני רגל גאווה!"

אֶתְרוֹג – אֶתְרוֹג פְּשׁוּטָה

הערבה, בידוע, מסמלת את היהודי הפשוט, זה שאין בו טעם ואין בו ריח. אין בו לא תורה ולא מצוות, אבל אמונה פשוטה ותמימה – יש לו, ועוד איך...

אילו נסיונות שיכים לאותם יהודים פשוטים? אלו הנסיונות של החיים האפריים והרגילים. כל אדם עובר בחייו מה שעובר, מי בתלאות הפרנסה ומי בענינים של בריאות, ובקלות רבה אפשר לפל מכה לספקות באמונה. כאן יהיה הנסיון להאמין ולראות כיצד כל מה שעובר על האדם בעולם אינו יד המקרה

אלא השגחה פרטית מאתו יתברך, והעקר – לטובתו הגמורה!

מספר על מורנו הבעל שם טוב, שאהב מאוד את אותם יהודים פשוטים, שהיה נוהג להסתובב בעירות ובכפרים ולשוחח על יהודים פשוטים על עניני 'עולם הזה' שלהם. "מה שלומך? איך הפרנסה? מה שלום האשה והילדים?". את השיחה היה מסובב עד שהגיע אתם אל הנקדה: "ברוך ה'!". כמה תענוג יש לה' יתברך מאותו "ברוך ה'" של היהודי הפשוט!

הערבות הדומות לשפתים יספרו לנו את ספורה של האמונה בהשגחה הפרטית, ואף רב טובו של ה' יתברך אלינו.

שנזכה לעמוד בכל הנסיונות ולהתרום על נס!
חג שמח!

אנכי והילדים

המדור לילדי ישראל

שמחת תורה

שמחתך לא פתורה

שאלה או דבר?

אז על מה בעצם השמחה? ולמה דוקא ברקוד?

אנו יודעים כי הסבה לרקודים בשמחת תורה היא משום שסימנו את התורה. משמחת תורה הקודם חלפה שנה, בה השלמנו את קריאת התורה בצבור מתחלתה ועד סופה. אז בעצם זו מסבת סיום שהיא גם מסבת פתיחה, וזה כבר מעורר אצלי שאלה, אבל קדם אשתף אתכם בארוע מסוף השנה שעברה – מסבת סיום חמש ויקרא. לא סוד הוא שלמוד פרשיות החמש – הקרבנות, הטמאה והטהרה למיניהם – אינו מלאכה קלה. הרב שלנו החליט שאצלנו זה יהיה אחרת, אנחנו גדע את החמר, וטוב. הוא השקיע מאמץ רב בהקניית החמר, הביא ציורים, ערך המחשבות. במשך חדשים למדנו ושננו את החמר היטב. כעת, במסבת הסיום, היתה השמחה שלנו כפולה – גם סימנו וגם הבנו!

הדרך בה בחר הרב שלנו לשתף את

שלום ילדים!

אני מאוד מקנה שאת המדור הזה תספיקו לקרא עוד לפני החג. אתם שואלים למה? כי את חג שמחת תורה צריך לנצל לשמח עם התורה, כפשוטו, בשירה ורקודים! הרבי הרש"ב (רבי שלום דב בער) היה אומר, כי יש ליקר כל דקה משעות החג עד מאוד, משום ש"בכל רגע יכולים לשאב אוצרות בדלים וחסדיות, בגשמיות וברוחניות, וזאת על ידי הרקודים". מספרים על הרבי, בשנים שלפני נשיאותו, שרקד במרץ עד שעה מאוד מאחרת בלילה ועד שבאו להודיע לו שתפיפות צעדי הרקוד מקשות על חותנו, הרבי הר"י"צ, להרדם. להפסיק לא רצה הרבי, אבל גם להפריע, חלילה, לא רצה. הוא לא הסס לרנע, חלץ את נעליו והמשיך את הרקוד ברגלים חפזות...

אז בבקשה, לא רוצה לראות אף אחד יושב לו מחוץ למעגל ומסתכל. קמים לרקוד!

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

מתקדמים לאותה הבנה של החכמים. אבל ביום שמחת תורה כלם שוים. כלנו מסתדרים במעגל ורוקדים. לכו למעגל אין התחלה וסוף, כי תמיד היכן שתצטרף אליו תהיה באמצע. ואת מי אנו מסובבים? את התורה הגלולה. כלומה, גם היהודי הפשוט וגם תלמיד החכם רוקדים עם מה שאנחנו לא מבינים, עם מה שנשאר עבורנו חתום וסתום.

מהו?

לאתנו כל ה'י

כדי לענות על השאלה הזו אנו צריכים לדעת עוד דבר. ממה ה' יתברך שמח ביום זה, יום שמיני עצרת? חז"ל מלמדים אותנו, כי ביום זה, לאחר חודש אלו, לאחר הימים הנוראים, לאחר שבעת ימי החג, אוסף ה' אותנו אליו ומבקש מאתנו: אנא השארו עמי עוד יום אחד. בתוך כל החגיגה שלנו שארכה כמעט חודשים לא ממש הספקתי לפגוש אתכם. אבל כעת אני רוצה רק אתכם, לשמח בכם ועמכם.

דמינו לעצמכם חתנה של אחות גדולה. המוני אורחים מגיעים, מברכים את הזוג, מביאים מתנה, רוקדים, ולבסוף אומרים נפה שלום והולכים. מי נשאר עד הסוף, לצלומים? רק המשפחה הקרובה. ואז מכניס אבא את כל הילדים ומבקש: לפני שהזוג הולך ולפני שנעזב את האולם, בואו ונשיר יחד את הנגון

ההורים בשמחה היתה עריכת מבחן פמבי. התישבנו על הבמה, כל תלמיד במקומו, וכמו ממכונת יריה המטרו עלינו, בנה אחר זה, מאה שאלות של ידע ובקיאיות. ברוך ה' לא בישנו, ושמחת ההורים בנו היתה משלמת, שלא נדבר על שמחתו של הרב.

למה אני מספר לכם את כל זה? כי למוד הוא מאמץ שכלי הדורש השקעה רבה, ולכן הייתי מצפה שבסיום למוד החמש של כל עם ישראל — כמו אצלנו בכתה — יערוך יום עיון ולמוד בתורה, או שיזמנו רבנים חשובים לדרש וללמד אותנו ממה שכתוב בה. הלא לשם כך קבלנו אותה, לא?

דברך עם פסוקי סגור

והנה, מה אנו עושים ביום קדוש זה עם ספר התורה? גוללים את הספר, סוגרים אותו ויוצאים אתו ברקוד. פגלת הרקוד אינה דורשת ממני ידע והבנה. היא נעשית באמצעות הרגלים, האברים הכי נמוכים בקומת הגוף שלי. מה כבר יודעות לעשות הרגלים? לחשב? לצרף? לכתוב? לבשל? כלום! רק ללכת, לבעט ו... לרקוד!

הרקוד עם הספר הסגור אומר בעצם משהו אחר. בדרך הטבע קימים בינינו הבדלים: יש יהודים חכמים, שהוגים בתורה ובעמקי סודותיה, ולעמדתם יש יהודים פשוטים שאולי אפלו לא יודעים לקרא, בטח שלא

נועדה לישראל!

כך בעצם אנו רוקדים עם מי שנתן

לנו אותה – עם ה' בעצמו!

ומה מרגישה התורה באשר רוקדים

אתה? פמובן, גם היא שמחה. שמחת

תורה היא לא רק השמחה שלנו בתורה,

אלא בעקר השמחה של התורה. זו

השמחה שאנו דואגים ליצר עבורה.

באשר אנו מזכירים לה את תפקידה

הגדול – לחבר בינינו לבין ה' – היא

מתמלאת שמחה גדולה, שמחת תורה!

חג שמח ורוקד!

5'

שעבר אצלנו במסרת המשפחה. רק
אנו.

דלית את פתורה

נחזור לרקודים. שמחתנו עם התורה

היא בעצם בטוי לשמחתו של ה' בנו.

את התורה נתן ה' לנו מתוך פונה

שעל ידה ובאמצעותה נוכל למלא

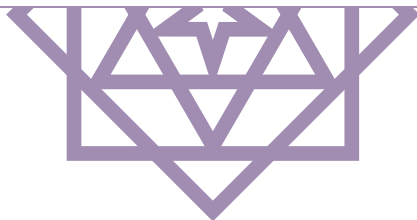
את השליחות שלנו בעולם. באשר

אנו גוללים את ספר התורה ורוקדים

עמו בשהוא סגור אנו מגלים את תוכנו

האמתי של אותיות התורה הקדושה –

יש ששים רבוא אותיות לתורה! התורה

"המהפכה הרביעית"

ערב השקה לספר בשידור ישיר

על המהפכות בתורה:

מכתיבת תורה שבעל פה - עד הפצת התורה לאומות העולם

התוועדות בשידור חי עם

הרב יצחק גינזבורג שליט"א

פאנל תלמידים:

ניר מנוסי, יוסי פלאי, משה גנוט

יום שני, י"ט תשרי

בשעה 19:30

bit.ly/live-galeinai

קול הלשון 073-3718719

לרכישת הספר bit.ly/four-revolution

